

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΚΩΣΤΑΡΑ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ • ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ • ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ
ΛΟΥΚΙΑ ΟΡΦΑΝΟΥ • ΑΛΕΞΙΑ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Σχεδιασμός Κειμένων)

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια-Αξιολογήτρια

Αξιολογήτρια

Αξιολογήτρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

**Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Τσώνη Αναστασία

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Ιωαννίδου Ελισάβετ

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Γεωργοπούλου Σωτηρία

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τριανταφύλλου Σοφία

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Παπαβασιλείου Σπυρίδων

Διπλωματούχος Γραφιστικής

Βασιλική Βαρτζιώτη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ,

μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

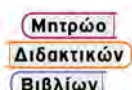
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΚΩΣΤΑΡΑ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ • ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ • ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ
ΛΟΥΚΙΑ ΟΡΦΑΝΟΥ • ΑΛΕΞΙΑ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Σχεδιασμός Κειμένων)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 24 γράμματα

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Επιστημονική υπεύθυνη:	Μαρία Ξέστερνου <i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου</i>
Ειδήμων γνωστικού αντικειμένου:	Παναγιώτης Γάκης <i>Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου</i>
Συγγραφική ομάδα:	Παναγιώτης Γάκης <i>Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου</i> Θεόδωρος Κόκκινος <i>Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)</i> Ευφροσύνη Κωσταρά <i>Φιλόλογος, μέλος ΕΔΙΠ, Παν/μιο Πατρών (Δρ Νεοελληνικής Φιλολογίας – Θεατρολογίας)</i> Βασιλική Μακρή <i>Φιλόλογος, διδάσκουσα στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Γλωσσολογίας)</i> Βασίλειος Μανουσάκης <i>Μέλος ΕΕΠ, Παν/μιο Πατρών (Δρ Αγγλικής Φιλολογίας)</i> Μαρία Ξέστερνου <i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου</i> Λουκία Ορφανού <i>Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (ΜΔΕ)</i> Αλεξία Φωτεινή Σταμούλη <i>Φιλόλογος, μέλος ΕΔΙΠ, Παν/μιο Πατρών (ΜΔΕ στη Βυζαντινή Φιλολογία & Λαογραφία, Δρ Ιστορίας)</i>
Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου:	Μαρία Ξέστερνου
Κριτικός αναγνώστης:	Χρήστος Βλάχος <i>Επίκουρος, Καθηγητής Γλωσσολογίας, Τμ. Φιλολογίας, Παν/μιο Πατρών</i>
Σύμβουλοι παρακολούθησης σε παιδαγωγικά θέματα:	Ευφροσύνη Κωσταρά Συμεών Νικολιδάκης
Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης:	Ευφροσύνη Κωσταρά
Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης:	Γεώργιος Μπίκος Μαρία Ξέστερνου
Γλωσσική-φιλολογική επιμέλεια:	Δήμητρα Ιωαννίδη Συμεών Νικολιδάκης
Επιστημονική υπεύθυνη ψηφιακού εμπλουτισμού, παιδαγωγική τεκμηρίωση:	Μαρία Ξέστερνου
Ψηφιακός εμπλουτισμός-τεχνική ανάπτυξη:	Αναστασία Τσεσμελή <i>Εικαστικός, εκπαιδευτικός στη Β/βάθμια εκπ/ση</i>
Επικύρωση ψηφιακού αντικειμένου:	Ευφροσύνη Κωσταρά <i>Επιμορφώτρια Β΄ Επιπέδου ΤΠΕ</i> Λουκία Ορφανού <i>Επιμορφώτρια Β΄ Επιπέδου ΤΠΕ</i>
Σελιδοποίηση-γραφιστική επιμέλεια:	Matrix Design <i>www.matrixdesign.gr</i>
Σχεδίαση εξωφύλλου:	24 γράμματα

Το Βιβλίο Δραστηριοτήτων/Τετράδιο Εργασιών (Σχεδιασμός κειμένων) περιλαμβάνει ασκήσεις και δραστηριότητες που αφορούν τους πόρους σχεδιασμού κειμένων, τη μετεπικοινωνιακή επίγνωση και επικοινωνιακές δράσεις ολιστικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου Τετραδίου στοχεύουν στην εμπέδωση γλωσσικών φαινομένων, γραμματικών κανόνων και αρχών, λεξιλογικών πεδίων και κειμενικών δομικών σχημάτων από τους μαθητές και τις μαθήτριες, μέσω συστηματικής πρακτικής εξάσκησης.

Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού προσφέρονται για διδασκαλία επτά (7) συνολικά Ενότητες (κατ' αντιστοιχία με αυτές του βασικού βιβλίου), χωρισμένες σε υποενότητες που αντιστοιχούν στα βασικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών. Οι τίτλοι των υποενότητων έγινε προσπάθεια να είναι πιο φιλικόι προς τους/τις μαθητές/-τριες και να αποφευχθεί, όπου ήταν εφικτό, η χρήση μεταγλώσσας. Ειδικότερα:

Η Α' Ενότητα, με τίτλο «**Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα**», εστιάζει στους «πόρους σχεδιασμού κειμένων» και χωρίζεται, ακολουθώντας τη διάταξη των Ενότητων του βασικού βιβλίου, σε 4 υποενότητες: Α1. «Ο κόσμος των κειμένων» (*Γραμματική των κειμενικών τύπων*), Α2. «Τα μυστικά συστατικά των κειμένων» (*Γραμματική της λέξης και της πρότασης*), Α3. «Λεξιλόγιο» και Α4. «Σημειωτικοί τρόποι».

Η Β' Ενότητα, με τίτλο «**Εμβαθύνοντας στα κείμενα**», εστιάζει στη «μετεπικοινωνιακή επίγνωση» και αφορά τη *Γραμματική και λεξιλόγιο σε κειμενικό και πραγματολογικό πλαίσιο*, περιλαμβάνοντας κείμενα με τα διδασκόμενα γραμματικά φαινόμενα, ασκήσεις και δραστηριότητες σχετικές με τη λειτουργία των γραμματικών δομών και του λεξιλογίου σε κειμενικό πλαίσιο, καθώς και επικοινωνιακές δραστηριότητες ολιστικού χαρακτήρα.

Στο τέλος του Τετραδίου και των τριών τάξεων ενσωματώνεται **Παράρτημα**, το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία θεωρίας: για τους κειμενικούς τύπους και τα χαρακτηριστικά τους, για τις γραμματικές δομές και φαινόμενα, για τους σημειωτικούς τρόπους, όπως προβλέπει το Πρόγραμμα Σπουδών για την α' τάξη. Με τον τρόπο αυτό, εκπαιδευτικοί και μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να εξετάζουν το φαινόμενο που διδάσκονται μέσω των εποπτικών πινάκων και της παράθεσης κλιτικών παραδειγμάτων.

Το Τετράδιο Εργασιών (Σχεδιασμός κειμένων) έχει τη μορφή φακέλου εκπαιδευτικού υλικού, με ποικιλία κειμένων και δραστηριοτήτων, από τα οποία ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει τα κατάλληλα για τους/τις μαθητές/-τριές του/της, χωρίς να εμποδίζεται να χρησιμοποιήσει και εκπαιδευτικό υλικό εκτός βιβλίων, το οποίο ο ίδιος/η ίδια κρίνει κατάλληλο. Δίνεται, επίσης, η δυνατότητα μεταβολής της σειράς παρουσίασης του διδακτικού περιεχομένου και εφαρμογής διαφοροποιημένης διδασκαλίας, με διαφοροποίηση ως προς το περιεχόμενο, τη διαδικασία και το αποτέλεσμα (παραγόμενα έργα), στοχεύοντας σε όλους τους τύπους μάθησης και στην ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών/-τριών. Για την ευχερέστερη διάκρισή τους, οι ατομικές δραστηριότητες είναι διατυπωμένες σε β' ενικό πρόσωπο, ενώ οι ομαδικές σε β' πληθυντικό.

Όπως και στο Βιβλίο Μαθητή/τριας, επιδιώχθηκε να υπάρχει ποικιλία κειμένων, να έρθει ο μαθητής/-τρια σε επαφή με αυθεντικά κείμενα του καθημερινού λόγου ή του διαδικτύου, να γνωρίσει διάφορους κειμενικούς τύπους και κειμενικά είδη. Επιπλέον, στόχος ήταν η δημιουργία δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας, με εστίαση στη διαθεματικότητα και στους πολυγλωσσισμούς, τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός, στο πλαίσιο της ανοικτότητας του Προγράμματος Σπουδών, μπορεί να επιλέξει να υλοποιήσει ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες της τάξης του/της, την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου κ.λπ. ή να συμπληρώσει με δικές του/της.

07 1η Ενότητα

«Καταναλώνω, άρα... υπάρχω;»

20 2η Ενότητα

«Ένα κοινό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες:
Η Ευρώπη χθες, σήμερα, αύριο»

32 3η Ενότητα

«...του λαού, από τον λαό, για τον λαό...:
Δημοκρατία και κοινωνική ευθύνη»

44 4η Ενότητα

«e-κοινωνία: η νέα παγκόσμια πραγματικότητα»

53 5η Ενότητα

«Βίος και Ηθική: σύγχρονα βιοηθικά διλήμματα»

66 6η Ενότητα

«Διαχρονικές αξίες ή ανάγκες;»

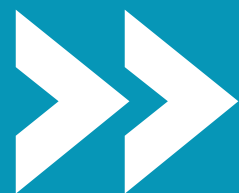
77 7η Ενότητα

«Σύγχρονα προβλήματα και προβληματισμοί των νέων»

«Καταναλώνω, άρα...
υπάρχω;»

01

[Πηγή: ΕΚΤ]

► Παρατηρώντας το σχεδιάγραμμα τι πιστεύεις ότι είναι η κυκλική οικονομία και σε τι στοχεύει;

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Βιώσιμη
κατανάλωση

«Βιώσιμη κατανάλωση και πράσινη οικονομία»

Υπάρχει ένα άλλο κορυφαίο ζήτημα που χρειάζεται επανεξέταση, αυτό της συσχέτισης της κατανάλωσης με την πράσινη οικονομία, με το σκεπτικό ότι όλα γύρω μας προέρχονται από τη φύση και τελούν σε απόλυτη εξάρτηση με το περιβάλλον, π.χ. είδη ένδυσης – υπόδησης, τρόφιμα, είδη σπιτιού, εξοπλισμοί, αυτοκίνητα, ενέργεια κ.ά. Ωστόσο, ο τρόπος που αξιοποιούμε και κάνουμε χρήση των φυσικών πόρων είναι ενδεικτικός και του βαθμού αντίδρασης από πλευράς του φυσικού περιβάλλοντος, εάν, δηλαδή, αυτό είναι φιλικό και συμβάλλει στη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής ή αντιδρά με βίαιο τρόπο, με τα γνωστά αποτελέσματα που πλήττουν όλο τον πλανήτη.

Η αλήθεια είναι ότι σήμερα, με περίπου 7 δις παγκόσμιο πληθυσμό, το επίπεδο κατανάλωσης και παραγωγής κρίνεται μη βιώσιμο. Όταν τα 7 δις γίνουν 10 το 2040, τότε η απειλή φτώχειας και ανισοτήτων θα λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Επιπλέον, στην Ευρωπαϊκή Ένωση περίπου 100 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων ετησίως καταλήγουν στα σκουπίδια, πράγμα που σημαίνει ότι σε προϊόντα που δεν καταναλώνονται δεσμεύονται αδίκως πόροι και υπάρχει άσκοπη κατασπατάλησή τους, π.χ. σε ενέργεια, εργασία κ.ά. [...]

Επιπροσθέτως, με τελευταία ανακοίνωσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απευθύνει κάλεσμα στις επιχειρήσεις για εθελοντική δέσμευση στη στήριξη της βιώσιμης κατανάλωσης. Με απλά λόγια, ζητείται η δέσμευση των εταιρειών: πρώτον, στον προσδιορισμό του αποτυπώματος άνθρακα και στον καθορισμό μετρήσιμων στόχων μείωσής του· δεύτερον, στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που σχετίζεται και με άλλους περιβαλλοντικούς δείκτες· τρίτον, στην αύξηση της κυκλικότητας των δραστηριοτήτων τους, π.χ. χρήση περισσότερων ανακυκλωμένων ή βιώσιμων υλικών, δημιουργία λιγότερων αποβλήτων, χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας κ.ά. [...]

[Πηγή: Α. Ζαΐρης, *Καθημερινή*, 25/12/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου; Πιστεύεις ότι επιτυγχάνεται; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.
2. **α.** Πώς αντιλαμβάνεσαι τους όρους «βιώσιμη κατανάλωση» και «πράσινη οικονομία» με βάση όσα αναφέρονται στο κείμενο;
β. Ποια είναι η θέση του αρθρογράφου για τη σχέση μεταξύ κατανάλωσης και πράσινης οικονομίας; Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει τη θέση του αυτή;
γ. Ποιες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη στήριξη της βιώσιμης κατανάλωσης αναφέρονται στο κείμενο;
3. **α.** Σε ποιον βασικό κειμενικό τύπο πιστεύεις ότι ανήκει το συγκεκριμένο κείμενο:
α) περιγραφικό **γ)** αφηγηματικό **ε)** εξηγητικό
β) επιχειρηματολογικό **δ)** διαδικαστικό
β. Να αναφέρεις στοιχεία του κειμένου που αιτιολογούν την επιλογή σου.
4. **α.** Σε ποιο κειμενικό είδος θα κατέτασες το παρακάτω κείμενο:
α) επιστημονική έρευνα **γ)** δημοσιογραφική έρευνα
β) δημοσιογραφικό άρθρο **δ)** κοινωνιολογικό δοκίμιο
β. Να αναφέρεις στοιχεία του κειμένου που αιτιολογούν την επιλογή σου.

Βιώσιμη
κατανάλωση-
Πράσινη
οικονομία -
Ινφογράφημα

5. Να καταγράψεις στοιχεία του επιστημονικού και του δημοσιογραφικού λόγου που εντοπίζεις στο κείμενο.
6. Το κείμενο που διάβασες εξετάζει το θέμα του καταναλωτισμού σε σχέση με την περιβαλλοντική διάστασή του, προτείνοντας τη συσχέτιση της κατανάλωσης με την πράσινη οικονομία. Να συζητήσεις με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου τις πτυχές του καταναλωτισμού που πιστεύεις ότι θα ενδιέφεραν α) έναν/μία διαφημιστή/-στρια, β) έναν/μία οικονομολόγο, γ) έναν/μία επιχειρηματία, δ) έναν/μία ψυχολόγο και ε) έναν/μία περιβαλλοντολόγο.
7. Ομαδική εργασία: Συμμετέχετε με την ομάδα σας σε διαφήμιση - εκστρατεία του Υπουργείου Προστασίας Περιβάλλοντος λίγο πριν την καλοκαιρινή σεζόν. Μοιράζοντας ρόλους στα μέλη της ομάδας σας (συντάκτης/-τρια κειμένου - σλόγκαν, φωτογράφος, ενδυματολόγος, υπεύθυνος/-η ήχου - μουσικής κ.λπ.), να φτιάξετε μια διαφήμιση με θέμα τη σχέση καταναλωτισμού και οικολογικής κρίσης που θα παρουσιάζει το μήνυμα με όποιον τρόπο εσείς επιλέξετε.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Κείμενο 2

Υπερκατανάλωση -
Συμπλήρωση
κενών

«Η τάση για υπερκατανάλωση εν καιρώ κρίσης στην Ελλάδα»

Η ελληνική οικονομική κρίση λέγεται ότι ξεκίνησε το 2009 και συνεχίζεται ως σήμερα. Τα στατιστικά στοιχεία δίνουν ελπίδα οικονομικής ανάκαμψης, αφού, όπως φαίνεται, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, η κατανάλωση των ατόμων έχει τάση ανοδική από το 2016 κυρίως. Οι συμπεριφορές των καταναλωτών επηρεάζουν τις κινήσεις των επιχειρήσεων. Οι καταναλωτές φαίνεται να έχουν μια τάση να επιλέγουν πιο οικονομικά προϊόντα ανεξάρτητα από το εάν αυτά παράγονται εγχώρια ή εισάγονται. Παράλληλα, έχει καταστεί σαφές ότι ο σύγχρονος άνθρωπος, κάνοντας δύο ή και περισσότερες δουλειές, για να τα βγάλει πέρα, έχει ανάγκη από εξοικονόμηση χρόνου. Τα διαδικτυακά, λοιπόν, καταστήματα του εξασφαλίζουν χρόνο, ενώ οι ιστοσελίδες τους του κάνουν παρέα, όταν μεταβαίνει από τη μια δουλειά στην άλλη ή από τη δουλειά στο σπίτι.

Η τελευταία δεκαετία ήταν καθοριστική στην καταναλωτική συμπεριφορά των Ελλήνων. Οι αλλαγές που επήλθαν ήταν αισθητές σε διάφορους τομείς. Έχει παρατηρηθεί ότι στη διάρκεια της η οικονομική κρίση και η πολιτική αστάθεια που έπληξαν τη χώρα μας έχουν αυξήσει τα επίπεδα άγχους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να ψάχνουν μανιωδώς διέξοδο από το στρες που βιώνουν καθημερινά. Λύση για πολλούς έχει αποτελέσει η κατανάλωση. Επίσης, στην προσπάθειά τους πολλοί άνθρωποι να μη χαλάσουν πολλά χρήματα επιλέγουν οικονομικά προϊόντα, τα οποία, όμως, είναι κατώτερης ποιότητας και, κατά συνέπεια, θα φθαρούν πιο σύντομα σε σχέση με το αν είχαν προτιμήσει ένα πιο ποιοτικό προϊόν με λίγο υψηλότερη τιμή.

Παράλληλα, το κλείσιμο των μικρών συνοικιακών μαγαζιών λόγω της οικονομικής κρίσης σε συνδυασμό με την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας έχουν οδηγήσει σταδιακά σε νέες μορφές αγοράς. Τέτοιες είναι οι ηλεκτρονικές αγορές ή ακόμα και το εικονικό, αλλά υπαρκτό, window shopping. Οι καταναλωτές, έχοντας πλέον εύκολη πρόσβαση στην αγορά προϊόντων με τόσες εφαρμογές που έχουν εγκατεστημένες στις ηλεκτρονικές τους συσκευές (π.χ. κινητό, tablet), έχουν παράλληλα άμεση πρόσβαση σε εύκολη, χωρίς κόστος και χρόνο, έρευνα τιμών. Ανάλογα με τις σελίδες που επισκέπτονται, καθώς και με τις κατηγορίες αγαθών που φαίνεται να προτιμούν, τους προτείνονται αυτόματα ακόμα περισσότερες επιλογές για ψώνια. Με βάση το πόσο εύκολο είναι, «κυλώντας» απλά την οθόνη του κινητού (scrolling), να χαζεύουν διάφορα προϊόντα, προέκυψε η «ανάγκη» του window shopping, δηλαδή των διαδικτυακών αγορών μέσα από τα ηλεκτρονικά «παράθυρα» και τις ιντερνετικές «βιτρίνες».

[Πηγή: Μ. Αρίφη, ΟΔΕΘ (Όμιλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων), 28/5/2019 (διασκευασμένο από-σπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποιες τρεις βασικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στους Έλληνες καταναλωτές επισημαίνει η συντάκτρια του άρθρου;
2. Τι είναι το «window shopping», σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο κείμενο;
3. Στη 2η παράγραφο του κειμένου υπογράμμισε τους ονοματικούς προσδιορισμούς. Διάλεξε δύο από τις φράσεις σου και αναδιατύπωσέ τις έτσι ώστε να περιλαμβάνουν παράθεση ή επεξήγηση.
4. Να εντοπίσεις δύο υποκείμενα που λειτουργούν σημασιολογικά ως αιτία.
5. Να κυκλώσεις στην τελευταία παράγραφο του κειμένου όλους τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να τους καταγράψεις σε έναν πίνακα, δηλώνοντας τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται.

Επιρρηματικοί
προσδιορισμοί:
Σημασίες-μορφή

ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ	
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ	
ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ	

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. α. Εργαζόμενοι/-ες ομαδοσυνεργατικά, να διερευνήσετε μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά ή έντυπα λεξικά τις σημασίες των παρακάτω λέξεων και φράσεων κάθε λεξιλογικού πεδίου.

1. οικονομία

αγορά εργασίας, ανεργία, βιοτικό επίπεδο, εργασιακό επίπεδο, ζήτηση εργασίας, οικονομική κρίση, οικονομικές συνθήκες, επιχειρηματική δραστηριότητα

2. βιώσιμη κατανάλωση

πράσινη οικονομία, πόροι, κατασπατάληση πόρων, πράσινη επιχειρηματικότητα, ενεργειακό αποτύπωμα, ανακυκλώσιμα υλικά, κυκλική οικονομία

Άσκηση
λεξιλογίου -
Αντιστοίχιση

β. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα να φτιάξει έναν πίνακα με 3 στήλες που θα περιέχουν αντίστοιχα: α) τις λέξεις/φράσεις, β) τη σημασία τους και γ) την αξιοποίησή τους σε προτάσεις που να αποδίδουν τις έννοιες. Μπορείτε να αντλήσετε προτάσεις από τα **Σώματα Κειμένων** της Πύλης για την ελληνική γλώσσα.

2. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων από τα Κείμενα 1 και 2 με **συνώνυμες** λέξεις/φράσεις.

α. Ένα άλλο κορυφαίο ζήτημα που χρειάζεται επαναξέταση, αυτό της συσχέτισης της κατανάλωσης με την πράσινη οικονομία.

β. Οι αλλαγές που επήλθαν ήταν αισθητές σε διάφορους τομείς.

γ. [...] η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απευθύνει κάλεσμα στις επιχειρήσεις για εθελοντική δέσμευση στη στήριξη της βιώσιμης κατανάλωσης.

δ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να ψάχνουν μανιωδώς διέξοδο από το στρες που βιώνουν καθημερινά.

ε. [...] σε συνδυασμό με την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας, έχουν οδηγήσει σταδιακά σε νέες μορφές αγοράς.

3. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων από τα Κείμενα 1 και 2 με **αντώνυμες** λέξεις/φράσεις.

α. [...] η απειλή φτώχειας και ανισοτήτων θα λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις.

β. [...] απευθύνει κάλεσμα στις επιχειρήσεις για εθελοντική δέσμευση [...]

γ. Τα στατιστικά στοιχεία δίνουν την ελπίδα οικονομικής ανάκαμψης [...]

δ. Οι καταναλωτές φαίνεται να έχουν μια τάση να επιλέγουν πιο οικονομικά προϊόντα ανεξάρτητα από το εάν αυτά παράγονται εγχώρια ή εισάγονται.

ε. [...] η οικονομική κρίση και η πολιτική αστάθεια έχουν αυξήσει τα επίπεδα άγχους.

στ. Οι καταναλωτές [...] έχουν παράλληλα άμεση πρόσβαση σε εύκολη έρευνα τιμών.

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Τροφή για σκέψη»

Καταναλωτές - Παζλ
Εκπαιδευτικό
παιχνίδι

[Πηγή: Δ. Σκαλιώνη, Πρόγραμμα Food Providers, Food Waste Fighters, WWF Ελλάς,
ERT news, 14/1/2022]

1. Ποιος είναι ο πομπός, ποιος ο δέκτης και για ποιον σκοπό δημιουργήθηκε το παραπάνω κείμενο; Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
2.
 - α. Ποιους κώδικες/τρόπους επικοινωνίας εντοπίζεις να συνυπάρχουν;
 - β. Εστίασε την προσοχή σου στα ακόλουθα ερωτήματα: Πώς λειτουργεί η εικόνα σε σχέση με τον λόγο; **α)** τον εικονογραφεί, **β)** τον συμπληρώνει, **γ)** ενισχύει το μήνυμά του, **δ)** βοηθά στην κατανόησή του, **ε)** τον υποκαθιστά; Συζήτησέ τα με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου.
3. Πρόσεξε τα δύο κεντρικά λεκτικά μηνύματα:
 - **«Τροφή για σκέψη»**
 - **«ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΓΕΥΣΗ ΧΩΡΙΣ ΣΠΑΤΑΛΗ!»**
 - α. Πού εντοπίζεις να υπάρχει **λογοπαίγνιο** στις παραπάνω φράσεις;
 - β. Ποια είναι η σημασία του α' πληθυντικού στο ρήμα της δεύτερης φράσης; Γιατί χρησιμοποιούνται κεφαλαία γράμματα;
4. Διάβασε την παράγραφο κάτω από την εικόνα:
 «Το 1/3 της τροφής που παράγεται για κατανάλωση καταλήγει στα σκουπίδια, όταν σχεδόν ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι υποφέρουν από πείνα. Βάζουμε τέλος στη σπατάλη για το καλό των ανθρώπων».
 Να καταγράψεις τα ρήματα που αξιοποιούνται: σε ποιον χρόνο, σε ποια φωνή, σε ποιο πρόσωπο και σε ποιον αριθμό βρίσκονται; Τι εξυπηρετούν, κατά τη γνώμη σου;
5. Παρατήρησε το χρώμα της γραμματοσειράς στα λεκτικά μηνύματα. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, χρησιμοποιείται το λευκό;
6. Με ποιον τρόπο κυρίως προσπαθεί να πείσει το συγκεκριμένο κείμενο; Να επιλέξεις από τα παρακάτω και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου:
 - α. απευθύνεται στη λογική μας (με επιχειρήματα ορθολογικά, στοιχεία επιστημονικά),
 - β. απευθύνεται στο θυμικό μας (επιχειρεί να συγκινήσει, να σοκάρει...).
7. Να αναπτύξεις σε μια παράγραφο το μήνυμα της αφίσας. Προτεινόμενη θεματική πρόταση: «Ο υπερκαταναλωτισμός στις προηγμένες οικονομικά χώρες οδηγεί σε κατασπατάληση των πόρων».

Καταναλωτισμός -
Σταυρόλεξο

Εικόνα 1

[Πηγή: imagine art]

Εικόνα 2

[Πηγή: imagine art]

1. Να περιγράψεις τις δύο εικόνες και να δώσεις σε καθεμιά έναν δικό σου τίτλο.
2. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το μήνυμα των δύο εικόνων;
3. Να συγκρίνεις τις δύο εικόνες και να επισημάνεις τις διαφορές που μπορείς να εντοπίσεις.
4. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί κάθε εικόνα; Γιατί;

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Η δύναμη της διαφήμισης»

[Πηγή: imagine art]

Σύμφωνα με σχετικό άρθρο της επιχειρηματικής διαδικτυακής πύλης (portal) «The Total Business», ανάμεσα στις συνέπειες του covid19 είναι και η ραγδαία επέκταση του ψηφιακού κόσμου. Οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο διαφοροποίησαν δραματικά και οριστικά τον τρόπο αναζήτησης και αγοράς προϊόντων, όπως επίσης και τον τρόπο δημοσιοποίησης και προώθησης των προϊόντων αυτών. Μέσω του Διαδικτύου (Internet), οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να συγκεντρώνουν διαρκώς δεδομένα και να τελειοποιούν τις διαφημιστικές τους καμπάνιες, με σκοπό τη μέγιστη απόδοση.

Έχουμε, όμως, άραγε αναρωτηθεί ποτέ πόσο βαθιά μάς επηρεάζουν οι διαφημίσεις; Αν σκεφτούμε ότι στηρίζονται στη μελέτη της ψυχολογίας, η οποία βοηθά στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του ανθρώπινου νου και σχετίζεται άμεσα με την επιστήμη του marketing, ίσως αρχίσουμε να το συνειδητοποιούμε. Η διαφήμιση επεμβαίνει ουσιαστικά στο ανθρώπινο μυαλό, το αιχμαλωτίζει, για να το κατευθύνει σχετικά με τη θετική ανταπόκρισή του σε αγαθά και υπηρεσίες που προβάλλει.

Αναμφισβήτητα, η αποστολή της διαφήμισης είναι σημαντική στον βαθμό που ενημερώνει και γνωστοποιεί τα προϊόντα στο καταναλωτικό κοινό, αλλά θα έπρεπε να σταματάει εκεί. Δυστυχώς, όμως, καλλιεργεί και συντηρεί ένα καταναλωτικό πά-

θος, από το οποίο φαίνεται να μην μπορεί να απελευθερωθεί ο σημερινός άνθρωπος, ο οποίος εκτιμά ολοένα και περισσότερο το «έχειν» και όχι το «είναι».

Οι διαφημιστές, γνώστες της ανθρώπινης ψυχολογίας, απευθύνονται στο *συνειδητό* και *υποσυνείδητο* του ανθρώπου και τον σπρώχνουν στην υποχώρηση της λογικής και στην αβασάνιστη αποδοχή των προβαλλόμενων προϊόντων τους. Η βασική ιδέα, που συνήθως χαρακτηρίζει τη διαφημιστική εκστρατεία εναντίον του ανύποπτου καταναλωτή, είναι να αποδίδονται στα προϊόντα όχι υλικές ιδιότητες, αλλά ιδιότητες οι οποίες έχουν τη δύναμη να δώσουν νόημα στη ρηχή ζωή μας. Η διαφήμιση μπορεί να υποσχεθεί ότι το προϊόν που διαφημίζει θα λύσει κάποιο πρόβλημα του αγοραστή, ότι θα του κάνει τη ζωή πιο εύκολη ή πιο ευχάριστη, ότι θα του ικανοποιήσει μια ψυχολογική ανάγκη. Για να λειτουργήσει, όμως, σωστά η υπόσχεση αυτή, δεν πρέπει να είναι ούτε υπερβολική ούτε υποβαθμισμένη. Πρέπει να επιλέξει προσεκτικά την υπόσχεση που θα δώσει και τον τρόπο που θα το κάνει, ώστε η συναισθηματική και υποκειμενική αντιμετώπιση του προϊόντος από τον αγοραστή να είναι θετική.

Οι δύο βασικές κατηγορίες «ευάλωτων» καταναλωτών, στις οποίες στοχεύουν οι διαφημίσεις, είναι τα παιδιά, οι έφηβοι και οι γυναίκες, η πρώτη λόγω της ανεπαρκούς ακόμα κριτικής ικανότητας και του εύκολου εντυπωσιασμού ειδικά από χρώματα, εικόνες και ήχους κι η δεύτερη λόγω της συναισθηματικής ευαλωτότητας που συνδέει ευκολότερα προϊόντα με συναισθήματα, όπως αγάπη, έρωτας, φιλία, αποδοχή. Αυτό που χρειάζεται είναι να πετάξουμε από πάνω μας την ταμπέλα του ανύποπτου καταναλωτή, του καταναλωτή-θύματος και να πάρουμε θέση απέναντι στην επιστήμη της διαφήμισης. Χρειάζεται να επιλέγουμε προϊόντα βάσει των πραγματικών, προσωπικών μας αναγκών που έχουμε εκ των προτέρων σταθμίσει και να μην επιτρέπουμε στη διαφήμιση να διαμορφώνει και να καθορίζει τις δικές μας ανάγκες.

[Πηγή: *thetotalbusiness.com*, 23/4/2021 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Διαφημίσεις
αρχείου Ε.Λ.Ι.Α. -
Συλλογή Εικόνων

Δραστηριότητες

1. Με βάση το κείμενο που διάβασες σημείωσε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ).
 - Οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο άλλαξαν και τον τρόπο δημοσιοποίησης και προώθησης των προϊόντων.
 - Η ψυχολογία δε σχετίζεται άμεσα με την επιστήμη του marketing.
 - Η αποστολή της διαφήμισης δε θα έπρεπε να σταματά στην ενημέρωση και γνωστοποίηση των προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό.
 - Βασική ιδέα της διαφήμισης είναι να αποδίδονται στα προϊόντα υλικές ιδιότητες.
 - Η διαφήμιση υπόσχεται, συνήθως, ότι το διαφημιζόμενο προϊόν θα κάνει τη ζωή του αγοραστή πιο εύκολη ή πιο ευχάριστη.
 - Για να μπορέσει να λειτουργήσει σωστά η υπόσχεση της διαφήμισης, πρέπει να είναι υπερβολική.

- Για να πετύχει τον στόχο της η διαφήμιση, χρειάζεται η συναισθηματική και υποκειμενική αντιμετώπιση του προϊόντος από τον αγοραστή να είναι θετική.
- Οι διαφημιστές απευθύνονται, κυρίως, στο υποσυνείδητο του ανθρώπου και τον σπρώχνουν στην υποχώρηση της λογικής και στην αβασάνιστη αποδοχή των απόψεών τους.
- Δεν έχει τόση σημασία να έχουμε εκ των προτέρων σταθμίσει τις προσωπικές μας ανάγκες, αλλά απλά να μην επιτρέπουμε στη διαφήμιση να διαμορφώνει τις ανάγκες μας.

2. Σύμφωνα με το κείμενο: **α)** Ποια ήταν η επίδραση της πανδημίας (covid 19) στον τρόπο λειτουργίας της διαφήμισης; **β)** Ποιον ρόλο διαδραμάτισε, επίσης, στον τρόπο αναζήτησης και αγοράς προϊόντων η αλματώδης ανάπτυξη του διαδικτύου;
3. Ποια στερεότυπα εντοπίζεις να αναπαράγονται στην τελευταία παράγραφο του κειμένου σχετικά με τις κατηγορίες «ευάλωτων» καταναλωτών που αναφέρονται; Ποια, κατά τη γνώμη σου, πρέπει να είναι η στάση μας απέναντι σε τέτοιου είδους στερεοτυπικές αντιλήψεις;
4. Υπογράμμισε τρεις λέξεις/φράσεις με μεταφορική σημασία και να εξηγήσεις τι δηλώνουν στο συγκεκριμένο συμφραζόμενο.

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

«Αισιοδοξία»

Κανείς δεν πεθαίνει
στις διαφημίσεις.
Κανείς δεν πονάει
(παρά για να πάρει παυσίπονο).
Κανείς δεν ουρλιάζει
στις διαφημίσεις.
Κανείς δεν είναι μόνος
(εκτός κι αν έχει κακοσμία).

Κανείς δεν φοβάται
στις διαφημίσεις.
Όλα πάνε καλά
στις διαφημίσεις.
Όλα πάνε καλά!

[Πηγή: Δήμου, Ν. (2014). *Καπιταλισμού Εγκώμιον και άλλες σάτιρες* (Διαφημιστικά Αντί-Κείμενα). Αθήνα: Πατάκης. Βλ. και Ανθολογία, Σάτιρες, Αντικείμενα (Νικοδήμου Ευφημιστού τα Σωζόμενα)]

Δραστηριότητες

1. Να καταγράψεις ομοιότητες και διαφορές των Κειμένων 5 και 6 ως προς το περιεχόμενο και τους εκφραστικούς τρόπους απόδοσής του.
2. **α.** Πώς θα χαρακτήριζες το ύφος του ποιήματος (απλό ή επιτηδευμένο); Γιατί;
β. Ποιο είναι το κυρίαρχο σχήμα λόγου που διαμορφώνει το ύφος του ποιήματος;
γ. Να σχολιάσεις τον τίτλο του ποιήματος σε σχέση με το περιεχόμενό του. Τι ύφος πιστεύετε ότι προσδίδει αυτός στο ποίημα;
3. Η αληθινή ζωή αποτυπώνεται ή όχι, σύμφωνα με τον Ν. Δήμου, στις διαφημίσεις; Να καταγράψεις τα στοιχεία του ποιήματος που αιτιολογούν την απάντησή σου.
4. Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις προσθέτοντας δικούς σου ομοιόπρωτους προσδιορισμούς:
α. Κανείς δεν φοβάται στις διαφημίσεις
β. Κανείς δεν πονάει (παρά για να πάρει παυσίπονο)
γ. Όλα πάνε καλά στις διαφημίσεις
5. Να μετασχηματίσεις το περιεχόμενο του Κειμένου 6, κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές στην οργάνωση του λόγου και το ύφος, έτσι ώστε το νέο κείμενο να έχει τη μορφή δημοσιογραφικού λόγου.

B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

1. Μπορείς να εντοπίσεις στοιχεία της κοινωνίας και της εποχής στις οποίες αναφέρονται τα Κείμενα 5 και 6, μέσα από συγκεκριμένες αναφορές τους;
2. Ποια πιστεύεις ότι είναι η πρόθεση του πομπού στα δύο κείμενα; Πώς αυτή επηρεάζει το περιεχόμενο και τη μορφή κάθε κειμένου;
3. Να εντοπίσεις σημεία του Κειμένου 6 στα οποία «παραβιάζονται» βασικές αρχές («αξιώματα») επικοινωνίας, επισημαίνοντας τι υπονοείται.
4. Σε πολλά από τα κείμενα της Ενότητας εντοπίζονται, όπως παρατηρείς, όροι και λέξεις ξενικής προέλευσης. **α)** Πού οφείλονται, κατά τη γνώμη σου, και πώς συνδέονται με τη θεματική του καταναλωτισμού και της διαφήμισης; **β)** Ποιες σκέψεις κάνεις για τα γλωσσικά δάνεια και την εξέλιξη της γλώσσας;

Γλωσσάρι
λέξεων ενότητας

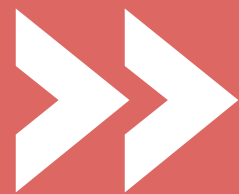

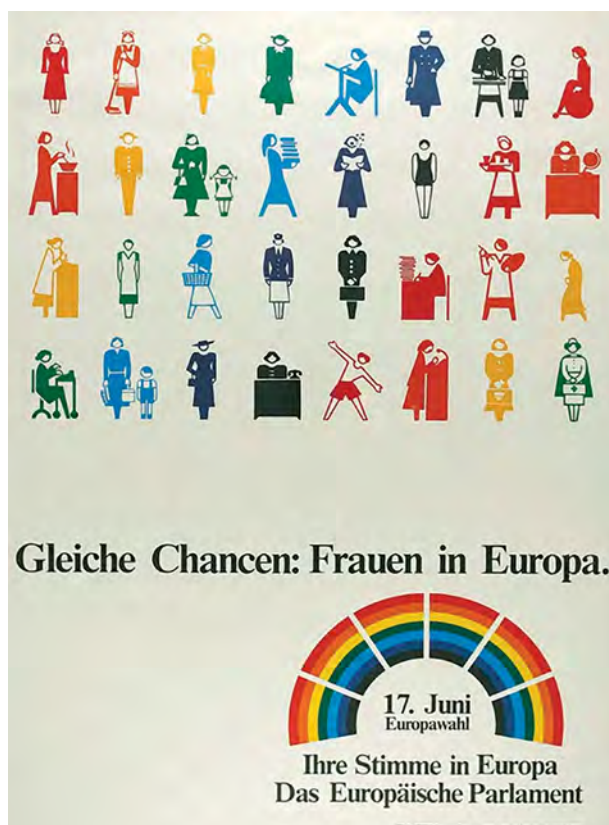
2η Ενότητα

«Ένα κοινό μέλλον
θεμελιωμένο σε κοινές αξίες:
Η Ευρώπη χθες, σήμερα, αύριο»

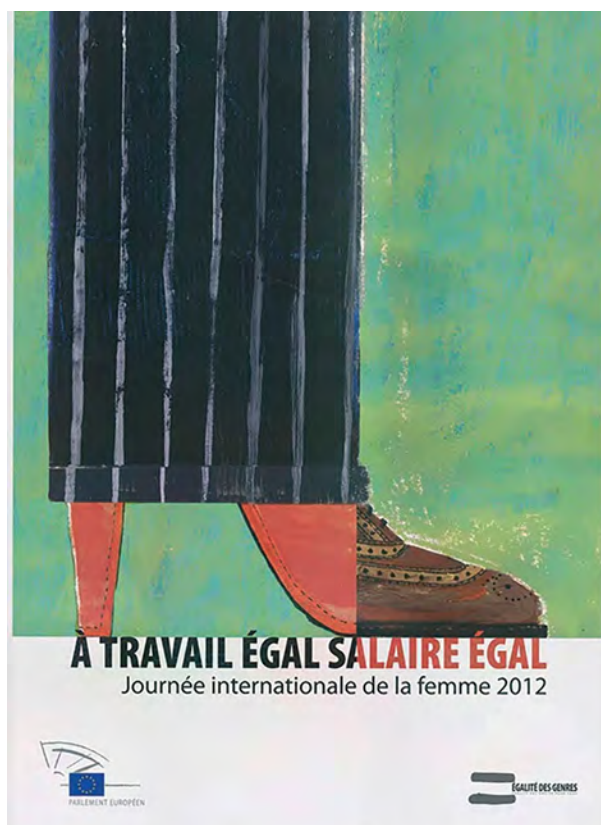

02

Ίσες ευκαιρίες: Οι γυναίκες στην Ευρώπη
 Η φωνή σας στην Ευρώπη.
 [Πηγή: europeana]

Ίση εργασία, ίση αμοιβή
 Διεθνής ημέρα της Γυναίκας 2012
 [Πηγή: europeana]

► Ποια είναι η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Ε.), όπως προκύπτει και από το θέμα των παραπάνω αφισών, απέναντι σε ζητήματα ισότητας των φύλων;

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Αφίσα:
Πολιτιστική
Πρωτεύουσα

«Το ιστορικό του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης»

Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης (ΠΠΕ), ο οποίος δημιουργήθηκε με στόχο να συμβάλει στην προσέγγιση των λαών της Ευρώπης, είναι μια κοινοτική δράση για την ανάδειξη του πλούτου της ποικιλομορφίας, των κοινών πτυχών των ευρωπαϊκών πολιτισμών και τη βελτίωση της αλληλοκατανόησης μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών.

Ο συγκεκριμένος θεσμός καθιερώθηκε, κατόπιν πρότασης της Μελίνας Μερκούρη, από το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούνιο του 1985, ως διακυβερνητική πρωτοβουλία. Η κοινοτική δράση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης προσέλκυσε πολλούς επισκέπτες, γνωρίζοντας μεγάλη επιτυχία ανάμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες. Η χώρα μας έχει ήδη φιλοξενήσει τον θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης τέσσερις (4) φορές (Αθήνα 1985, Θεσσαλονίκη 1997, Πάτρα 2006, Ελευσίνα 2023).

Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι στις ανακηρυχθείσες πόλεις, από το 2010 και μετά, απονέμεται βραβείο «προς τιμήν της Μελίνας Μερκούρη», ύψους 1.500.000€. Κάθε έτος δύο πόλεις από διαφορετικό κράτος μέλος της Ε.Ε. δικαιούνται να φέρουν τον τίτλο. Για τα έτη 2014-2020, οι Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο διαγωνισμός για τη φιλοξενία του θεσμού ξεκινάει έξι (6) έτη νωρίτερα, ώστε οι πόλεις να διαθέτουν επαρκή χρόνο να προετοιμαστούν πριν από την έναρξη του έτους εορτασμού.

[Πηγή: Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, ECOC, 2023]

Χρονογραμμή
- Ελληνικές
πόλεις
Πολιτιστικές
Πρωτεύουσες
Ευρώπης

1. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο κείμενο, πότε καθιερώθηκε, από ποιους και με ποιον στόχο ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης;
2. Να αποδώσεις με σύντομους πлагιότιτλους το περιεχόμενο κάθε παραγράφου. Επίλεξε από τον παρακάτω πίνακα τον πлагιότιτλο που ταιριάζει σε κάθε παράγραφο και γράψε τον στη Στήλη Β:

- α)** Πληροφορίες για τη χρηματοδότηση του θεσμού και την υποβολή υποψηφιότητας.
β) Ορισμός του θεσμού.
γ) Πότε και από ποιους καθιερώθηκε ο θεσμός.

Στήλη Α	Στήλη Β
1η παράγραφος	
2η παράγραφος	
3η παράγραφος	

3. Να υπογραμμίσεις τα ρήματα στη 2η παράγραφο και να εντοπίσεις τη χρονική βαθμίδα και τον χρόνο που βρίσκονται.
4. Να εντοπίσεις σε όλο το κείμενο τις φράσεις (ονοματικά σύνολα, προθετικά σύνολα, επιρρήματα, προτάσεις) που δηλώνουν χρόνο και τόπο.
5. Ποιος είναι ο κύριος σκοπός του παραπάνω κειμένου;
 - α.** Να περιγράψει τον θεσμό.
 - β.** Να παρουσιάσει τις αιτίες δημιουργίας ή τις συνέπειες του θεσμού.
 - γ.** Να αφηγηθεί σύντομα την ιστορία ενός θεσμού.
6. **α.** Ποιες είναι οι Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης το έτος που διανύουμε; Ενημέρωσέ με λέξεις-κλειδιά από το διαδίκτυο.
β. Υπήρξε η πόλη στην οποία διαμένεις ή κάποια άλλη κοντινή ή γνωστή σου πόλη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης; Αναζήτησε σχετικό υλικό και κατάγραψε κάποιες σημαντικές δράσεις που έγιναν στο πλαίσιο του θεσμού.

Αναζήτηση: [EUROPEAN CAPITALS OF CULTURE].

Βίντεο - Ύπατη αρμοστέία ΟΗΕ για πρόσφυγες

«Ευρωπαϊκό δίκτυο μετανάστευσης - για το άσυλο στην Ελλάδα»

Η παρούσα Έκθεση έχει σκοπό να ενημερώσει τόσο τα Κράτη-Μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και το εθνικό ακροατήριο για όλες τις νομοθετικές εξελίξεις, τις πολιτικές, τα μέτρα και τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν εντός του έτους 2019, στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης, παράλληλα με μία επισκόπηση των αντίστοιχων ζητημάτων με την παρουσίαση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων.

Προ πενταετίας, η Ελλάδα αντιμετώπισε μια εξαιρετική πρόκληση, όταν περίπου ένα εκατομμύριο άνθρωποι έφτασαν στις ακτές της χώρας σε διάστημα δύο ετών (2015-2017), αναζητώντας καταφύγιο ή μια νέα ζωή, διακινδυνεύοντας συχνά τη ζωή τους, για να αποφύγουν τον πόλεμο, την πολιτική καταπίεση ή τη φτώχεια. Οι ιστορίες των ανθρώπων αυτών, που συχνά ξετυλίγονται μέσα από τις αφηγήσεις τους, είναι τόσες πολλές, τόσο ίδιες, τόσο διαφορετικές. Το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί μια πραγματικότητα που οι κοινωνίες καλούνται να διαχειριστούν με βάση τα ανθρωπιστικά ιδεώδη, το διεθνές δίκαιο, αλλά και με τρόπο λειτουργικό και βιώσιμο.

Αντιμέτωπη με την ανθρώπινη τραγωδία που εκτυλισσόταν στη Μεσόγειο, η Ε. Ε. ανέλαβε ταχεία και αποφασιστική δράση για την αποτροπή της απώλειας ζωών στη θάλασσα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Ωστόσο, την εποχή εκείνη, η Ε. Ε. δεν διέθετε συλλογική πολιτική για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την ασφάλεια των συνόρων. Κατέστη γρήγορα σαφές ότι τα Κράτη-Μέλη δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μόνα τους την πρόκληση της μετανάστευσης και ότι μόνο μέσω κοινών ευρωπαϊκών λύσεων θα μπορούσε η πρόκληση αυτή να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

Τον Μάιο του 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση, το οποίο αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των άμεσων προκλήσεων και τον εφοδιασμό της Ε. Ε. με τα εργαλεία που απαιτούνται για καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στους τομείς της παράτυπης μετανάστευσης, των συνόρων, του ασύλου και της νόμιμης μετανάστευσης.

Έκτοτε, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση καθοδηγεί το έργο της Επιτροπής, των οργανισμών της Ε. Ε. και των κρατών μελών. Αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής της Ε. Ε., με τη θέσπιση νέων νόμων, με νέα συστήματα συντονισμού και συνεργασίας και με άμεση επιχειρησιακή και χρηματοδοτική στήριξη από την Ε. Ε.

Αν και απομένουν ακόμη πολλά να γίνουν για την επίτευξη των στόχων, δεν θα πρέπει να υποτιμάται η πρόοδος που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Σήμερα, στην Ελλάδα βρίσκονται περίπου 73.000 πρόσφυγες και μετανάστες. Στο τέλος του 2019, στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης των νησιών βρίσκονταν 38.432 άνθρωποι και συνολικά στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου 41.899.

[Πηγή: Θ. Φούσκας, Μ. Martiniello, Γ. Κουλιεράκης, Χ. Οικονόμου, Α. de Maio, Φ.-Μ. Μηνέ, *Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, Ετήσια Έκθεση του 2019 για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα*].

Δραστηριότητες

1. α. Για ποιους λόγους κατέφυγαν στην Ελλάδα κατά τα έτη 2015-2017 ένα εκατομμύριο άνθρωποι, σύμφωνα με το κείμενο;
β. Πώς αντέδρασε η Ε. Ε.; Ποια μέτρα θέσπισε;
2. Ποιος είναι ο σκοπός αυτού του κειμένου;
α. να αφηγηθεί μια ιστορία.
β. να περιγράψει κάτι.
γ. να παρουσιάσει και να αναλύσει τις επιπτώσεις και τις προϋποθέσεις εμφάνισης ενός φαινομένου.
δ. να δώσει οδηγίες για κάτι.
3. Ποιος είναι ο ρόλος της παράθεσης στατιστικών δεδομένων στην τελευταία παράγραφο;
4. Με ποιον/ποιους τρόπο/τρόπους οι συντάκτες του κειμένου αναπτύσσουν τη συλλογιστική τους;
α. παρουσιάζουν μια ακολουθία συμβάντων.
β. αναλύουν και ερμηνεύουν τις αιτίες ενός φαινομένου τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.
γ. αναλύουν τις επιπτώσεις ενός φαινομένου τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

1. Να εντοπίσεις/αναγνωρίσεις τους τρόπους δήλωσης του **χρόνου** και του **τόπου** στα Κείμενα 1 και 2 και να συμπληρώσεις τον ακόλουθο πίνακα.

	ΕΠΙΡΡΗΜΑ	ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗ	ΠΡΟΘΕΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ	ΜΕΤΟΧΗ	ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΟΠΟΣ						
ΧΡΟΝΟΣ						

Μορφές
έκφρασης
χρόνου

2. Διάβασε το παρακάτω κείμενο και υπογράμμισε τα στοιχεία που δηλώνουν **χρόνο**.
α. Εντόπισε τον τρόπο εκφοράς του χρόνου σε κάθε περίπτωση.
β. Ποιες από αυτές τις λέξεις, φράσεις, προτάσεις που δηλώνουν χρόνο μπορείς να αντικαταστήσεις με άλλους τρόπους εκφοράς του χρόνου; Ποιες όχι; Τι παρατηρείς;
«Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) εργάζεται για την ειρήνη, την ανάπτυξη και την ευημερία των πολιτών της εδώ και πάνω από 60 χρόνια. Ξεκινώντας από τις έξι ιδρύτριες χώρες στη δεκαετία του '50, έχει εξελιχθεί σε μια ένωση 27 χωρών με πληθυσμό σχεδόν 450 εκατομμυρίων. Με την πάροδο του χρόνου η ΕΕ διεύρυνε το πεδίο δράσης της σε πολλούς τομείς, αφού επεδίωξε τη συνεργασία μεταξύ χωρών-μελών. Είκοσι τρία κράτη μέλη της ΕΕ και τέσσερις χώρες εκτός ΕΕ -η Ελβετία, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία- ανήκουν πλέον στον αποκαλούμενο χώρο Σένγκεν. Αυτό σημαίνει ότι δε θα σας ζητηθεί να δείξετε το διαβατήριό σας, όταν περνάτε τα σύνορα μεταξύ αυτών των χωρών. Η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση (τότε ΕΟΚ) το 1981. Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει αντιμετωπίσει πρωτοφανείς προκλήσεις. Για παράδειγμα, παράλληλα με την ανάληψη δράσης για την ανάσχεση της διασποράς του ιού covid 19 μέσω προγραμμάτων εμβολιασμού, η ΕΕ εργάστηκε για τη στήριξη των εθνικών συστημάτων υγείας, όταν αυτά δέχτηκαν ισχυρό πλήγμα».
[Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σύντομος οδηγός για την ΕΕ, *Ευρωπαϊκή Ένωση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιστολόγιο, 2023)]

A3. Λεξιλόγιο

Ευρωπαϊκή
Ένωση -
Σταυρόλεξο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Στα ακόλουθα αποσπάσματα που προέρχονται από τα Κείμενα 1 και 2, επέλεξε το σωστό **αντώνυμο** των έντονα γραμμένων λέξεων από αυτά που προτείνονται ακριβώς από κάτω:

A. Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης (ΠΠΕ) είναι μια κοινοτική δράση για την ανάδειξη του πλούτου της **ποικιλομορφίας**, των ευρωπαϊκών πολιτισμών.
α) ετερογένειας **β)** πολλαπλότητας **γ)** πολλαπλασιασμού

B. Το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί μια πραγματικότητα που οι κοινωνίες καλούνται να διαχειριστούν με βάση τα **ανθρωπιστικά ιδεώδη**.
α) την ανθρωπιά **β)** τα ανθρώπινα δικαιώματα **γ)** τις αξίες με επίκεντρο τις ανάγκες του ανθρώπου

Γ. Η παρούσα Έκθεση έχει σκοπό να ενημερώσει, παράλληλα με μία **επισκόπηση** των αντίστοιχων ζητημάτων με την παρουσίαση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων.
α) περίληψη **β)** ανάλυση **γ)** εξέταση

Δ. Όσο εξακολουθούν να υπάρχουν οι **γενεσιουργές αιτίες** της προσφυγιάς και της μετανάστευσης, το φαινόμενο της μετακίνησης πληθυσμών θα συνεχίζεται.
α) προϋποθέσεις **β)** βαθύτερες αιτίες, «ρίζες» **γ)** επιφανειακές αιτίες
2. Στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 2 επέλεξε το σωστό **αντώνυμο** των γραμμένων με έντονα στοιχεία λέξεων από αυτά που προτείνονται ακριβώς από κάτω:

A. Το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί μια πραγματικότητα που οι κοινωνίες καλούνται να διαχειριστούν με **τρόπο λειτουργικό**.
α) τρόπο αναποτελεσματικό **β)** τρόπο αποτελεσματικό **γ)** τρόπο σταθερό

B. Το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί μια πραγματικότητα που οι κοινωνίες καλούνται να διαχειριστούν με **τρόπο λειτουργικό** και **βιώσιμο**.
α) με εφήμερη αντιμετώπιση **β)** με διάρκεια **γ)** με δυναμική

Γ. Αν και απομένουν ακόμη πολλά να γίνουν για την **επίτευξη** των στόχων,
α) την επιτυχία **β)** την κατάκτηση **γ)** την παρέκκλιση
3. Στο ακόλουθο κείμενο από την ιστοσελίδα της *Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα*, όπως και στο Κείμενο 1, διατυπώνονται επιχειρήματα υπέρ του θεσμού της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης». Υπόθεσε ότι λαμβάνεις μέρος σε ρητορικούς αγώνες με θέμα «Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης-Επιχειρήματα υπέρ και κατά». Εργαστείτε σε ομάδες, για να διατυπώσετε **επιχειρήματα υπέρ ή εναντίον του θεσμού**. Γράψτε μία έως δύο παραγράφους, διατυπώνοντας επιχειρήματα/αντεπιχειρήματα για: **α)** τα οικονομικά οφέλη, **β)** τον τρόπο επιλογής της πόλης, **γ)** την έμφαση στον πολιτιστικό τομέα, **δ)** τα οφέλη για τους ίδιους τους κατοίκους των πόλεων.

«Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης αναδεικνύει τον πλούτο και την πολυμορφία των πολιτισμών της Ευρώπης, δίνει ώθηση στον βιώσιμο τουρισμό και προωθεί την ανάπτυξη των πόλεων μέσω του πολιτισμού. Έχει, επίσης, μακροπρόθεσμο θετικό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο για τις πόλεις και για τις γύρω περιοχές. Για να επιλεγούν οι πόλεις, πρέπει να καταρτίσουν ένα πολιτιστικό πρόγραμμα με ισχυρή ευρωπαϊκή διάσταση, το οποίο να δίνει έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των κατοίκων και των κοινοτήτων τους».

[Πηγή: «Η Ελευσίνια, η Τιμισοάρα και το Βέσπρεμ είναι οι Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης για το 2023», *Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα*, greece.representation.ec.europa.eu, 9/1/2023 (απόσπασμα)].

Α4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

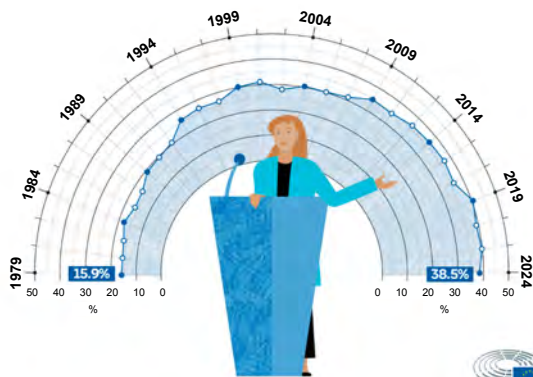
«Οι γυναίκες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (γραφήματα)»

► Δες τα στοιχεία των παρακάτω γραφημάτων σχετικά με την εκπροσώπηση των γυναικών στο Ευρωκοινοβούλιο.

Διεθνής
Ημέρα
Γυναίκας

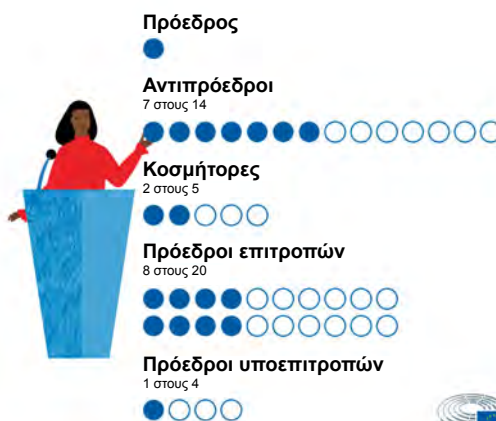
Το ποσοστό των γυναικών που εκλέγονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (1979-2024)

Πηγή: EPRS (Αύγουστος 2024)

[Πηγή: «Το ποσοστό των γυναικών που εκλέγονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» (γράφημα), EPRS Αύγουστος 2024]

Γυναίκες σε κορυφαίες θέσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Πηγή: EPRS (Αύγουστος 2024)

Γυναίκες σε κορυφαίες θέσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» (γράφημα), EPRS Αύγουστος 2024]

Δραστηριότητες

1. Σε ποια συμπεράσματα καταλήγεις σχετικά με την εκπροσώπηση των γυναικών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παρατηρώντας τα γραφήματα; **Αναζήτησε** συμπληρωματικά: [ΝΟΜΙΚΑ ΝΕΑ. ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ (INFOGRAPHICS) lawspot].
2. Ποιος είναι ο ρόλος των χρωμάτων και των σχημάτων στα γραφήματα;

Κείμενο 4

Παρουσίαση
για την
Ουνέσκο

«Οι 17 Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης»

Παιδί και Ατζέντα 2030

Οι 17 Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης υιοθετήθηκαν από παγκόσμιους ηγέτες το 2015 και ισχύουν για όλες τις χώρες και για κάθε πολίτη εντός αυτών. Οι Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης στοχεύουν στη διασφάλιση της ισότητας, εξασφαλίζοντας ότι όλοι έχουν ίδιες ευκαιρίες στη ζωή, σε κάθε χώρα έως το 2030. Ορισμένοι από τους στόχους αυτούς έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ευημερία των παιδιών.

Γραφικά των 7 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που συνδέονται με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Στόχος 1: Μηδενική φτώχεια.

[Πηγή: Γραφείο της Unicef στην Ελλάδα]

Δραστηριότητες

1. Μπορείς να δώσεις έναν τίτλο και στους υπόλοιπους στόχους, παρατηρώντας τα εικονίδια;
2. Ποιος είναι ο ρόλος του σχεδίου για την αποτύπωση του μηνύματος σε κάθε εικονίδιο;
3. Εάν έπρεπε να αντικαταστήσεις δύο σχέδια σε δύο εικονίδια, τι θα πρότεινες;

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Μια Ένωση ισότητας – Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025»

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρωτοστατεί παγκοσμίως σε θέματα ισότητας των φύλων: Οι 14 από τις 20 χώρες με τις υψηλότερες επιδόσεις στον κόσμο, όσον αφορά την ισότητα των φύλων, είναι κράτη μέλη της ΕΕ. Χάρη στη στέρεη νομοθετική βάση που έχει διαμορφωθεί για την ίση μεταχείριση, τις προσπάθειες για τη συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου σε διάφορους τομείς πολιτικής, καθώς και τη νομοθεσία για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων ανισοτήτων, η ΕΕ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, όσον αφορά την ισότητα των φύλων τις τελευταίες δεκαετίες.

Ωστόσο, κανένα κράτος μέλος δεν έχει επιτύχει πλήρη ισότητα των φύλων και η πρόοδος εξακολουθεί να συντελείται με αργούς ρυθμούς. Κατά μέσο όρο, τα κράτη μέλη έλαβαν 67,4/100 βαθμούς στον δείκτη ισότητας των φύλων της ΕΕ για το 2019 (Βλ. Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων EIGE), βαθμολογία η οποία έχει βελτιωθεί κατά μόλις 5,4 βαθμούς από το 2005.

Δυστυχώς, η πρόοδος, όσον αφορά στην ισότητα των φύλων, δεν είναι ακόμα σε πλήρως ικανοποιητικά επίπεδα. Γι' αυτό, πρέπει να της δώσουμε νέα ώθηση. Αν και το χάσμα μεταξύ των φύλων γεφυρώνεται στην εκπαίδευση, διατηρείται, ωστόσο, ακόμα στην απασχόληση, τις αμοιβές, τις ευθύνες φροντίδας, τις θέσεις εξουσίας και τις συντάξεις. Παραμένει υπερβολικά μεγάλος ο αριθμός εκείνων που παραβιάζουν την αρχή της ισότητας των φύλων, υιοθετώντας σεξιστική και ρατσιστική ρητορική μίσους και εμποδίζοντας τη δράση κατά της έμφυλης βίας και των έμφυλων στερεοτύπων. Τα επίπεδα της έμφυλης βίας και παρενόχλησης παραμένουν ανησυχητικά. Το κίνημα #MeToo ανέδειξε την έκταση του σεξισμού και της κακοποίησης που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν οι γυναίκες. Ταυτόχρονα, ενδυνάμωσε τις γυναίκες σε όλο τον κόσμο, ώστε να μιλήσουν πλέον ανοικτά για τις εμπειρίες τους και να προσφύγουν στη δικαιοσύνη.

[Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *eur-lex europa eu*, Βρυξέλλες, 5/3/2020 (απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποιο είναι το θέμα της έρευνας;
2. Γιατί ο/η συντάκτης/-τρια του κειμένου επιλέγει να παραθέσει στατιστικά στοιχεία, παραδείγματα και παραπομπή σε μελέτη;

3. Το κείμενο ανήκει στον εξηγητικό κειμενικό τύπο. Σε ποιο είδος εξήγησης ανήκει;

α) εξήγηση ακολουθίας β) εξήγηση αιτίων γ) εξήγηση αποτελεσμάτων

Να αιτιολογήσεις την επιλογή σου.

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

Χάρτης Ευρώπης
- Παζλ -
Εκπαιδευτικό
παιχνίδι

«Ομιλία για τον εορτασμό των 40 χρόνων από την ένταξη της Ελλάδας στην Ε. Ε.»

Ο Πρόεδρος της Βουλής, κ. Κωνσταντίνος Τασούλας, δήλωσε: «Δεν νομίζω ότι υπάρχει ανάγκη να εξάρω τη σημασία της ευρωπαϊκής πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ενότητας και αλληλεγγύης. Εκείνο, όμως, που θα ήθελα να τονίσω ιδιαίτερος είναι ότι για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία δημιουργήθηκε μια τόσο μεγάλη κοινότητα εθνών που βασίζεται στην ελεύθερη συγκατάθεση, στην ισότιμη συνεργασία, στον αμοιβαίο σεβασμό και στην αλληλεγγύη. Μην ξεχνάμε ότι σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμεί 27 κράτη-μέλη, 27 διαφορετικές κρατικές οντότητες, καθεμιά με τη δική της εθνική προσωπικότητα, τη δική της ιδιαίτερη ιδιοσυγκρασία και τα δικά της εθνικά συμφέροντα. Η Ελλάδα, καλωσορίζοντας τη συλλογική προσπάθεια για την οικοδόμηση και ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού ιδεώδους, η οποία βασίζεται στις αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διατηρεί την εθνική της ταυτότητα, προάγει τον πολιτισμό της και εφαρμόζει τις αρχές που διέπουν το διεθνές δίκαιο στην άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής».

[Πηγή: Ειδική συνεδρίαση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλής των Ελλήνων, Γραφείο Τύπου Ελληνικού Κοινοβουλίου, 18/2/2021]

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο εκφωνήθηκε η παραπάνω ομιλία;
2. Ποια στοιχεία για τη σχέση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζει ο πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων στην ομιλία του;
3. Σε ποιον χρόνο παρατηρείς ότι είναι τα ρήματα στην τελευταία περίοδο του κειμένου; Τι επιδιώκει ο ομιλητής με αυτή την επιλογή;
4. Ποιος είναι ο ρόλος του α' πληθυντικού προσώπου στο ρήμα: «μην ξεχνάμε»;
5. Η ομιλία αυτή ανήκει στον εξηγητικό κειμενικό τύπο. Σε ποιο είδος εξήγησης ανήκει;
 - α) εξήγηση ακολουθίας
 - β) εξήγηση αιτίων
 - γ) εξήγηση αποτελεσμάτων
6. Υπογράμμισε τις φράσεις στο Κείμενο που δηλώνουν **χρόνο** και **τόπο** και συνδύασέ τις για να δημιουργήσεις ένα νέο κείμενο. Το νέο κείμενο πρέπει:
 - α) να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο δηλώσεις χρόνου και δύο δηλώσεις τόπου και
 - β) να έχει διαφορετική προοπτική από το αρχικό (π.χ. ιστορική, φανταστική ή προσωπική).

Β3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

Για το Κείμενο 1

«Το ιστορικό του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης»

1. Γιατί πιστεύεις ότι αναφέρεται δύο φορές το όνομα Ελληνίδας Υπουργού;
2. Παρατήρησε πώς προβάλλεται ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας στην πρώτη παράγραφο. Ποια θετικά στοιχεία επισημαίνονται;
3. Γιατί στην τρίτη παράγραφο γίνεται λόγος για τα οικονομικά οφέλη;

Για το Κείμενο 2

«Ευρωπαϊκό δίκτυο μετανάστευσης - Έκθεση για το άσυλο στην Ελλάδα»

«Το προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί μια πραγματικότητα που οι κοινωνίες καλούνται να διαχειριστούν με βάση τα ανθρωπιστικά ιδεώδη, το διεθνές δίκαιο, **αλλά** και με τρόπο λειτουργικό και βιώσιμο».

Τι πιστεύεις ότι υποδηλώνεται με αυτήν την αντίθεση, με τη χρήση της λέξης «αλλά»; Υποκρύπτεται, πιστεύεις, κάποια βαθύτερη πρόθεση των συντακτών της έκθεσης;

Για το Κείμενο 5

«Μια Ένωση ισότητας – Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025»

1. Με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται στο κείμενο, πιστεύεις ότι έχει επιτευχθεί μεγάλη πρόοδος στον τομέα της ισότητας των φύλων;
2. **α.** Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η εναρκτήρια φράση είναι: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρωτοστατεί παγκοσμίως σε θέματα ισότητας των φύλων»;
β. Επιβεβαιώνεται αυτό με βάση όσα αναφέρονται στη συνέχεια;

Ρόλος ΕΕ
στο εμπόριο

«...του λαού, από τον λαό, για τον λαό...:
Δημοκρατία και κοινωνική ευθύνη»

03

Η Δημοκρατία στεφανώνει τον Δήμο
Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων.
[Πηγή: europeana.eu]

Το αποφασιστικό βήμα προς τη δημοκρατία πραγματοποιήθηκε στην αρχαία Αθήνα.

- ▶ Στην αρχαία Αθήνα συμμετείχαν όλοι οι κάτοικοι της πόλης στη λήψη αποφάσεων; Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολιτεύματος τότε;
- ▶ Σήμερα έχουν όλοι δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις της πολιτείας; Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Αυτοδιοικητικές
εκλογές

«Η δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών και οι δημοτικές εκλογές»

Η δημοκρατική συμμετοχή επηρεάζει τις δημοτικές εκλογές **ποικιλοτρόπως**.

Η πολιτική συμμετοχή είναι ένας βασικός πυλώνας της δημοκρατίας. Δεν αφορά μόνο τη συμμετοχή των πολιτών στις εκλογικές διαδικασίες, μία φορά στα πέντε ή τέσσερα χρόνια. Αφορά την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην πολιτική διαδικασία και την επιρροή τους στη λήψη των αποφάσεων. Η ουσιαστική συμμετοχή στις δημοτικές εκλογές, εκτός από τη διαδικασία της ψηφοφορίας, μπορεί να επιτευχθεί **μέσω και άλλων μορφών, όπως η συμμετοχή** σε δημόσιες συζητήσεις, δημόσιες διαβουλεύσεις και δραστηριοποίηση σε τοπικούς οργανισμούς και δημοτικά προγράμματα. **Με τη συμμετοχή τους**, οι πολίτες εκφράζουν τις ανησυχίες τους, τις απόψεις τους, λαμβάνουν πληροφορίες και συμβάλλουν στη λήψη ορθολογικών αποφάσεων για την τοπική κοινωνία.

Η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι σημαντική. Πρώτον, επιτρέπει στους πολίτες να έχουν μεγαλύτερο «λόγο» στις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους. Δεύτερον, βοηθά στην ενίσχυση της δημοκρατίας και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Η δημοκρατική συμμετοχή επηρεάζει, επίσης, το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών, αφού αυξάνει την πιθανότητα εκλογής ενός υποψηφίου που εκφράζει τις απόψεις και τα συμφέροντα των πολιτών.

Σε μελέτη που διεξήχθη στο πανεπιστήμιο του Yale εξετάστηκαν τα δεδομένα από 1.000 περίπου Δήμους στις Ηνωμένες Πολιτείες, από το 1990 έως το 2010. Τα δεδομένα περιελάμβαναν στοιχεία για το ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές, το ποσοστό φτώχειας, το ποσοστό ανισότητας, τον αριθμό των δολοφονιών, τον αριθμό των βίαιων επιθέσεων και τον αριθμό των κλοπών. Από τη μελέτη διαπιστώθηκε ότι οι Δήμοι με υψηλή συμμετοχή στις εκλογές είχαν, κατά μέσο όρο, 10% χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας από τους Δήμους **με χαμηλή συμμετοχή** στις εκλογές. Αυτό το αποτέλεσμα ήταν σταθερό ακόμη και μετά την προσαρμογή άλλων παραγόντων που μπορεί να επηρεάσουν τα ποσοστά εγκληματικότητας, **όπως** το ποσοστό φτώχειας, το ποσοστό ανισότητας και η φυλετική σύνθεση του πληθυσμού.

Η μελέτη ανέδειξε το γεγονός ότι η υψηλή συμμετοχή στις εκλογές μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας, με **διάφορους τρόπους**: Πρώτον, οι Δήμοι με υψηλή συμμετοχή είναι πιο πιθανό να έχουν δημοτικές αρχές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πολιτικές που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής, όπως η βελτίωση της εκπαίδευσης και της απασχόλησης, οι οποίες, με τη σειρά τους, μπορεί να βοηθήσουν στη μείωση της εγκληματικότητας. Δεύτερον, οι Δήμοι με υψηλή συμμετοχή είναι πιο πιθανό να έχουν ισχυρές τοπικές κοινότητες. Οι ισχυρές τοπικές κοινότητες μπορούν να βοηθήσουν στην πρόληψη της εγκληματικότητας, παρέχοντας στους ανθρώπους το αίσθημα του «ανήκειν» και της υποστήριξης.

[Πηγή: Ρ. Γκέκας, ΚΕΔΕ (Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων), *localit*, 4/9/2023 (ιστολόγιο, απόσπασμα άρθρου)]

Δραστηριότητες

Α. Περιεχόμενο

1. Επίλεξε εάν οι παρακάτω απόψεις είναι σωστές ή λανθασμένες και αιτιολόγησε την επιλογή σου, παραθέτοντας το σχετικό απόσπασμα του κειμένου.

	ΣΩΣΤΟ/ ΛΑΘΟΣ	ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
Πολιτική συμμετοχή στο πλαίσιο της δημοκρατίας σημαίνει κυρίως συμμετοχή στις εκλογές μία φορά στα πέντε ή στα τέσσερα χρόνια.		

Όταν οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, αυξάνουν τις πιθανότητες εκλογής υποψηφίων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών.		
Η μελέτη του Πανεπιστημίου του Yale σχετικά με τις επιπτώσεις της δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση έδειξε ότι η υψηλή συμμετοχή στις εκλογές δε σχετίζεται με θετικά αποτελέσματα για τη λειτουργία των Δήμων.		

2. Ποιες είναι οι συνέπειες της ενίσχυσης της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων;
3. Τι έδειξε η μελέτη του Πανεπιστημίου του Yale σχετικά με τις επιπτώσεις της δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση;
4. Πώς, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, η υψηλή συμμετοχή στις εκλογές συμβάλλει στη μείωση της εγκληματικότητας;
5. Ποιος είναι ο σκοπός του συντάκτη του κειμένου; Επίλεξε ό,τι πιστεύεις ότι ισχύει.
 - α. Να αφηγηθεί ιστορίες από τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά.
 - β. Να περιγράψει γεγονότα συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.
 - γ. Να δώσει οδηγίες για τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά.
 - δ. Να πληροφορήσει για τους τρόπους της συμμετοχής πολιτών στα κοινά και τις συνέπειες για τη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
 - ε. Να πείσει τους/τις αναγνώστες/-στριες για την αξία της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.
6. Γιατί πιστεύεις ότι ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλά ουσιαστικά αντί για τα αντίστοιχα ρήματα;
7. Να εντοπίσεις 2 ρηματικά και 2 ονοματικά σύνολα που δηλώνουν αποτέλεσμα και αιτία.

Κείμενο 2

Ενεργός πολίτης - Σταυρόλεξο

«Τι σημαίνει ενεργός πολίτης;»

Σήμερα η «αποπολιτικοποίηση», ως χαρακτηριστικό γνώρισμα της εποχής, παραπέμπει σε ένα κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο οι πολίτες δεν απασχολούνται **ιδιαίτερα** με τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας του πολιτικού συστήματος, αλλά **κυρίως** με τα παραγόμενα αποτελέσματα από τη λειτουργία του. **Συνεπώς**, πώς κατανοείται σήμερα η ενεργός συμμετοχή στα κοινά και τι προϋποθέτει;

Ο Αριστοτέλης στα «Πολιτικά» του όρισε ως πολιτεία κάθε οργανωμένη κοινωνία όπου η εξουσία ασκείται από τους πολλούς και προς το κοινό συμφέρον. **Ακολουθώντας** τη σκέψη του, μπορούμε να αποδώσουμε την ιδιότητα του πολίτη όχι **αδιάκριτα** σε οποιοδήποτε μέλος μιας οργανωμένης κοινωνίας, αλλά μόνον στα μέλη εκείνα που μετέχουν ενεργά στην πολιτική, επηρεάζουν δηλαδή την άσκηση της εξουσίας. Ο ηγέτης των Αθηναίων, Περικλής, **εκφωνώντας** στον Κεραμεικό της Αθήνας έναν επιτάφιο λόγο για τους νεκρούς των μαχών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.), τον οποίο μας μετέφερε ο Θουκυδίδης,

έδωσε μια συνοπτική περιγραφή του **πώς αντιλαμβάνεται** τον πολίτη η Αθηναϊκή κοινωνία. «Εμείς οι ίδιοι φροντίζουμε τόσο τις ιδιωτικές μας υποθέσεις όσο και τα δημόσια πράγματα και, **ασφαλώς**, το ένα δεν εμποδίζει το άλλο. Θεωρούμε δε πως αυτός που δεν αναμιγνύεται στις δημόσιες υποθέσεις είναι όχι μόνον απράγμων, δηλαδή αδιάφορος, αλλά και αχρείος, δηλαδή κοινωνικά άχρηστος». Ο μη ενεργός πολίτης, λοιπόν, αυτός που δε μετέχει στα δημόσια πράγματα και αποσύρεται στην προσωπική του ιδιωτική σφαίρα, είναι βάρος για την κοινωνία στην οποία ανήκει. Το να «ιδιωτεύει» κάποιος στην Αρχαία Αθήνα δεν είναι επιλογή, είναι ελάττωμα.

Η «αποπολιτικοποίηση», η μη ενασχόληση με τα πολιτικά ζητήματα της κοινωνίας, είναι μια έννοια που έχει αναδυθεί **αρκετά έντονα** τα τελευταία χρόνια, περισσότερο, ίσως, από άλλες εποχές και κοινωνίες, και συζητείται **εκτενώς** από τους πολιτικούς επιστήμονες. Αναφέρεται, από τη μια πλευρά, σε τρόπους διακυβέρνησης που δεν είναι σχετικοί με την πολιτική (τεχνοκρατικές επιτροπές, ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές που βασίζονται στην αυθεντία και όχι στον διάλογο) και, από την άλλη, στη δυσκολία του ευρύτερου κοινού να κατανοήσει τα πραγματικά γεγονότα, τα εμπλεκόμενα συμφέροντα και τις εναλλακτικές επιλογές, καθώς και να συμμετάσχει ενεργά στην πολιτική.

Τι σημαίνει, όμως, ευρύτερη συμμετοχή στην άσκηση της εξουσίας και ποιες είναι οι προϋποθέσεις, προκειμένου ο πολίτης να μετάρχει ενεργά σε αυτήν; Σημαίνει, καταρχάς, συστηματικότερη ενημέρωση για τα κρίσιμα γεγονότα και καταστάσεις που επηρεάζουν το παρόν και το μέλλον των πολιτών, των κοινοτήτων και των επιχειρήσεων, καθώς και δυνατότητα επηρεασμού των γεγονότων και των καταστάσεων αυτών **μέσα από τη βασική λειτουργία** της αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, δηλαδή τις εκλογές. Προϋποθέσεις για τα παραπάνω συνιστούν η ύπαρξη μιας διαδικασίας δομημένου δημόσιου διαλόγου, εύκολα προσβάσιμης στο σύνολο των πολιτών και των επιχειρήσεων, καθώς και η ανάπτυξη και ευρεία χρήση μεθόδων απλούστευσης των τεχνικών διαστάσεων στις ασκούμενες πολιτικές, **έτσι** ώστε να αναδεικνύονται τα κρίσιμα θέματα και να γίνονται κατανοητά και από μη ειδικούς.

[Πηγή: Θ. Ν. Τσέκος, *syntagmawatch*, 12/5/2019 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι υποστηρίζει ο Αριστοτέλης και τι ο Θουκυδίδης αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του πολίτη στην αρχαιότητα;
2. Ποιες διαπιστώσεις κάνεις σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά σήμερα; Πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια της «αποπολιτικοποίησης»;
3. Με ποιους τρόπους υλοποιείται η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην άσκηση της εξουσίας;
4. Εντόπισε στο Κείμενο 2 με ποιον τρόπο εκφράζεται ο **τρόπος**, το **ποσό** και η **σύγκριση**. Στη συνέχεια επέλεξε δύο παραδείγματα από κάθε κατηγορία και δημιούργησε μια σύντομη ιστορία (μίας παραγράφου) που να σχετίζεται με την έννοια του ενεργού πολίτη.

Γλωσσάρι για τον
όρο Πολίτης

5. Να επιλέξεις από το πλαίσιο και να γράψεις στη Στήλη Β τους πλαγιότιτλους που ταιριάζουν στο περιεχόμενο των παραγράφων της Στήλης Α.

Στήλη Α	Στήλη Β
1η παράγραφος	
2η & 3η παράγραφος	
4η παράγραφος	

Παρουσίαση των προϋποθέσεων εμπλοκής του πολίτη στην εξουσία.

Παρουσίαση του κοινωνικού φαινομένου.

Σύνοψη των βασικών σημείων του κοινωνικού φαινομένου.

6. Να εντοπίσεις στο παραπάνω άρθρο 2-3 γλωσσικά χαρακτηριστικά που συναντώνται συχνά στα **εξηγητικά κείμενα** και να δώσεις ένα παράδειγμα για το καθένα.

Κόμικ - Μέσα
κοινωνικής δικτύωσης
και Δημοκρατία

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

1. Στα παρακάτω αποσπάσματα εντόπισε και αναγνώρισε το **είδος** και τον **τρόπο εκφοράς** των **επιρρηματικών σχέσεων** και, στη συνέχεια, συμπλήρωσε τον πίνακα που ακολουθεί.

α. Κείμενο 2: «Εμείς οι ίδιοι φροντίζουμε τόσο τις ιδιωτικές μας υποθέσεις όσο και τα δημόσια πράγματα και το ένα δεν εμποδίζει το άλλο».

β. «Τόσο το Σύνταγμα (π.χ. φορολογική, στρατιωτική, εκπαιδευτική και εκλογική υποχρέωση) όσο και οι νόμοι (π.χ. ώρες κοινής ησυχίας, περιορισμοί ατομικής ιδιοκτησίας), περιορίζουν τα δικαιώματα των ατόμων, προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος. Από τα παραπάνω γίνεται, βεβαίως, αντιληπτή η μεγάλη βαρύτητα που δίνεται στο συμφέρον του συνόλου των πολιτών, οι οποίοι απαρτίζουν την κοινωνία, σε σχέση με το συμφέρον ενός ατόμου, το οποίο μπορεί να ωφελείται ιδιωτικά».

[Πηγή: Στ. Σωτηρίου, Στ. Κορδονούρη, Αικ. Ζαφρανίδου, ΚΠΑ, Γ' Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος»]

γ. «Πολιτικά, γίνονται προσπάθειες από τα κόμματα για ενθάρρυνση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική, π.χ. με την καθιέρωση ποσόστωσης στη στελέχωση των ψηφοδελτίων στις νομαρχιακές και δημοτικές εκλογές (ν. 2910/2001), τα οποία πρέπει κατά το 1/3 τουλάχιστον να περιλαμβάνουν γυναίκες υποψήφιες».

[Πηγή: Κ. Παπακωνσταντίνου, Λ. Κατσίρας, *Πολιτική και Δίκαιο*, Β' Γενικού Λυκείου, ΟΕΔΒ, Αθήνα]

3η Ενότητα •

Συμπλήρωσε τον πίνακα, σημειώνοντας τον τρόπο εκφοράς των επιρρηματικών σχέσεων που εντόπισες στα παραπάνω κείμενα:

ΕΠΙΡΡΗΜΑ (ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟ, ΠΟΣΟΤΙΚΟ, ΤΡΟΠΙΚΟ)	ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ/ ΑΠΛΗ ΠΤΩΣΗ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ/ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	ΠΡΟΘΕΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ	ΜΕΤΟΧΗ	ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

2. Φτιάξε έναν αντίστοιχο πίνακα στο τετράδιό σου, στον οποίο να κατατάξεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του Κειμένου 2 που είναι υπογραμμισμένοι με έντονο χρώμα.

3. Παρατήρησε τις φράσεις του Κειμένου 1:

α) «[...] οι Δήμοι με υψηλή συμμετοχή στις εκλογές είχαν, κατά μέσο όρο, 10% χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας από τους Δήμους με χαμηλή συμμετοχή στις εκλογές».

β) «[...] οι Δήμοι με υψηλή συμμετοχή είναι πιο πιθανό να έχουν δημοτικές αρχές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών τους [...]».

α. Πώς δηλώνεται η σύγκριση στα παραπάνω αποσπάσματα του Κειμένου 1;

β. Συμπλήρωσε τα μέρη στον παρακάτω πίνακα:

Α΄ ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ	Β΄ ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Ομαδική εργασία. Να γράψετε σε ένα λευκό χαρτί δέκα (10) λέξεις που συνδέονται με το ονοματικό σύνολο «**ενεργός πολίτης**». Στη συνέχεια, ενώστε τις απαντήσεις σας με αυτές των συμμαθητών/-τριών σας και μεταφέρετέ τις σε ένα ψηφιακό αρχείο. Δημιουργήστε ένα συννεφώλεξο, χρησιμοποιώντας ένα από τα διαθέσιμα ανοικτά ψηφιακά εργαλεία δημιουργίας συννεφώλεξου (π.χ. wordart). Τι παρατηρείτε; Ποιες λέξεις εμφανίζουν μεγαλύτερη συχνότητα; Ποια είναι τα δημοφιλέστερα χαρακτηριστικά του ενεργού πολίτη;

Χρονογραμμή
- 50 χρόνια
Ελληνικής
Δημοκρατίας
1974-2024

2. **Αναζήτησε:** [ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ/ΟΙ ΕΦΗΒΟΙ ΕΧΟΥΝ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΑ ΑΝΗΣΥΧΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ] και διάβασε απόψεις μερικών εφήβων για θέματα που αφορούν τη δημοκρατία στο πλαίσιο του 1ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Νεολαίας «Teens Athens Democracy Forum» (Αθήνα, 3/10/2023). Στη συνέχεια, συγκέντρωσε ονοματικές και ρηματικές φράσεις που έχουν σχέση με τη λειτουργία της δημοκρατίας και τις καταστάσεις που την απειλούν. Για τις άγνωστες λέξεις συμβουλεύσου και το **Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής της Πύλης για την ελληνική γλώσσα**.
3. Ποιας λέξης ή φράσης **υπόνομα** (= λέξεις ή φράσεις των οποίων η σημασία συμπεριλαμβάνεται μέσα στην έννοια μιας άλλης λέξης ή φράσης) μπορείς να θεωρήσεις τις παρακάτω λέξεις/ονοματικά σύνολα των Κειμένων 1 και 2: *αποπολιτικοποίηση, ενεργός πολίτης, πολιτικές, δημόσιος διάλογος, ευρωεκλογές, κοσμοπολίτης*;

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Πρόσληψη οπτικού κειμένου: Αφίσα»

Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, Λήδα Κουρσουμπά,
Εικονογράφος Λήδα Βαρβαρούση. [Πηγή: childcom.org.cy]

Αναζήτησε: [ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ].

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο δημιουργός και ο βασικός σκοπός αυτής της αφίσας;
2. Ποιοι/-ες είναι οι αποδέκτες/-τριές της; Πώς συμπεραίνεις ότι στοχεύει σε αυτό το κοινό;
3. Πώς είναι διαρθρωμένη η αφίσα; Υπάρχουν συγκεκριμένες περιοχές ή τμήματα; Δώσε παραδείγματα.
4. α. Παρατήρησε το μέγεθος της γραμματοσειράς και το χρώμα των γραμμάτων. Γιατί ποικίλλει;
β. Πώς χρησιμοποιούνται τα χρώματα;
5. Να παρατηρήσεις τις εικόνες ή τα γραφικά της αφίσας και να εξηγήσεις πώς συμβάλλουν στη μετάδοση του μηνύματος. Ποια συναισθήματα σου προκαλούν και γιατί;

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Πώς το Σύνταγμα προστατεύει το περιβάλλον;»

Σύμβαση για
τα δικαιώματα
του παιδιού -
Κειμενικός τύπος

Το περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές) προστατεύεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος με τον κάθε πολίτη να μπορεί να διεκδικήσει από το κράτος, κυρίως μέσω των δικαστηρίων, τη λήψη σχετικών μέτρων με στόχο την προφύλαξη του περιβάλλοντος από βλαπτικές ενέργειες. Στο επίκεντρο αυτού του στόχου βρίσκονται οι αρχές της αειφορίας, της πρόληψης και της προφύλαξης.

Το 1975 συνέβη κάτι πρωτοποριακό, όχι μόνο για τα ελληνικά αλλά και για τα ευρωπαϊκά δεδομένα: σε αντίθεση με άλλα κράτη το Σύνταγμά μας απέκτησε μια νέα διάταξη, το άρθρο 24, το οποίο αφορά ειδικά στην προστασία του περιβάλλοντος και μάλιστα και σε όλες τις διαστάσεις του: φυσικό και ανθρωπογενές.

Καθένας μπορεί να διεκδικήσει, κυρίως μέσω της δικαστικής οδού, από το Κράτος να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος από ενδεχομένως βλαπτικές δραστηριότητες που πραγματοποιεί είτε το ίδιο είτε άλλοι ιδιώτες. Στη νομική επιστήμη η δυνατότητα αυτή αποκαλείται «έννομο συμφέρον» προσφυγής στη Δικαιοσύνη, η οποία δεν μπορεί να απορρίψει σχετικό αίτημα δικαστικής προστασίας απλά και μόνο επειδή ο αιτών είναι τρίτος σε σχέση με τη βλαπτική δραστηριότητα.

Η κύρια υποχρέωση του κράτους συνίσταται στη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων, με στόχο τη διασφάλιση της αειφορίας ή της βιώσιμης ανάπτυξης (οι δύο όροι πρακτικά ταυτίζονται). Ο στόχος αυτός σημαίνει ότι η υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος δεν ισοδυναμεί καθόλου με απαγόρευση της οικονομικής δράσης-ανάπτυξης, παρά μόνο κατόπιν στάθμισης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Η αρχή της αειφορίας βρίσκεται, συνεπώς, στον πυρήνα της συνταγματικής προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

[Πηγή: Ν. Νικολάκης, *syntagmawatch*, 5/4/2019 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι αναφέρεται στο άρθρο 24 του Συντάγματος, μετά την αναθεώρηση του 1975;
2. Γιατί πιστεύεις ότι γράφτηκε αυτό το κείμενο; Τι θέλει να πετύχει ο συγγραφέας;
3. Με ποιες γλωσσικές επιλογές (πρόσωπο, φωνή, έγκλιση, χρόνος ρήματος, χρήση επιστημονικών όρων, ονοματικές φράσεις), ο συγγραφέας επιχειρεί να πείσει τον/την αναγνώστη/-στρια στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

Ψηφιακή
Πολιτεία

«Βοηθάει εν τέλει το διαδίκτυο τη δημοκρατία;»

Οι αρχικοί υποστηρικτές του διαδικτύου εξέλαβαν το μέσο αυτό ως χώρο ελευθερίας και δημοκρατίας. Με την ανάπτυξη, ωστόσο, των Μέσων κοινωνικής δικτύωσης το διαδίκτυο μετέβαλε πτυχές του βίου μας, περιχαράκωνοντάς μας σε έναν μικρόκοσμο ομοϊδεατών.

Πράγματι, το διαδίκτυο υπήρξε εξ αρχής «γεννήτρια» πολλών και διαφορετικών μέσων διακίνησης ιδεών και πληροφοριών, από τις οποίες «θρέφεται» η δημοκρατία. Στη συνέχεια, ωστόσο, μετά την ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων (social media) και ιδίως μετά τη διασύνδεσή τους με το κινητό μας τηλέφωνο, το διαδίκτυο μετέβαλε ανεπαίσθητα, αλλά ριζικά, όλες τις πτυχές του βίου μας (ιδιωτικού, οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού).

Δικαιώνεται, μάλιστα, ο συνταγματολόγος Cass R. Sunstein, ο οποίος στο βιβλίο του Republic (2001) προδιέγραψε ότι στο μέλλον η ελεύθερη διακίνηση πληροφοριών δε θα έχει τίποτα πια να προσφέρει στη δημοκρατία. Αυτό, επειδή στο διαδίκτυο αναπτύσσονται και, στη συνέχεια, επικρατούν μέσα, χρήσεις και συνήθειες που συρρικνώνουν την πιθανότητα έκθεσής μας σε διαφορετικές απόψεις, στάσεις, τρόπους ζωής, αντιλήψεις, προοπτικές κ.λπ. Περιχαράκωνόμαστε, λοιπόν, στον μικρόκοσμο των ομοϊδεατών μας.

[Πηγή: Κ. Στρατηλάτης, *syntagmawatch*, 12/5/2019 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. α. Ποια είναι η θέση του συντάκτη του άρθρου στο ερώτημα αν βοηθά το διαδίκτυο τη δημοκρατία;
β. Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει τη θέση του;
2. Ποιες προσδοκίες είχαν δημιουργηθεί αρχικά για τη σχέση του διαδικτύου με τη δημοκρατία; Επιβεβαιώθηκαν ή διαψεύστηκαν;
3. Γιατί ο συντάκτης επικαλείται το βιβλίο του συνταγματολόγου Cass R. Sunstein;
4. Ποιος είναι ο σκοπός του συντάκτη του άρθρου αυτού;
 - α. Να παρουσιάσει με επιχειρήματα τις επιπτώσεις του διαδικτύου στη δημοκρατία.
 - β. Να διατυπώσει τη θέση του, ενισχύοντάς τη με συγκεκριμένα επιχειρήματα και να ανασκευάσει την αντίθετη άποψη.
 - γ. Να παρουσιάσει τα επιχειρήματα στα οποία βασίζεται η θέση του.

B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

Για το Κείμενο 2

«Τι σημαίνει ενεργός πολίτης;»

Εικόνες ενεργού πολιτεότητας

Δραστηριότητες

1. Γιατί ο συντάκτης του άρθρου, θέλοντας να αναφερθεί στον ενεργό πολίτη σήμερα, ξεκινά το κείμενό του με στοιχεία για τον πολίτη στην αρχαία Αθήνα;
2. Διάβασε προσεκτικά το ακόλουθο απόσπασμα του Κειμένου 2:

«Προϋποθέσεις για (την ευρύτερη συμμετοχή των πολιτών στην άσκηση εξουσίας) συνιστούν η ύπαρξη μιας διαδικασίας **δομημένου δημόσιου διαλόγου, εύκολα προσβάσιμης** στο σύνολο των πολιτών και των επιχειρήσεων, καθώς και η ανάπτυξη και ευρεία χρήση **μεθόδων απλούστευσης** των τεχνικών διαστάσεων στις ασκούμενες πολιτικές, έτσι ώστε να αναδεικνύονται τα κρίσιμα θέματα και να γίνονται κατανοητά και από μη ειδικούς».

 - Σύμφωνα με τον συντάκτη του άρθρου, η ευθύνη για τη μη ενεργό συμμετοχή των πολιτών βαρύνει μόνο τους ίδιους ή και το κράτος; Για την απάντησή σου λάβε υπόψη και τις λέξεις και τα λεκτικά σύνολα με έντονα στοιχεία.

Για το Κείμενο 5

«Πώς το Σύνταγμα προστατεύει το περιβάλλον;»

Δραστηριότητες

1. Ποια θέση του συντάκτη του άρθρου σχετικά με το Σύνταγμα του 1975 υποδηλώνεται στη φράση: «Το 1975 συνέβη κάτι πρωτοποριακό, όχι μόνο για τα ελληνικά αλλά και για τα ευρωπαϊκά δεδομένα...»; Ταιριάζει με το ύφος του υπόλοιπου κειμένου; Πώς την αιτιολογείς;
2. Γιατί ο συγγραφέας επισημαίνει ότι η προστασία του περιβάλλοντος δεν εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη; Σε ποιες ομάδες ανθρώπων ή φορείς πιστεύεις ότι απευθύνεται το μήνυμα αυτό;

Για το Κείμενο 6

«Βοηθάει εν τέλει το Διαδίκτυο τη Δημοκρατία;»

Δραστηριότητες

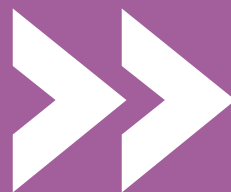
Σταυρόλεξο
- Ψηφιακή
πολιτεία

1. Διάβασε προσεκτικά το ακόλουθο απόσπασμα:
«Στη συνέχεια, ωστόσο, μετά την ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων (social media) και ιδίως μετά τη διασύνδεσή τους με το κινητό μας τηλέφωνο, το διαδίκτυο μετέβαλε **ανεπαίσθητα**, αλλά **ριζικά**, όλες τις πτυχές του βίου μας (ιδιωτικού, οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού)».
α. Τι πιστεύεις ότι θέλει να δηλώσει ο συγγραφέας με τη χρήση των επιρρημάτων **ανεπαίσθητα** και **ριζικά**;
β. Η μεταβολή των πτυχών της ζωής μας που επήλθε μετά την ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων/μέσων οδήγησε σε βελτίωσή της, σύμφωνα με τον συγγραφέα;
2. Είναι θετική ή αρνητική η στάση του συντάκτη του άρθρου απέναντι στο διαδίκτυο ως όχημα ελευθεριών και δημοκρατίας;

«e-κοινωνία: η νέα παγκόσμια πραγματικότητα»

A stylized globe composed of circuit lines, with lines radiating from the center and connecting to various points on the surface, symbolizing global connectivity and technology.

04

[Πηγή: commons wikimedia]

Δραστηριότητες

1. Ποιες σκέψεις σου δημιουργούνται, βλέποντας αυτή την εικόνα; Να τις συζητήσεις με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου.
2. Να δώσεις στην εικόνα την κατάλληλη λεζάντα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Παγκοσμιοποίηση
και καθημερινότητα

«Η παγκοσμιοποιημένη καθημερινότητά μας...»

Φέρτε στο μυαλό σας, απλώς, τον εαυτό σας. Αναλογιστείτε πώς είστε ντυμένος, τι περιλαμβάνει το γεύμα σας, τι μουσική ακούσατε προ ολίγου, πώς σκοπεύετε να ψυχαγωγηθείτε το βράδυ. Η συντριπτική πλειοψηφία των καθημερινών πλευρών της ζωής σας είναι πλέον άμεσα προσδιορισμένες από την παγκοσμιοποίηση. Αν το σκεφτείτε, ο τρόπος ζωής σας, σε κάθε του πλευρά, είναι πλέον απόλυτα συνδεδεμένος με εξελίξεις που ξεπερνούν την κλίμακα του τόπου ή της χώρας που ζείτε.

Την ίδια στιγμή, το γνωρίζετε βιωματικά ήδη, ένα οποιοδήποτε σημαντικό κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο που θα εκδηλωθεί σήμερα στην άλλη γωνιά του πλανήτη (μια περιβαλλοντική καταστροφή, ένα τρομοκρατικό χτύπημα, μια πολιτική ανατροπή σε κάποια χώρα ή οι ενδείξεις κάποιων τάσεων ύφεσης σε κάποια άλλη ήπειρο) δεν μπορεί παρά να έχει, πλέον, άμεση επίδραση στη ζωή σας (σε πολιτικούς, οικονομικούς, επαγγελματικούς και, κατ' επέκταση, σε προσωπικούς όρους). Στην πράξη το βιώνουμε όλοι· ζούμε σε έναν στενά διασυνδεδεμένο κόσμο. Για παράδειγμα, η πολιτική αναταραχή που εκδηλώνεται σε μια περιοχή του πλανήτη βλέπουμε ότι μπορεί να οδηγήσει στην εξασθένηση της οικονομίας μιας άλλης περιοχής, πράγμα που με τη σειρά του θα μπορούσε να επιδεινώσει την κοινωνική αστάθεια σε κάποια άλλη συνδεδεμένη χώρα ή ομάδα χωρών. Φυσικά, κάτι τέτοιο συμβαίνει και στη θετική εκδοχή των εξελίξεων, όταν αντίστοιχα διαχέονται τα οφέλη της όλο και πιο σφικτοδεμένης πλανητικής συνύπαρξής μας.

Ζούμε, ήδη, μέσα σε ένα παγκόσμιο χωριό, με διαρκώς αυξανόμενες απειλές αλλά και ευκαιρίες. Σκεφτείτε, απλώς, πόσο δύσκολη ήταν για τη γενιά των γονιών μας η απόκτηση αγαθών που σήμερα θεωρούμε αυτονόητα (όπως ένα ηλεκτρικό ψυγείο, ένα πλυντήριο ρούχων ή μια τηλεόραση). Την ίδια στιγμή αναλογιστείτε το πόσο έχει ήδη επηρεάσει το βιοτικό σας επίπεδο και τις προσδοκίες σας για το μέλλον η κρίση του κοινωνικοοικονομικού μας συστήματος -μέσα στην ευρύτερη κρίση της παγκοσμιοποίησης που βιώνουμε. Το όφελος συνδέεται αδιαίρετα με το κόστος, η ασφάλεια με τον κίνδυνο, η ευκαιρία με την απειλή, σε πλανητικό επίπεδο, πλέον, για όλους μας.

[Πηγή: Βλάχος, Χ. (2017). *Παγκόσμια κρίση, καινοτομία και διαχείριση αλλαγής*. Αθήνα: Κριτική, σ. 49-50 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποια στοιχεία στο ντύσιμο, τη διατροφή, την ψυχαγωγία και γενικότερα στον τρόπο ζωής σου πιστεύεις ότι προσδιορίζονται από την παγκοσμιοποίηση;
2. Να αναφέρεις σημαντικά πολιτικά, κοινωνικά ή οικονομικά φαινόμενα «στην άλλη γωνιά του πλανήτη», τα οποία είχαν άμεση επίδραση στον τόπο όπου ζεις.
3. Ποιες ευκαιρίες ζωής «μέσα σε ένα παγκόσμιο χωριό» θα μπορούσες να σκεφτείς;

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Κείμενο 2

«Διαδίκτυο»

Πριν από την ευρεία καθιέρωση των ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας), η πληροφορία ήταν δέσμια των μορφολογικών χαρακτηριστικών της και κυρίως της έντυπης μορφής της. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο ο άνθρωπος κατευθυνόταν προς την πληροφορία και όχι το αντίστροφο. Διαχρονικά όλες οι προσπάθειες του ανθρώπου επικεντρώθηκαν στη διάνοιξη xερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων οδών, με ζητούμενο για χιλιάδες χρόνια την ασφάλεια και την ταχύτητα των διόδων και των μέσων μεταφοράς, όπως και την ασφάλεια της αποθηκευμένης πληροφορίας. Σήμερα, η μορφή της πληροφορίας έχει αλλάξει σε ψηφιακή, επιτρέποντας έτσι την εύκολη μετάδοση, αποθήκευση και επεξεργασία της. Η μετατροπή στοιχείων, όπως εγγράφων, κειμένων, εικόνων, αντικείμενων ή σημάτων, από αναλογική σε ψηφιακή μορφή ονομάζεται ψηφιοποίηση. Η ψηφιοποίηση γίνεται με κατάλληλες συσκευές, όπως είναι οι ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, οι σαρωτές και οι μετατροπείς από αναλογικό σε ψηφιακό. Χρησιμοποιείται για την ευκολότερη επεξεργασία, την αναπαραγωγή και την εξ αποστάσεως προσπέλαση της πληροφορίας, για την εξοικονόμηση φυσικού χώρου, καθώς και για την προστασία των πρωτότυπων τεκμηρίων (π.χ. στις βιβλιοθήκες). Στην εποχή της ψηφιοποιημένης πληροφορίας, η βασική σχέση ανθρώπου και πληροφορίας έχει ανατραπεί. Η μετάλλαξη της μορφής της πληροφορίας από αναλογική σε ψηφιακή την καθιστά εύκολα προσπελάσιμη μέσω των δικτύων δεδομένων, χωρίς να απαιτείται πλέον η μετακίνηση του ανθρώπου εκεί όπου αυτή βρίσκεται φυσικά αποθηκευμένη. Έτσι,

αν μέχρι σήμερα ζητούμενα ήταν η ασφάλεια των δρόμων και η ταχύτητα των μέσων μεταφοράς, στη νέα ψηφιακή εποχή οι προτεραιότητες αφορούν την ασφάλεια των ηλεκτρονικών οδών, την ταχύτητα προσπέλασης της πληροφορίας, τη βέλτιστη διαχείριση και τη δυναμική επεξεργασία του τεράστιου όγκου της ψηφιοποιημένης πληροφορίας. Η ψηφιοποιημένη πληροφορία αποτελεί το πιο σημαντικό συστατικό στοιχείο ενός νέου μοντέλου κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης, βασισμένου στη χρήση των ΤΠΕ. Το διαδίκτυο έχει πλέον ενσωματωθεί σε πολλές καθημερινές λειτουργίες και δραστηριότητες της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου. Ο τρόπος με τον οποίο εργάζεται, αγοράζει, διασκεδάζει ή μετακινείται, επηρεάζεται σημαντικά από αυτό. Μια πρόσφατη εξέλιξή του, που μαρτυρά τον μεγάλο βαθμό ενσωμάτωσης του διαδικτύου στην καθημερινότητα του ανθρώπου, είναι το «Ίντερνέτ των Πραγμάτων». Το Ίντερνέτ των Πραγμάτων αποτελείται από δισεκατομμύρια αντικείμενα τα οποία διαθέτουν μία μοναδική ταυτότητα και έχουν την ικανότητα να καταγράφουν, να μεταδίδουν και να λαμβάνουν δεδομένα μέσω του διαδικτύου, χωρίς την ανθρώπινη παρέμβαση. Μπορεί να είναι από απλά αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως οικιακές συσκευές που χρησιμοποιούν ασύρματη πρόσβαση (Wi-Fi), για απομακρυσμένη παρακολούθηση, έως εξειδικευμένα αντικείμενα, όπως αισθητήρες σε αυτοκίνητα, ιατρικά εμφυτεύματα κ.ά.

Ψηφιοποιημένη πληροφορία

[Πηγή: Παρασκευάς, Μ., Ασημακόπουλος, Γ., Τριανταφύλλου Β. (2015). *Κοινωνία της Πληροφορίας*, Αθήνα: ΣΕΑΒ, σ. 38-39 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. α. Να χωρίσεις το παραπάνω κείμενο σε **παραγράφους** και να γράψεις τον καταλληλότερο, κατά τη γνώμη σου, **πλαγιότιτλο** για την καθεμιά.
β. Να γράψεις μία παράγραφο, η οποία θα αποτελεί τα **συμπεράσματα** του κειμένου.
2. Για ποιους λόγους χρησιμοποιείται η ψηφιοποίηση, σύμφωνα με το κείμενο; Ποιους άλλους λόγους θα μπορούσες να αναφέρεις;
3. Ποια είναι τα οφέλη της ψηφιακής πληροφορίας, σύμφωνα με το κείμενο;
4. Να αναφέρεις συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες η εργασία, οι αγορές, η διασκέδαση και οι μετακινήσεις του σύγχρονου ανθρώπου επηρεάζονται από το διαδίκτυο.
5. Να εντοπίσεις στο κείμενο επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν: **α) αιτία** και **β) σκοπό**. Ποια μορφή έχουν σε κάθε περίπτωση;
6. Υπογράμμισε τις **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις** στο παρακάτω κείμενο και

αντικατάστησέ τις με άλλα γλωσσικά μέσα που εκφράζουν τον ίδιο σημασιολογικό ρόλο. *Εκπαιδευτικά εργαλεία προτείνονται, ώστε μ'έναν παιγνιώδη τρόπο να βοηθήσουν το παιδί, για να αναπτύξει ικανότητες που συνδέονται με δεξιότητες ζωής. Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει δραστηριότητες και παιχνίδια που σχεδιάστηκαν, ώστε να ενημερώσουν και να εκπαιδεύσουν γονείς και παιδιά, για να περιηγούνται με ασφάλεια στο διαδίκτυο, επειδή το συγκεκριμένο θέμα θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα. Για κάθε θεματική κατηγορία προτείνεται ένας οδηγός που επεξηγεί νοηματικά κάθε θεματική, καθώς περιλαμβάνει συμβουλές για την αξιοποίηση του διαθέσιμου εκπαιδευτικού υλικού και παραθέτει πρακτικές οδηγίες για τη χρήση ενός προτεινόμενου επιτραπέζιου παιχνιδιού, ώστε να ενδυναμώσει την επικοινωνία του γονέα με το παιδί.*

[Πηγή: Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Εθνική Ακαδημία Ψηφιακών Ικανοτήτων, 2024 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να επιλέξεις για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 2 τη λέξη που είναι **συνώνυμη**:

A. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο ο άνθρωπος κατευθυνόταν προς την πληροφορία.
α) κυνηγούσε **β)** αναζητούσε **γ)** πλησίαζε

B. Η μετάλλαξη της μορφής της πληροφορίας από αναλογική σε ψηφιακή
α) αλλαγή **β)** μετατόπιση **γ)** αντιστροφή

Γ. Μια πρόσφατη εξέλιξη του
α) επιδείνωση **β)** πρόοδος **γ)** προσπέλαση

Δ. [...] χωρίς την ανθρώπινη παρέμβαση
α) κίνηση **β)** ενημέρωση **γ)** ανάμειξη

Μπορείς να χρησιμοποιήσεις έντυπα ή ηλεκτρονικά λεξικά, όπως το Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής της Πύλης για την ελληνική γλώσσα.
2. Να επιλέξεις για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 2 τη λέξη που είναι **αντώνυμη**:

A. Με ζητούμενο για χιλιάδες χρόνια την ασφάλεια και την ταχύτητα των διόδων και των μέσων μεταφοράς
α) βεβαιότητα **β)** προστασία **γ)** ανασφάλεια

B. [...] τη δυναμική επεξεργασία του τεράστιου όγκου της ψηφιοποιημένης πληροφορίας
α) πελώριου **β)** μικρού **γ)** υπερμεγέθους

Γ. Η ψηφιοποιημένη πληροφορία αποτελεί το πιο σημαντικό συστατικό στοιχείο ενός νέου μοντέλου κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης, βασισμένου στη χρήση των ΤΠΕ.
α) σπουδαίο **β)** ασήμαντο **γ)** άγνωστο

Δ. [...] όπως οικιακές συσκευές που χρησιμοποιούν ασύρματη πρόσβαση
α) ενσύρματη **β)** αόρατη **γ)** άμεση

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Γράφημα: Ψηφιακός κόσμος»

- Ποιες ηλικιακές ομάδες γνωρίζετε ότι αξιοποιούν το διαδίκτυο; Γιατί οι ηλικιωμένοι δεν έχουν καλή σχέση με τον ψηφιακό κόσμο;

- **Αναζήτηση:** [ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ: Η ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΤΑΚΤΑ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ/ THE BEST]. Μελέτησε το γράφημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

Δραστηριότητες

1. Ποιο από τα στοιχεία της έρευνας σου προκάλεσε μεγαλύτερη εντύπωση; Να αιτιολογήσεις την επιλογή σου.
2. Να σχολιάσεις τον ρόλο των **χρωμάτων** και της γραμματοσειράς στο γράφημα.
3. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά και ποιος ο ρόλος των **εικόνων** που χρησιμοποιούνται στο γράφημα;
4. **Δραματοποίηση:** Να αναπαραστήσετε τη **συζήτηση** μεταξύ ενός νέου/μιας νέας και ενός/μιας ηλικιωμένου/-ης. Ο νέος/η νέα προσπαθεί να πείσει τον/την ηλικιωμένο/-η συγγενή του να «κατακτήσει το διαδίκτυο», αξιοποιώντας και στοιχεία από το γράφημα (π.χ. ποια συσκευή θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει, για ποιους λόγους, ποιες αγορές θα μπορούσε να κάνει κ.λπ.). Αναπτύξτε τα **επιχειρήματα** και τις απόψεις των δύο πλευρών.

- Πώς θα μπορούσε, κατά τη γνώμη σου, να συνδέεται ο ψηφιακός κόσμος με τον λαϊκό πολιτισμό; Να συζητήσεις τις σκέψεις σου με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου.

Αναζήτηση: [ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ-ΓΙΑ ΜΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΑΝ-ΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ-ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ]. Παρατήρησε την αφίσα και απάντησε στις ερωτήσεις.

Δραστηριότητες

1. Ποια χρώματα και ποια γραμματοσειρά θα επέλεγες εσύ για την αφίσα;
2. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά και ποιος ο ρόλος των εικόνων που χρησιμοποιούνται στην αφίσα;
3. Να αναφέρεις ποιες αλλαγές έχουν γίνει λόγω της δυνατότητας να διεξάγονται συνέδρια «διαδικτυακά»;
4. **A. Ομαδική εργασία:** Με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου να διοργανώσετε έναν αγώνα αντιλογίας, αντιπαραθέτοντας τα επιχειρήμα-

τά σας υπέρ της συμμετοχής σε ένα συνέδριο με φυσική παρουσία ή υπέρ της συμμετοχής διαδικτυακά.

ή

B. Ομαδική εργασία: Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να γράψετε τη δική σας εισήγηση για το συνέδριο αυτό (διάρκειας 5-7 λεπτών με την υποστήριξη 5 διαφανειών). Να αναφερθείτε σε ένα στοιχείο του τοπικού λαϊκού πολιτισμού που θα επιθυμούσατε να ψηφιοποιηθεί, ώστε να μείνει στον χρόνο.

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Έκθεση Beyond: Ένας νέος ψηφιακός κόσμος»

Πριν από την ανάγνωση

- Τι πιστεύεις ότι θα συμπεριλαμβάνει μια τέτοια έκθεση; Τι θα συμπεριλάμβανες εσύ αν σου ζητούνταν να οργανώσεις μια έκθεση με αυτόν τον τίτλο;

Η φετινή διοργάνωση της τεχνολογικής έκθεσης Beyond δικαίωσε όσους μιλούσαν για μια «μοναδική έκθεση τεχνολογίας και καινοτομίας στην Ελλάδα». Πράγματι, η Θεσσαλονίκη συγκέντρωσε σχεδόν το σύνολο του κόσμου της ψηφιακής εποχής σε έναν χώρο: από τους μεγάλους παίκτες της τεχνολογικής βιομηχανίας έως τους μικρότερους. Συμμετείχαν 300 επιχειρήσεις, ενώ τα πάνελ έδωσαν βήμα σε 170 ομιλητές.

Τεχνολογική έκθεση

Στα 25.000 τ.μ. της έκθεσης, ο καθένας μπορούσε να βρει κάτι να τον ενδιαφέρει ή να μάθει. Θαύμασα από κοντά τα ρομπότ τύπου AMR (Autonomous Mobile Robots), που κάνουν διαλογή αλληλογραφίας στα ΕΛΤΑ: σκανάρουν τα barcodes των δεμάτων, τα ζυγίζουν και τα τοποθετούν στους ταχυδρομικούς σάκους που θα φύγουν προς τα σημεία παράδοσης χωρίς την παρεμβολή ανθρώπινου χεριού. Είδα διάφορες τεχνολογικές καινοτομίες, που είχαν ως στόχο την ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και την εξοικονόμηση πόρων. Παρακολούθησα ομιλίες και συζητήσεις για επίκαιρα τεχνολογικά ζητήματα. Δεν μπορώ να κρύψω πόσο ελπιδοφόρο βρήκα στον ανδροκρατούμενο, κατά γενική ομολογία, χώρο της τεχνολογίας να υπάρχει ένα πάνελ με τέσσερις γυναίκες ομιλήτριες και συντονιστή έναν άνδρα. Θέμα του: «το μέλλον της εργασίας και οι ψηφιακοί υπάλληλοι».

Εξίσου ενδιαφέρουσες ήταν οι καινοτομίες που παρουσίασαν πανεπιστήμια και ερευνητικά ινστιτούτα. Φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχουν δημιουργήσει δύο προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης. Το πρώτο προβλέπει τη ζήτηση που μπορεί να έχει ένα προϊόν, και έχει ήδη βρει εμπορική αξιοποίηση από σούπερ μάρκετ. Επιπλέον, μπορεί να προλαμβάνει βλάβες σε δίκτυα ηλεκτροδότησης και να κάνει προβλέψεις για την παραγωγή και την κατανάλωση ενέργειας. Το δεύτερο είναι ένα παιχνίδι υπολογιστή, στο οποίο ο παίκτης καλείται να αποδράσει από μια σειρά escape rooms (δωμάτια διαφυγής). Μέσω του παιχνιδιού, μπορεί να γίνει αξιολόγηση της προσωπικότητας των παικτών και να διαγνωστεί ακόμα και μια ενδεχόμενη ΔΕΠΥ¹.

Η Χριστίνα Πασαλίδου, από την Ακαδημία Ρομποτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και το εργαστήριο Lires, προγραμμάτισε κατάλληλα ένα ρομπότ Nao, έτσι ώστε να συμβάλει με διαδραστικό τρόπο στην εκπαίδευση μικρών παιδιών σε γνωστικά αντικείμενα, όπως η αστρονομία. Το συγκεκριμένο ανθρωπόμορφο ρομπότ έχει αγοραστεί από το πανεπιστήμιο για ερευνητικούς σκοπούς και είναι ένα πρώτης τάξεως εκπαιδευτικό εργαλείο. Η Γιώτα Κούλαλη, από το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογίας, παρουσίασε τα «Χρώματα», μια διαδραστική πλατφόρμα εικονικής πραγματικότητας για την αξιοποίηση της άυλης κληρονομιάς, ενώ ο Κωνσταντίνος Παρασκευάς, από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, έκανε μια μικρή επίδειξη ενός αυτόνομου υποβρύχιου οχήματος που έχει φτιάξει η ομάδα ρομποτικής του πανεπιστημίου, το οποίο μπορεί να επιβλέψει δίκτυα ιχθυοκαλλιέργειών και να επιδιορθώσει τυχόν φθορές τους. Παρουσία είχε και το Πολυτεχνείο της Κρήτης, με το εργαστήριο Sandlab, το οποίο ήρθε με την πλατφόρμα επαυξημένης πραγματικότητας SandMap, που βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα τον τρισδιάστατο χώρο.

[Πηγή: Μ. Ανδριωτάκης, *Η Καθημερινή*, Περιοδικό «Κ», 23/11/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

1. ΔΕΠΥ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας): μια από τις συχνότερες νευροβιολογικές διαταραχές της παιδικής ηλικίας, η οποία συνεχίζεται, κατά ένα σημαντικό ποσοστό, και στην ενήλικη ζωή, με κύρια χαρακτηριστικά τη διάσπαση προσοχής, την παρορμητικότητα και την υπερκινητικότητα (Πηγή: Πανελλήνιο Σωματείο Ατόμων με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας, adhdhellas.org).

Δραστηριότητες

1. Ποια από τα στοιχεία που αναφέρονται στο κείμενο που διάβασες πιστεύεις ότι θα έβρισκες πιο ενδιαφέροντα, αν επισκεπτόσουν την έκθεση Beyond; Γιατί;
2. Τι άλλο θα σε ενδιέφερε να περιλαμβάνει μια παρόμοια μελλοντική έκθεση;
3. Μετασχημάτισε την τελευταία παράγραφο του κειμένου, με τρόπο που να δίνεται έμφαση σε διαφορετικό σημείο προβολής της πληροφορίας (π.χ. όχι στα υποκείμενα αλλά στο αντικείμενο των ενεργειών τους), κάνοντας όποιες αλλαγές χρειάζονται στη σειρά των όρων της πρότασης. Σκοπός είναι να αποδοθεί το ίδιο μήνυμα, αλλά με διαφορετική έμφαση και από άλλη οπτική γωνία.

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

Νέες
τεχνολογίες

«Οι νέες τεχνολογίες είναι ο δαίμονας; Όχι φυσικά»

Ο στόχος συγγραφής αυτού του κειμένου δεν είναι να δαιμονοποιήσει τις νέες τεχνολογίες, το διαδίκτυο, τις νέες ανθρώπινες συνήθειες και συμπεριφορές που προκύπτουν από την τεχνολογική «έκρηξη» των τελευταίων ετών. Στόχος είναι να αναζητήσει το μέτρο και το όριο. Όπως σε όλα τα σημαντικά θέματα που αφορούν την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους, έτσι και εδώ δεν μπορούμε να θεωρήσουμε υπεύθυνο το μέσο αλλά τη χρήση του από τους ανθρώπους. Η εξέλιξη της τεχνολογίας δεν μπορεί και δεν πρέπει να ανακοπεί. Αυτό που έχει σημασία είναι να αποφασίσουμε η χρήση της να είναι δημιουργική και να ενεργοποιεί τον ανθρώπινο νου παρά να είναι αποβλακωτική και να τον αχρηστεύει.

Προσωπικά ανησυχώ με την εικόνα ανθρώπων που είναι σκυμμένοι πάνω σε ένα smartphone ή tablet, χαμένοι μέσα σε έναν δικό τους ψηφιακό κόσμο, αδιαφορώντας για τον πραγματικό που είναι γύρω τους. Ο κόσμος είναι τόσο απέραντος που δεν μπορεί να χωρέσει μέσα σε λίγες ίντσες. Η σμίκρυνση του κόσμου στο τέλος θα μας κάνει και εμάς μικρούς, για να χωρέσουμε μέσα του. Πράγματα μπορούν να συμβούν και χωρίς να κοινοποιηθούν. Μηνύματα μπορούν να δοθούν και χωρίς να αποσταλούν. Ερωτήσεις μπορούν να απαντηθούν και χωρίς να γκουγκλαριστούν. Δειλινά και πανσέληνοι μπορούν να μαγέψουν και χωρίς να φωτογραφηθούν. Κοιτώντας μόνο μέσα σε αυτές τις οθόνες, χάνουμε όλον τον σκληρό αλλά υπέροχο κόσμο.

Ανησυχώ με τη διάθεση των ανθρώπων να ανταλλάξουν όλα τα σπουδαία ανθρώπινα επιτεύγματα του παρελθόντος, όπως τις τέχνες, τη λογοτεχνία, τις επιστήμες, τη φιλοσοφία, την παιδεία, με τα τεχνολογικά ευρήματα των τελευταίων δεκαετιών. Ανησυχώ, επίσης, για την τυχόν απώλεια της κινητήριας δύναμης της έως σήμερα ανθρώπινης πολιτισμικής εξέλιξης που δεν είναι άλλη από τη φαντασία και την περιέργεια. Σε έναν κόσμο, δηλαδή, που η εικονική πραγματικότητα ξεπερνάει τη φαντασία μας για ποιον λόγο θα χρειάζεται να εξακολουθήσει να υπάρχει η φαντασία;

Κυρίως, όμως, ανησυχώ, γιατί βλέπω τις επιπτώσεις στα παιδιά, δηλαδή σε ανθρώπους που δεν έχουν ακόμη προλάβει να δημιουργήσουν εξισορροπητικούς μηχανισμούς, γιατί απλά δεν έχουν γνωρίσει κάτι διαφορετικό, όπως είχαν γνωρίσει οι παλαιότερες γενιές. Παιδιά που δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν, να διαβάσουν, να γράψουν, να εκφραστούν σωστά και εν τέλει να σκεφτούν καθαρά. Φυσικά και δεν πρέπει στη σύγχρονη εποχή τα παιδιά να είναι «τεχνολογικά αναλφάβητα», αλλά μη φτάσουμε και στο σημείο να γίνονται «αναλφάβητα» σε όλα τα υπόλοιπα, ασχολούμενα αποκλειστικά με την τεχνολογία.

Αναρωτιέμαι μήπως τρέχοντας με τόσο μεγάλες ταχύτητες ξεχάσαμε πού αρχικά θέλαμε να πάμε. Υπάρχει άραγε κάτι που μπορεί να ανακόψει αυτή την ξέφρενη πορεία; Φυσικά. Λέγεται ανθρώπινη επαφή, ανθρώπινη σχέση, ανθρώπινη επικοινωνία και αληθινή παιδεία.

Ο πολιτισμός μας δεν υπάρχει μόνο τα τελευταία είκοσι χρόνια. Το παρελθόν μας κρύβει αμέτρητο πλούτο που μπορεί να δράσει εξισορροπητικά στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Εδώ είναι το κλειδί, κατά τη γνώμη μου. Αλλιώς, πολύ φοβάμαι, το άμεσο μέλλον θα ισοπεδώσει όλο το παρελθόν μας.

[Πηγή: Δ. Τσιριγώτης, *alfavita*, 12/3/2023 (εκπαιδευτικός ιστότοπος, διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποια είναι τα στοιχεία που ανησυχούν τον συγγραφέα; Συμμερίζεσαι τις ανησυχίες του; Γιατί;
2. «Το παρελθόν μας κρύβει αμέτρητο πλούτο που μπορεί να δράσει εξισορροπητικά στη χρήση των νέων τεχνολογιών». Επιχειρηματολόγησε υπέρ αυτής της άποψης, αναφέροντας συγκεκριμένα παραδείγματα.
3. Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σου, οι καταλληλότεροι/-ες αποδέκτες/-τριες αυτού του κειμένου; Αιτιολόγησε την άποψή σου.
4. Να εντοπίσεις στο κείμενο τρόπους δήλωσης της **αιτίας**.

B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

Δραστηριότητες

1. Να εξηγήσεις πώς η **σειρά των όρων** στις προτάσεις της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 5 επηρεάζει την έμφαση και το νόημα του κειμένου.
2. Να μετασχηματίσεις τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 5, χρησιμοποιώντας διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις που δηλώνουν: α) **αιτιολόγηση** και β) **συμπέρασμα**. Να κάνεις όσες αλλαγές είναι απαραίτητες.

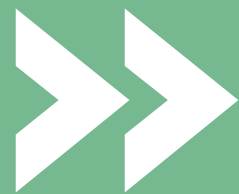

Γλωσσάρι
όρων ενότητας
Ψηφιοποίηση

«Βίος και Ηθική: σύγχρονα βιοηθικά διλήμματα»

05

Η Δημιουργία του Αδάμ, Μιχαήλ Άγγελος,
(περ. 1508-1512), Καπέλα Σιξτίνα
[Πηγή: wikimedia.commons]

[Πηγή: Οικονομικός ταχυδρόμος, ot.gr]

- ▶ Τι συμβολίζουν οι εικόνες; Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές διακρίνεις ανάμεσα στις δύο εικόνες;
- ▶ Γράψε έναν εύστοχο τίτλο ή λεζάντα για τη δεξιά εικόνα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Περί βιοηθικής και σύγχρονου τρόπου ζωής»

- Θα μπορούσατε να μας πείτε δυο λόγια για την ενασχόλησή σας με τη Βιοηθική και το Κέντρο Βιοηθικής του οποίου είστε ιδρυτής και πρόεδρος;

Η ενασχόλησή μου με τη Βιοηθική άρχισε το 1993, όταν βρέθηκα με μια παρέα από ανήσυχα νέα παιδιά που διαρκώς μου έθεταν ερωτήματα. Άρχισα, λοιπόν, να διαβάζω μαζί με αυτή την ενδιαφέρουσα νεανική παρέα συστηματικά και ήλθαμε σε επαφή με ανάλογα κέντρα του εξωτερικού. Εμείς ως Μητρόπολη στο Κέντρο Βιοϊατρικής Ηθικής και Δεοντολογίας που δημιουργήσαμε, στο οποίο μου ανατέθηκε η ευθύνη σύστασης και η προεδρία της Επιτροπής Βιοηθικής της Εκκλησίας, πήραμε την πρωτοβουλία να δημιουργήσουμε ένα ίδρυμα, για να αγκαλιάσουμε συνανθρώπους μας, στους οποίους η σύγχρονη ιατρική δεν μπορεί να καταπολεμήσει την ασθένεια χειρουργικά ή ακτινοθεραπευτικά ή χημειοθεραπευτικά. Φροντίζουμε να τους ανακουφίσουμε, να συμπαρασταθούμε από κάθε πλευρά και στην οικογένεια και να τους έχουμε και στο σπίτι και στο ίδρυμα. Παράλληλα, φροντίζουμε και για τη λειτουργική υποδομή με ένα επιτελείο νοσηλευτών, γιατρών, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι θα φροντίζουν όσους μπορούν εκ των ασθενών στα σπίτια τους. Με τον τρόπο αυτόν, κάθε ασθενής, ανάλογα με τις ανάγκες του, έχει παρηγορητική φροντίδα, αγάπη, ανακούφιση από τον πόνο, από τα συμπτώματα των τελευταίων στιγμών, ψυχολογική και πνευματική υποστήριξη, ανθρώπινη

Αφίσα -
Συνέδριο
βιοηθικής

παρουσία, λίγο σεβασμό. Έτσι, δίνουμε και χρόνο και ποιότητα και ήθος. Αυτό ονομάζεται ανακουφιστική αγωγή ή παρηγορητική φροντίδα.

[Πηγή: Ν. Χατζηνικολάου, Μητροπολίτης Μεσσογαίας και Λαυρεωτικής, Περιοδικό *Πυρφόρος*, 1/7/2008 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε τον πίνακα:

Θέμα	
Πομπός	
Δέκτης	
Θέση πομπού	
Γλώσσα	
Ύφος	
Στόχος	

2. Να δημιουργήσεις ένα ενημερωτικό γράφημα για την ανακουφιστική φροντίδα, χρησιμοποιώντας τον κειμενικό τύπο της ακολουθιακής εξήγησης. Έπειτα, να διαβάσεις τις πληροφορίες που κατέγραψες, εμπλουτίζοντας το κείμενό σου με συνδετικές λέξεις-φράσεις.

3. Ομαδική εργασία: Να συζητήσετε στην τάξη πώς σχετίζεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας με τη βιοηθική. Να καταγράψετε τις σκέψεις σας σε μορφή σημειώσεων. Εναλλακτικά, μπορείτε να αξιοποιήσετε το εργαλείο «Cornell notes» από την e-me.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Κείμενο 2

Σχέση
Γενετικής -
Ηθικής

«Η Βιοηθική και ο γενναίος, νέος κόσμος»

Η ραγδαία πρόοδος στις λεγόμενες επιστήμες της ζωής -την ιατρική, τη βιοϊατρική, τη βιοτεχνολογία, τη γενετική, τη βιολογία- και τα αντίστοιχα τεχνολογικά επιτεύγματα δημιουργούν με εκθετικά αυξανόμενη ταχύτητα έναν νέο κόσμο, στον οποίο οι άνθρωποι διαθέτουν πρωτοφανείς δυνατότητες διαχείρισης και ελέγχου της ζωής από την αρχή της έως και το τέλος της. Ωστόσο, εμφανίζονται πρωτόγνωροι κίνδυνοι, τους οποίους γεννούν οι νέες επιλογές που σήμερα είναι διαθέσιμες.

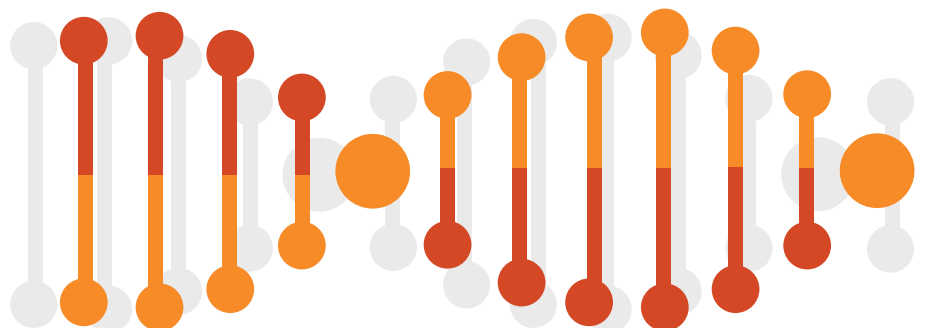
Το έργο της Βιοηθικής είναι η κατανόηση και η βελτιστοποίηση αυτού του νέου κόσμου που είναι ήδη εδώ. Έως τώρα συνηθίζαμε πρώτα να δοκιμάζουμε στην πράξη τις νέες επιλογές που η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος προσφέρει και κατόπιν να συζητάμε εάν αυτές αρμόζει να είναι διαθέσιμες -κλασικό παράδειγμα, η ρίψη της πυρηνικής βόμβας στη Χιροσίμα.

Εκτός από τους κινδύνους, η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος φέρνει μαζί της και ελπίδες. Η Βιοηθική, βλέπετε, από τη φύση της αποτελεί διεπιστημονικό πεδίο ως σημείο συνεργασίας ποικίλων επιστημονικών κλάδων, οι οποίοι τής είναι όλοι απαραίτητοι: χρειάζεται την ιατρική και τη βιολογία, τη γενετική και τη φαρμακολογία, τη νομική και τη θεολογία, την κοινωνιολογία και την ηθική. Πώς θα συζητήσουμε τη δυνατότητα κλωνοποίησης ανθρώπων, χωρίς να γνωρίζουμε από τους βιολόγους και τους γενετιστές εάν μέσω αυτής θα δημιουργούνται πράγματι πανομοιότυπα αντίγραφα ενός ανθρώπου; Εντούτοις, η Βιοηθική δεν παύει πάντοτε να παραμένει κυρίως και πρωτίστως Ηθική.

[Πηγή: Πρωτοπαπαδάκης, Ε. (2021). Η Βιοηθική και ο γενναίος, νέος κόσμος. *Ηθική. Περιοδικό φιλοσοφίας*, (13), σ. 8, 10-11 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Προθετικές φράσεις -
Επιρρηματικοί
Προσδιορισμοί

1. α. Ποια είναι η σχέση της Βιοηθικής με τις άλλες επιστήμες;
β. Ποιος επιστημονικός κλάδος βρίσκεται στον πυρήνα της Βιοηθικής;
2. Να υπογραμμίσεις τις προθετικές και τις επιρρηματικές φράσεις του κειμένου και να εντοπίσεις την επιρρηματική έννοια που δηλώνουν.
3. Να υπογραμμίσεις στα επόμενα παραδείγματα τους εμπρόθετους προσδιορισμούς και να σημειώσεις την επιρρηματική έννοια που δηλώνουν.
 - α. Αιτήθηκε άδεια από τον προϊστάμενό του χωρίς εμφανή λόγο. _____
 - β. Μπήκαν άρον-άρον στην αίθουσα. _____
 - γ. Σε ποιον ανέφερεις το περιστατικό; _____
 - δ. Κατά τύχη βρήκα τις πληροφορίες που έψαχνα. _____
 - ε. Πρόσφερε τη βοήθειά σου σε όποιον την έχει ανάγκη. _____
4. Να βρεις και να αντικαταστήσεις τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς με τη μορφή που ζητείται στην παρένθεση, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, χωρίς να παραποιήσεις τη σημασία τους:
 - α. Κατά την ενηλικίωσή της ήρθε αντιμέτωπη με πολλαπλές προκλήσεις. (επιρρηματική πρόταση) _____
 - β. Θα απολαύσεις τον ελεύθερό σου χρόνο, όταν βρεις κάτι να σου δίνει πληρότητα. (μετοχή) _____
 - γ. Φρόντισε να αθλείσαι με ασφάλεια. (επίρρημα) _____
 - δ. Έμεινε ελάχιστα μαζί μας. (προθετικό σύνολο) _____
 - ε. Σε σχέση με αυτό το ζήτημα, δε θα επιθυμούσα να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες. (έκφραση αναφοράς) _____
5. Υπογράμμισε τις **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις**, κύκλωσε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται και εντόπισε τον σημασιολογικό τους ρόλο.
 «Η Βιοηθική μελετά και αναλύει τα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν από τις νέες εφαρμογές της επιστήμης, ώστε να προληφθούν απειλές και κίνδυνοι. Η Βιοηθική είναι η εφαρμογή της ηθικής στις επιστήμες της ζωής, για να πετύχει μια εξισορρόπηση των ωφελειών και των κινδύνων από τις αποφάσεις για τη χρήση της τεχνολογίας. Αφορμή για την ανάπτυξη του προβληματισμού γύρω από τις εφαρμογές των επιστημών και της τεχνολογίας έδωσαν οι εμπειρίες της ανθρωπότητας κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, αφού τα απάνθρωπα πειράματα των Ναζί σε αιχμαλώτους και οι συνέπειες από τη χρήση της ατομικής βόμβας ήταν ολέθρια. Καθώς τα προβλήματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη η Βιοηθική είναι σύνθετα, απαιτούν εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις. Επιπλέον, επειδή έχουν σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις, οδήγησαν στη δημιουργία ιδιαίτερων θεσμών, όπως είναι οι Επιτροπές Βιοηθικής. Εθνικές Επιτροπές Βιοηθικής υπάρχουν στις περισσότερες χώρες στον κόσμο, ενώ λειτουργούν και διεθνείς Επιτροπές Βιοηθικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης κ.λπ.»
 [Πηγή: Βιδάλης, Τ. & Μολλάκη, Β. (2019). *Τι ξέρω για τη Βιοηθική... για να ενημερωθείς, να προβληματιστείς και να αποφασίσεις* (2η έκδ.). Αθήνα: Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, σ. 11, 13-14.]
6. Αντικατάστησε τις **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις** με άλλους τρόπους δήλωσης της ίδιας επιρρηματικής έννοιας. Τι συνέπειες είχαν οι αντικαταστάσεις στο κείμενο; Υπήρξαν αλλαγές που δεν ήταν εφικτές και γιατί;

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

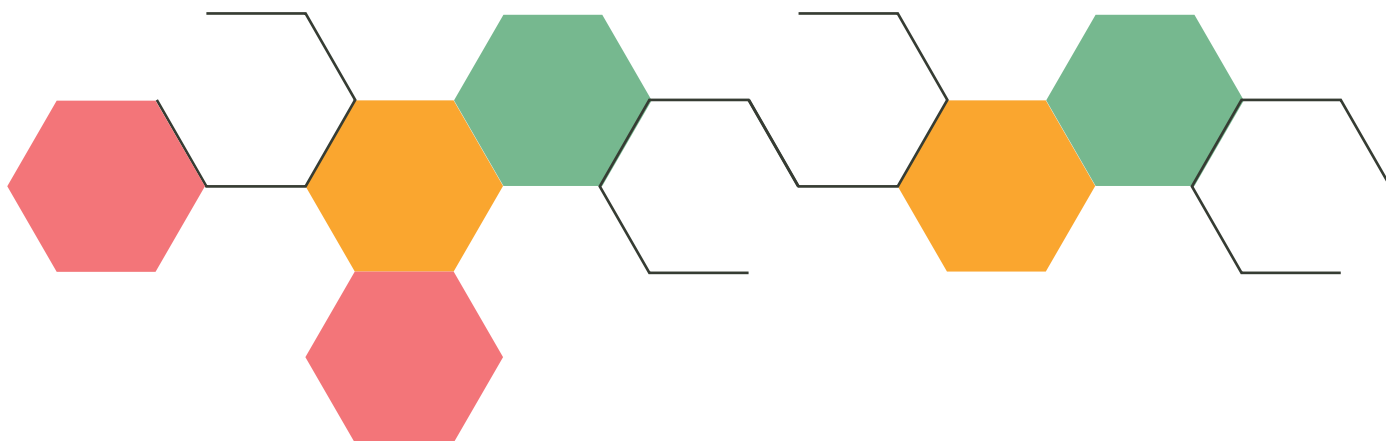
1. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις από το Κείμενο 1 που βρίσκονται στη Στήλη Α με τις **συνώνυμές** τους στη Στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ενασχόληση	α. μεθοδικά, οργανωμένα
2. συστηματικά	β. ασχολία, απασχόληση
3. διαρκώς	γ. εγχείρημα, απόπειρα
4. κλάδος	δ. εγωπάθεια, εγωκεντρισμός
5. προσπάθεια	ε. αδιάκοπα, ακατάπαυστα, ασταμάτητα
6. ευθύνη	στ. ειδικότητα, τομέας, πεδίο
7. σύσταση	ζ. δημιουργία, ίδρυση, οργάνωση, σύνθεση
8. επιτελείο	η. επιμελούμαι, προσέχω
9. φροντίζω	θ. ομάδα, προσωπικό, συνεργείο
10. ταπείνωση	ι. μετριοφροσύνη, ταπεινότητα
11. εγωισμός	κ. αρμοδιότητα
12. αλαζονεία	λ. υποχωρώ
13. συμβιβάζομαι	μ. υπεροψία, φιλαυτία
14. συνδέομαι	ν. θηριωδίες, αγριότητες, εκθροπραξίες
15. βαιοπραγίες	ξ. σχετίζομαι

Μηχανές
συζήτησης
τεχνητής
νοημοσύνης -
Εννοιολογικός
χάρτης

2. Να υπογραμμίσεις στα επόμενα παραδείγματα τους **εμπρόθετους προσδιορισμούς** και να σημειώσεις την **επιρρηματική έννοια** που δηλώνουν.
- α. Η ραγδαία πρόοδος στις λεγόμενες επιστήμες της ζωής -την ιατρική, τη βιοϊατρική, τη βιοτεχνολογία, τη γενετική, τη βιολογία- και τα αντίστοιχα τεχνολογικά επιτεύγματα δημιουργούν με εκθετικά αυξανόμενη ταχύτητα έναν νέο κόσμο.
- β. Η Βιοηθική, βλέπετε, από τη φύση της αποτελεί διεπιστημονικό πεδίο ως σημείο συνεργασίας ποικίλων επιστημονικών κλάδων.
- γ. Πώς θα συζητήσουμε τη δυνατότητα κλωνοποίησης ανθρώπων, χωρίς να γνωρίζουμε από τους βιολόγους και τους γενετιστές εάν μέσω αυτής θα δημιουργούνται πράγματι πανομοιότυπα αντίγραφα ενός ανθρώπου;
3. Να βρεις και να **αντικαταστήσεις** τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς με τη μορφή που ζητείται στην παρένθεση, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, χωρίς να παραποιήσεις τη σημασία τους:
- α. Έως τώρα συνηθίζαμε πρώτα να δοκιμάζουμε στην πράξη τις νέες επιλογές (επιρρηματική φράση).
- β. Η Βιοηθική, βλέπετε, από τη φύση της αποτελεί διεπιστημονικό πεδίο (επιρρηματική φράση).
- γ. Πώς θα συζητήσουμε τη δυνατότητα κλωνοποίησης ανθρώπων, χωρίς να γνωρίζουμε από τους βιολόγους και τους γενετιστές εάν μέσω αυτής θα δημιουργούνται πράγματι πανομοιότυπα αντίγραφα ενός ανθρώπου (μετοχή).
- δ. Η Βιοηθική δεν παύει πάντοτε να παραμένει κυρίως και πρωτίστως Ηθική (προθετική φράση).
4. Να καταγράψεις **παράγωγα** ή/και **σύνθετα** για καθεμιά από τις λέξεις: *ευθύνη, αγάπη, σεβασμός και φροντίδα*.

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3α & 3β

«Πρόσληψη οπτικού κειμένου: Εικόνες»

[Πηγή: millardwestcatalyst]

[Πηγή: emaze]

1. Τι απεικονίζουν οι δύο εικόνες; Ποιες σκέψεις σου προκαλούν;
2. Σε ποια κατηγορία ανήκει κάθε εικόνα; α. σκίτσο β. κόμικ γ. φωτογραφία δ. γελοιογραφία;
3. Παρατήρησε τις λεπτομέρειες των εικόνων. Μέσα από την απόδοση φωνής και συναισθημάτων στα ζώα που απεικονίζουν («ανθρωπομορφισμός»), πώς οι δημιουργοί των εικόνων αποδίδουν το θέμα;
4. Πώς βοηθά η χρήση των εικόνων στην κατανόηση των βιοηθικών διλημμάτων που προκύπτουν από τη χρήση πειραματόζωων; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η σημασία της οπτικοποίησης τέτοιων βιοηθικών διλημμάτων;
5. Να γράψεις ένα σύντομο κείμενο ή να δημιουργήσεις μια δική σου γελοιογραφία με ένα ευφάνταστο γλωσσικό εύρημα, στο οποίο θα παρουσιάζεις ένα ανάλογο βιοηθικό ζήτημα.

Κείμενο 4

«Η Βιοηθική συναντά τις Επιστήμες»

Αναζήτηση: [Η ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ | STAVROULA TSINOREMA | TEDXUNIVERSITYOFCRETE] την ομιλία της Σταυρούλας Τσινόρεμα, Καθηγήτριας Σύγχρονης και Νεότερης Φιλοσοφίας και Βιοηθικής και Διευθύντριας του Εργαστηρίου Βιοηθικής-KEME, του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο πλαίσιο των δρώμενων TEDx που επιχειρεί μια εννοιολογική εξερεύνηση της ηθικής σε σχέση με τις νέες τεχνολογίες και τις εξελίξεις στον τομέα της βιολογίας και της γενετικής.

Κατά την ακρόαση

0:00:50-0:02:17

1. Χαρακτήρισε τις παρακάτω προτάσεις με Σ (σωστό) ή Λ (λάθος).

Η Βιοηθική είναι ένας προβληματισμός ηθικοπολιτικός γύρω από την πράξη μας.

Είναι ένας προβληματισμός γύρω από την ικανότητά μας να σκεφτόμαστε, να συλλογίζομαστε, να αποφασίζουμε και να πράττουμε. ____

Να πράττουμε σημαίνει να γινόμαστε αιτίες της αλλαγής του κόσμου και να παίρνουμε ευθύνη, να δίνουμε λόγους, να λογοδοτούμε. ____

Η επιστήμη συνιστά προϊόν και ανάπτυγμα αυτής της ικανότητάς μας. ____

Είμαστε έλλογοι φορείς των αλλαγών χωρίς να είμαστε υπεύθυνοι. ____

0:04:22-0:05:23

2. Συμπλήρωσε τα κενά, με βάση όσα άκουσες, επιλέγοντας τις σωστές λέξεις αυτές του πίνακα:

αξία, σκεφτόμαστε, ζούμε, χειρότερος, καλύτερος, δέσμευση, στάση, ιδεώδες, αυτοσεβασμού, φιλοσοφίας, πρωτοπρόσωπη.

Το βασικό ερώτημα της ηθικής είναι «πώς βιοτέον», δηλαδή πώς πρέπει να ____, έτσι ώστε να πετύχουμε ένα ____ που το στοχάστηκε η σκέψη και ο πολιτισμός μας διά της αρχαίας ____ και το ονόμασε «ευ ζην». Συναρτάται αυτό το ερώτημα με την ____ του ανθρώπινου βίου και θέτει υπό διερεύνηση το εξής: ποιος βίος είναι ο ____ δυνατός στις εκάστοτε συνθήκες από την ____ οπτική, από τη σκοπιά του ____ που μας διέπει και ο οποίος αναμφιβόλως είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τη ____ μας απέναντι στους άλλους. Έχει ένα στοιχείο αυτοδέσμευσης η ηθική.

0:09:30-0:11:58

3. Ποια είναι τα κύρια πεδία της Βιοηθικής; Ποιο παράδειγμα ανθρώπινου πειραματισμού φέρνει στο προσκήνιο η καθηγήτρια;
4. Ποιοι ιστορικοί λόγοι οδήγησαν στο να γεννηθεί η Βιοηθική;
5. Ποιο παράδειγμα αναφέρει η ομιλήτρια ως ένα από τα «τεχνήματα» του ανθρώπου που μπορούν να τον καταστρέψουν μαζί με όλο τον πλανήτη;
6. Ποιοι είναι φορείς και αποδέκτες της Βιοηθικής;
7. Με ποιον άλλο μη λεκτικό τρόπο επικοινωνίας προσδίδει ζωντάνια και ενδιαφέρον στην ομιλία της;

Μετά την ακρόαση

8. Να συζητήσετε με τους/τις συμμαθητές/-τριές σας ένα ή δύο πεδία προβληματισμού από το βίντεο που παρακολουθήσατε και να διατυπώσετε τις δικές σας απόψεις για αυτά.

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Δόρυ με δύο λόγχες»

Η ζωή είναι ήδη αλλιώς. Με πλατφόρμες λογισμικού διεκπεραιώνεται η καθημερινότητα των περισσότερων, εκατοντάδες πλατφόρμες, από την Google και το YouTube έως την Airbnb, από το Zoom και την Uber έως το market pass. Οι τεχνολογικοί κολοσσοί ελέγχουν τα δεδομένα δισεκατομμυρίων χρηστών, δηλαδή την παγκόσμια πληροφορία, πλάθοντας τις πολιτικές θέσεις και τις αγοραστικές τους συνήθειες και σωρεύοντας τόσο πλούτο, τέτοια επιρροή στην παγκόσμια πολιτική, που δύσκολα ελέγχεται από τις υπάρχουσες ισχνές νομοθεσίες. Στο προσκήνιο ανοίγονται δρόμοι πρωτοφανείς προς τη γνώση, την πληροφορία. Στα παρασκήνια, μυστικές υπηρεσίες, κράτη παρεμβαίνουν ψηφιακά στα εσωτερικά άλλων χωρών, σμποτάρουν υποδομές, επιτηρούν τις ζωές των ανθρώπων.

Η τεχνητή νοημοσύνη ξανακτίζει όλους τους κλάδους: έρευνα, εκπαίδευση, υγεία, οικονομία, βιομηχανία, εργασία, επικοινωνία, κατασκευές, ενέργεια, ασφάλεια, μεταφορές, άμυνα, πρόγνωση, περιβάλλον, γεωργία, εξυπηρέτηση πολιτών, ψυχαγωγία... Και γεννά για το κοινό διαρκώς νέα προϊόντα, νέες μηχανές αναζήτησης και λύτες όλων των θεμάτων, καθώς και λογισμικά που χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη για την πραγματοποίηση συνομιλιών, όπως το Bard, το chatbot της Google, ανταγωνιστή του ChatGPT.

Το πέρασμα στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση εκκινεί ίσως το πιο συνταρακτικό επεισόδιο στην επίγεια Ιστορία. Οι συνομιλητές αλλάζουν. Μεταμορφώνεται η αρχιτεκτονική δεσμών, θεσμών, οργανωτικών δομών, τροποποιώντας βαθιά τις σχέσεις εξουσίας. Ζούμε ήδη το πιο συνταρακτικό, ίσως, επεισόδιο της ανθρώπινης Ιστορίας, που μας αλλάζει. Η ιδιωτική ζωή συρρικνώνεται. Ποτέ στο παρελθόν τόσο πολλοί άνθρωποι δεν ήταν υπό το βλέμμα τόσο πολλών άλλων ανθρώπων.

Η τεχνολογία είναι εργαλείο. Μπορεί να σχεδιαστεί με τρόπους επωφελείς ή βλαπτικούς για το είδος. Οι εντυπωσιακές του ικανότητες, ευεργετικές και κακόβουλες, η ευελιξία του είναι προϊόν έργων του ανθρώπου. Στο μεταξύ, χτίζονται σιωπηλά οι νέες δομές ισχύος, τα νέα δίκτυα οργάνωσης, οι νέες κοινές αφηγήσεις. Ένα είναι βέβαιο. Θα είναι και πάλι κοινωνίες της ακατάπαυστης πάλης ανάμεσα στο καλό και στο κακό ή, μάλλον, ανάμεσα στις επαυξημένες συγκλονιστικές δυνατότητές τους.

[Πηγή: Τ. Καραϊσκάκη, *Καθημερινή*, 16/7/2023 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Τεχνητή
Νοημοσύνη:
Κίνδυνοι-Τρόποι
αντιμετώπισης

Δραστηριότητες

- 1. α.** Ποια θέματα αναλύονται και σχολιάζονται;
β. Ποιο είναι το μήνυμα του πομπού;
- 2.** Συζήτησε στην τάξη πώς μπορεί η Βιοηθική να βοηθήσει στη βελτιστοποίηση του νέου αυτού κόσμου.
- 3. α.** Πώς οργανώνονται οι παράγραφοι στο κείμενο;
β. Υπάρχει κάποια συγκεκριμένη συλλογιστική πορεία που ακολουθείται στο κείμενο;

Χρονογραμμή -
Εξέλιξη Μέσων
Κοινωνικής
Δικτύωσης

Μέσα
Κοινωνικής
Δικτύωσης -
Προσωπικά
Δεδομένα

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

- 1.** Ποιες λέξεις ξεχωρίζουν στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου; Γιατί επέλεξε ο πομπός να τις παρουσιάσει με αυτόν τον τρόπο ως προς την κατανόηση του θέματος;
- 2.** Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των ιδεών; Ποιους δείκτες οργάνωσης λόγου του κειμένου και λέξεις ή φράσεις που συνδέουν τα νοήματα μπορείς να διακρίνεις;
- 3.** Επίλεξε έξι λέξεις-κλειδιά από το κείμενο και σύνθεσε μια παράγραφο που να τις ενσωματώνει επαρκώς, αναδεικνύοντας τον βασικό προβληματισμό του κειμένου.
- 4. α.** Πρόσθεσε συνδετικές λέξεις μεταξύ των παραγράφων, για να ενισχύσεις τη συνοχή και τη συνεκτικότητα.
β. Δοκίμασε να βάλεις τις παραγράφους σε διαφορετική σειρά. Πώς αλλάζει η πορεία της σκέψης στο κείμενο;

Υπηρεσίες
υπολογιστικού
νέφους - Ηθική

«Τα εν οίκω στο σύννεφο»

«Όλα τα ανθρώπινα πλάσματα έχουν τρεις ζωές: τη δημόσια, την ιδιωτική και τη μυστική».

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες (1927-2014), Κολομβιανός συγγραφέας.

Παλιά, θυμάμαι, τα της ιδιωτικής μας ζωής τα ήξεραν οι οικογένειές μας και κάποιοι καλοί μας φίλοι. Υπήρχαν δε πράγματα που δεν ήξερε κανείς ή έστω ένας. Σήμερα, έχουμε παραδώσει την προσωπική μας ζωή στους αλγόριθμους. Οι εταιρείες και τα κοινωνικά δίκτυα πάντως μας ξέρουν τόσο καλά, που μας προτείνουν, ωφελιμιστικά βέβαια, και πράγματα που ξέρουν ότι θα μας αρέσουν. Τα εν οίκω ανέβηκαν στο σύννεφο του δήμου. Πού έχει πάει η ιδιωτικότητα;

Δεκαετίες συζητήσεων ακαδημαϊκών και εμπειρογνομόνων, στο πλαίσιο της σύνταξης του οικουμενικού καταλόγου των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αποδεικνύουν ότι το ζήτημα ορισμού της ιδιωτικότητας είναι ιδιαιτέρως ακανθώδες, μια και δεν έχουν καταλήξει σε μια ευρέως αποδεκτή περιγραφή του όρου. Συνήθως σήμερα, όταν αναφερόμαστε στο θέμα ιδιωτικότητα, μιλάμε σχετικά με το σε ποιον βαθμό επιτρέπουμε στην κοινωνία να διεισδύει στον προσωπικό μας χώρο. Σε μια εποχή που η απλή συμμετοχή στα σόσιαλ μίντια σημαίνει πως κάθε λογής εταιρείες και οργανισμοί διαθέτουν αυτόματα ένα πλήθος εξαιρετικά προσωπικών πληροφοριών για εμάς, το να νομίζει κανείς πως διατηρεί την πλήρη ιδιωτικότητα της ζωής του αγγίζει τη σφαίρα της ουτοπίας.

Το μείζον θέμα της ιδιωτικότητας έχει τις βάσεις του στις αρχαίες κοινωνίες και τίθεται ίσως για πρώτη φορά στις αρχαιοελληνικές πόλεις-κράτη. Την περίοδο

εκείνη υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ δημόσιας σφαίρας της πολιτικής και της δραστηριοποίησης στον ιδιωτικό χώρο -τον οίκο. Ο οίκος είναι ιερός. Όταν οι πόρτες κλείνουν, όσα συμβαίνουν εντός αφορούν τους ενοίκους του και μόνο.

Εάν κάνουμε ωστόσο ένα άλμα στη σύγχρονη εποχή, εμείς οι ίδιοι έχουμε δώσει τα κλειδιά του σε άλλους, ώστε να μας παρακολουθούν όχι μόνο περιστασιακά, αλλά και καθημερινά, και στο μέλλον η ιδιωτικότητά μας, έτσι όπως την ξέραμε, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατον, να εξασφαλιστεί. Ο νεότερος άνθρωπος έχει γαλουχηθεί πλέον με την ανάγκη του φαίνεσθαι και όχι με την ανάγκη της περισυλλογής και θέλει ο ίδιος να ενημερώνει όσο περισσότερους μπορεί και για την παραμικρή του κίνηση. Είναι, λοιπόν, και ο ίδιος απόλυτα υπεύθυνος για την «κερκόπορτα» που άνοιξε και τις συνέπειες που υφίσταται και πρόκειται να υποστεί. Τελικά, μόνο στον νου μας έχουμε την απόλυτη ιδιωτικότητα.

[Πηγή: Α. Σταμάτης, *Το Βήμα*, 27/1/2019 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Με ποιες γλωσσικές επιλογές (εικόνες, ειρωνεία, μεταφορά, μετωνυμία, επανάληψη, ρητορικές ερωτήσεις, υπερβολή, παρομοίωση, προσωποποίηση) προβάλλονται τα μηνύματα του κειμένου; Να εντοπίσεις στο κείμενο όσα περισσότερα στοιχεία μπορείς από αυτά που αναφέρονται στην παρένθεση και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους.
2. Ποιο είδος σύνταξης (παθητική ή ενεργητική) χρησιμοποιείται στο κείμενο και γιατί; Τι επιτυγχάνει ο πομπός προβάλλοντας την πληροφορία με αυτόν τον τρόπο;
3. Παρατηρείς κάποια εξειδίκευση ή επιλογές λεξιλογίου που επηρεάζουν το ύφος του κειμένου;

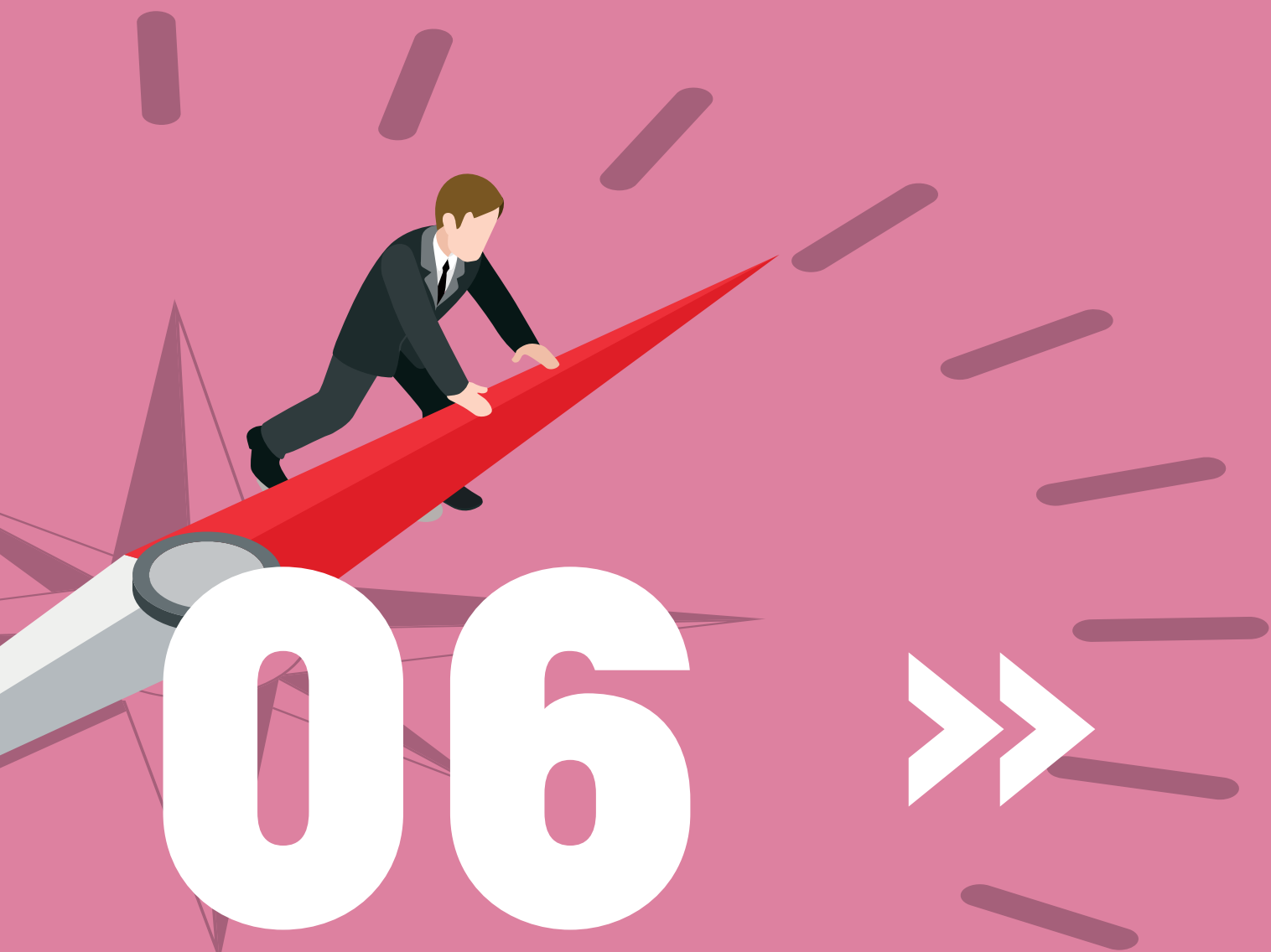
B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

Γλωσσάρι -
Βιοηθική

1. Μπορείς να εντοπίσεις ομοιότητες ή διαφορές ως προς την ποσότητα των πληροφοριών (όγκο και πυκνότητά τους) που παρέχουν τα Κείμενα 5 και 6 για την ιδιωτικότητα; Τι εξυπηρετούν σε σχέση με τις επικοινωνιακές προθέσεις του πομπού;
2. Ποιες πληροφορίες επιλέγονται να προβληθούν στα Κείμενα 5 και 6; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια του Κειμένου 5 δεν επέλεξε να κάνει αντίστοιχη ιστορική αναδρομή του όρου ιδιωτικότητα;
3. Σε ποιο κείμενο φαίνεται ξεκάθαρα η πρόθεση του πομπού να αποδώσει ευθύνες για την απώλεια της ιδιωτικότητας και γιατί;
4. Με ποιον τρόπο πιστεύεις ότι η εικόνα και η ρήση του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες στην αρχή του Κειμένου 6 βοηθούν στην κατανόηση του κειμένου;

«Διαχρονικές αξίες ή ανάγκες;»

[Πηγή: istockphoto]

- ▶ Γιατί ο/η δημιουργός της εικόνας επέλεξε να παρουσιάσει τις πληροφορίες με αυτόν τον τρόπο;
- ▶ Τι πιστεύεις ότι θα γράφει η πινακίδα που δείχνει προς την άλλη κατεύθυνση;
- ▶ Πιστεύεις ότι οι αξίες αυτές είναι σημαντικές για την κοινωνία; Πώς μπορούμε να συμβάλλουμε στη διάδοση αυτών των αξιών;
- ▶ Να συμπληρώσεις την πινακίδα σήμανσης με αξίες που θεωρείς σημαντικές και να εξηγήσεις γιατί τις επέλεξες.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Ανθρωπισμός
- Ερωτήσεις

«Ο ανθρωπισμός σήμερα και οι αντιφάσεις του»

Εδώ και μισό περίπου αιώνα ο Αμερικανός συγγραφέας William Faulkner, αποδεχόμενος το βραβείο Νομπέλ της λογοτεχνίας, διακήρυξε την πίστη του στο μέλλον του ανθρώπου. «Ο άνθρωπος θα επικρατήσει», είπε στην ομιλία του στη Σουηδική Ακαδημία. Παραδόξως, περίπου δύο δεκαετίες αργότερα, ο Γάλλος φιλόσοφος Michel Foucault χαιρέτιζε τον αφανισμό του ανθρώπου. Όπως έγραψε στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου του «Οι λέξεις και τα πράγματα. Μια αρχαιολογία των Επιστημών του Ανθρώπου» (Les Mots et les Choses: Une archéologie des sciences humaines), «Ο άνθρωπος τείνει να εξαφανιστεί σαν σχέδιο στην άμμο στην άκρη της θάλασσας». Και οι δύο τους αναφέρονται φυσικά στον άνθρωπο όχι ως βιολογικό είδος, αλλά στον άνθρωπο ως φορέα αξιών.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι τα ηθικά αισθήματα του ανθρώπου έχουν εξελιχθεί σε πολύ μικρότερο βαθμό σε σχέση με τις νοητικές λειτουργίες του. Η εξελικτική αυτή καθυστέρηση είναι απολύτως κατανοητή. Επιβιώνει και εξελίσσεται μόνο ό,τι προάγει την επιβίωση του ατόμου (και του είδους). Και αν, όπως υποστηρίζουν οι κοινωνιοβιολόγοι, στα ηθικά αισθήματα του ανθρώπου υπάρχουν εξελικτικές αλ-

Λαγές, ανάλογες με εκείνες των ανατομικών χαρακτηριστικών και φυσιολογικών λειτουργιών, θα ήταν λογικό να υποθέσει κανείς ότι αξίες, όπως η αλληλεγγύη, η δικαιοσύνη, η καλοσύνη, η ανθρωπιά θα εξελιχθούν και θα γίνουν σταθεροί τρόποι ζωής στην ανθρώπινη κοινωνία, μόνο όταν αρχίσουν να συντελούν στην επιβίωση του ανθρώπου. Επεκτείνοντας την ιδέα αυτή, θα μπορούσαμε, με κάποια τόλμη, να ελπίζουμε ότι, μπροστά στο φάσμα της συντέλειας του πλανήτη που έχει δημιουργήσει η επιθετικότητα του ανθρώπου και η σύγχρονη πολεμική τεχνολογία, τα ηθικά αισθήματα του ανθρώπου θα μπορούσαν, ίσως, να εξελιχθούν, στο κοντινό ή μακρινό μέλλον, σε λειτουργίες επιβίωσης του είδους. Το γεγονός ότι η αξία της ανθρώπινης ζωής ζύγισε στις αποφάσεις εκείνων που ξεκίνησαν κάποιους πολέμους στο παρελθόν να τους σταματήσουν, ώστε τελικά να αποφευχθεί μεγάλης κλίμακας αιματοχυσία, ενισχύει την ελπίδα ότι ο άνθρωπος τελικά θα επικρατήσει.

Ξεκινώντας από τη θέση αυτή, δεν θα ήταν δύσκολο να οραματισθεί κανείς το μακρινό ή κοντινό εκείνο στάδιο στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους, όπου ο άνθρωπος όχι απλώς θα έβρισκε την ιδέα του πολέμου αδικαίωτη, αλλά θα την «αισθανόταν» ως ανεπίτρεπτη, «λανθασμένη», με την ίδια βεβαιότητα και καθολικότητα που «γνωρίζει» ότι $2+2=5$ είναι μια λανθασμένη αριθμητική πράξη.

[Πηγή: Β. Σιωμόπουλος, *Το Βήμα*, 27/6/1999 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. **α.** Ποιες είναι οι αντιφατικές απόψεις που εκφράζονται για το μέλλον του ανθρώπου στο κείμενο και ποια επιχειρήματα χρησιμοποιούνται για την υποστήριξή τους;
β. Πώς συνδέει ο πομπός την εξέλιξη των ηθικών αισθημάτων με την επιβίωση του ανθρώπινου είδους;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του πομπού και με ποιον τρόπο τον επιτυγχάνει;
3. **α.** Σε ποιον βασικό κειμενικό τύπο ανήκει το συγκεκριμένο κείμενο;
α) περιγραφικό **δ)** επιχειρηματολογικό
β) αφηγηματικό **ε)** διαδικαστικό
γ) εξηγητικό
β. Ποια χαρακτηριστικά του το κατατάσσουν σε αυτόν τον κειμενικό τύπο;
4. **α.** Σε ποιο κειμενικό είδος θα ενέτασες το παραπάνω κείμενο;
α) ιστορικό δοκίμιο **γ)** αισθητικό δοκίμιο
β) στοχαστικό δοκίμιο **δ)** κοινωνιολογικό δοκίμιο
5. Το κείμενο πραγματεύεται τις αντιφάσεις του σύγχρονου ανθρωπισμού, εστιάζοντας στην εξελικτική καθυστέρηση των ηθικών αισθημάτων του ανθρώπου σε σχέση με τις νοητικές του λειτουργίες και στην ελπίδα για μελλοντική εξέλιξη προς όφελος της επιβίωσης του είδους. Πώς τα ηθικά αισθήματα μπορούν να επηρεαστούν από τον ρόλο και τη θέση κάποιου; Σκέψου πώς η ανθρωπιά και τα ηθικά αισθήματα επηρεάζουν **α)** έναν κληρικό, **β)** ένα βαθιά θρησκευόμενο άτομο, **γ)** έναν/μια παιδαγωγό, **δ)** έναν/μια ηγέτη χώρας, **ε)** έναν/μια οπλοκατασκευαστή/-στρια, **στ)** έναν/μια εθελοντή/-τρια, **ζ)** έναν/μια επιστήμονα, **η)** έναν/μια καλλιτέχνη;

Κείμενο 2

Σβάιτσερ,
Ο Ανθρωπιστής

«Αλβέρτος Σβάιτσερ, ένας ανθρωπιστής του 20ού αιώνα»

Η φιλοσοφία της ζωής του ήταν «Είμαι ζωή που θέλει να ζήσει, πλαισιωμένη από τη ζωή που θέλει να ζήσει». Αυτό αποδεικνύει τον τεράστιο σεβασμό του στη ζωή. Κέρδισε το Βραβείο Νόμπελ το 1953 «για την φιλοσοφία του σχετικά με τον «σεβασμό της ζωής», η οποία εκφράστηκε μέσα από πολλούς τρόπους και κυρίως με την ίδρυση του νοσοκομείου στο Λαμπαρενέ της Αφρικής.

Ο Αλβέρτος Σβάιτσερ σπούδασε Θεολογία, Φιλοσοφία, Μουσική, ήταν ιερέας, ακολουθώντας το παράδειγμα του πατέρα του, που ήταν πάστορας. Στη συνέχεια, σπούδασε Ιατρική και Χειρουργική, για να αφοσιωθεί ως σύγχρονος άγιος στην προσφορά στον συνάνθρωπο. Παντρεύτηκε τη νοσοκόμα Helene Bresslau, η οποία τον ακολούθησε στο Λαμπαρενέ, βοηθώντας τον στη δημιουργία Νοσοκομείου για τους ανθρώπους που έπασχαν από πολλές νόσους, ιδρύοντας ταυτόχρονα και πτέρυγα για τους λεπρούς. Έδινε συναυλίες και διαλέξεις στην Ευρώπη και τα χρήματα που κέρδιζε τα αξιοποιούσε για τη δημιουργία των νοσοκομειακών δομών στο Λαμπαρενέ, προκειμένου να βοηθήσει τους Αφρικανούς.

Γι' αυτούς τους λόγους, ο Αλβέρτος Αϊνστάιν τον αποκαλούσε «έναν αληθινό άνθρωπο μέσα στον θλιβερό κόσμο». Ήταν, επίσης, προσωπικός φίλος με τον Νίκο Καζαντζάκη, ο οποίος τον αποκαλούσε «Άγιο Φραγκίσκο της Ασίζης». Μεταξύ των διαλέξεων που έκανε, επεσήμανε την καταστροφή από τη χρήση των πυρηνικών όπλων.

Έζησε πολλά χρόνια μεταξύ Ευρώπης και Αφρικής, ενώ σε καθημερινή βάση θεράπευε αρρώστους, προσπαθώντας να καταλάβει τι είχαν. [...] Εκείνος υπομονετικά έπρεπε να βρει αν ήταν πονοκέφαλος, τύφος, σκωληκοειδίτιδα ή πονόδοντος. Παρ' όλη την εξουθενωτική καθημερινότητά του, στα γράμματα που έστελνε στην αδελφή του στη Γερμανία, η οποία διαρκώς του υπενθύμιζε ότι τον περιμένει θέση Πανεπιστημιακού στη Γερμανία, εκείνος της έγραφε ευτυχισμένος: «Νιώθω ότι βρίσκομαι στον δρόμο για τη Βασιλεία του Θεού».

Ο Σβάιτσερ γεννήθηκε στις 14 Ιανουαρίου του 1876 στο Κάιζερσπεργκ της Αλσατίας (περιοχή Γερμανικής Αυτοκρατορίας) και πέθανε στις 4 Σεπτεμβρίου του 1965 στο Λαμπαρενέ της Αφρικής. Οι σημερινοί γιατροί, όσοι τουλάχιστον από αυτούς επιθυμούν ειλικρινά να αφοσιωθούν στην Επιστήμη τους και στον Άνθρωπο και όχι στο εμπόριο ζωής, θα έπρεπε μαζί με τον όρκο του Ιπποκράτη να μελετήσουν και τη ζωή του Αλβέρτου Σβάιτσερ. Ενός ανθρώπου με ηθική, ενός σύγχρονου Αγίου του 20ού αιώνα, όπως τον αποκαλούν, ενός υποδειγματικού Ανθρώπου όλων των αιώνων.

[Πηγή: Ω.-Τζ. Δαβιλά, *I PORTA MAGAZINE*, 6/9/2020 (δισκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. α. Ποιο ήταν το όραμα του Σβάιτσερ, σύμφωνα με το κείμενο;
β. Πώς επηρέασε ο Σβάιτσερ τον κόσμο γύρω του, όσο ζούσε αλλά και μετά θάνατον;
γ. Ποια ήταν η σημασία του έργου του Αλβέρτου Σβάιτσερ για την ανθρωπότητα;
2. Αντικατάστησε τα ρήματα: *έπρεπε, θα έπρεπε* με άλλα ρήματα, χωρίς να αλλάζει η σημασία τους και χωρίς, παράλληλα, να αλλάζει η στάση του πομπού και η σημασία του μηνύματος.
3. Να εξηγήσεις πόσο βέβαιος φαίνεται ο ομιλητής για αυτό που δηλώνει στην πρόταση «Νιώθω ότι βρίσκομαι στον δρόμο για τη Βασιλεία του Θεού»;
4. α. Δημιούργησε: α) τρεις προτάσεις με επιρρηματικές εκφράσεις και β) τρεις προτάσεις με τροπικά ρήματα που να εκφράζουν πιθανότητα, βεβαιότητα, ή υποχρέωση, άδεια, αναγκαιότητα.
β. Φτιάξε προτάσεις που να δηλώνουν (α) επιθυμία, (β) πρόθεση, (γ) ευχή.
5. Συμπλήρωσε τα κενά με λέξεις ή φράσεις από τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 που δείχνουν υποχρέωση, ανάγκη, βεβαιότητα ή πιθανότητα.
α. Ο Αλβέρτος Σβάιτσερ σπούδασε Ιατρική και Χειρουργική, καθώς πίστευε ότι _____ (δεοντική) αφοσιωθεί στην προσφορά στον συνάνθρωπο.
β. Η σύζυγός του, Helene Bresslau, _____ (επιστημική) είχε πλήρη συναίσθηση του καθήκοντός της, όταν τον ακολούθησε στο Λαμπαρενέ.
γ. Για να δημιουργηθεί το νοσοκομείο, _____ (δεοντική) να συγκεντρωθούν χρήματα μέσω συναυλιών και διαλέξεων.
δ. Τα χρήματα που κέρδιζε από τις συναυλίες _____ (επιστημική) ήταν αρκετά, για να υποστηρίξουν τις νοσοκομειακές δομές.
ε. Η ύπαρξη πτέρυγας για τους λεπρούς _____ (δεοντική) θεωρείται αναγκαία, καθώς οι ασθενείς αυτοί χρειάζονταν ιδιαίτερη φροντίδα.
στ. Ο Σβάιτσερ _____ (επιστημική) πίστευε βαθιά πως η ανθρωπιστική προσφορά αποτελεί το ύψιστο καθήκον κάθε ανθρώπου.
6. **Επίλεξε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:**
α. Να συντάξεις μια μικρή παράγραφο για την αξία της προσφοράς στον συνάνθρωπο, χρησιμοποιώντας επιρρηματικές εκφράσεις, για να δείξεις αν συμφωνείς ή διαφωνείς με τις θέσεις και τη στάση ζωής του Σβάιτσερ.
β. Να συντάξεις μια μικρή παράγραφο για το πώς οι αξίες μπορούν να μας βοηθήσουν να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες της ζωής, χρησιμοποιώντας τροπικούς τύπους του ρήματος, για να εκφράσεις την αναγκαιότητα ή την πιθανότητα αυτής της βοήθειας.

Ανθρωπιστικές αξίες -
Διαδραστικός
Εννοιολογικός χάρτης

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Βρες ζεύγη **συνωνύμων** από τον παρακάτω πίνακα:

1. επικρατώ	α. συνειδητοποίηση
2. επινόηση	β. εφεύρεση
3. κοινός	γ. εντοπίζω
4. διαπίστωση	δ. κυριαρχώ
5. ανιχνεύω	ε. συνηθισμένος
6. εξελίσσομαι	στ. συμβάλλω
7. καθυστέρηση	ζ. προωθώ
8. προάγω	η. προοδεύω
9. υπόκειμαι	θ. αναβολή
10. χαρακτηριστικό	ι. ενδυναμώνω
11. καλοσύνη	κ. ευγένεια
12. συντελώ	λ. γλιτώνω
13. αποφεύγω	μ. υφίσταμαι
14. ενισχύω	ν. απαράδεκτος
15. ανεπίτρεπτος	ξ. ιδιότητα

2. Αντικατάστησε τις ακόλουθες λέξεις από τα Κείμενα 1 και 2 με **αντώνυμα**: καθυστέρηση, κατανοητή, ανάλογες, λογικό, καλοσύνη, σταθεροί, άμεση, αδικαίωτη, βεβαιότητα [Κείμενο 1], καταστροφή, υπομονετικά, εξουθενωτική, σύγχρονου [Κείμενο 2]

3. Δημιούργησε **παράγωγα** και **σύνθετα** με τη λέξη **ήθος**.

4. Ποιες διαφορές εντοπίζεις στις λέξεις ανθρωπιά, ανθρωπότητα, ανθρωπισμός; Συμβουλεύσου κάποιο ηλεκτρονικό ή έντυπο λεξικό.

5. Βρες **ομόρριζες** λέξεις (απλές ή σύνθετες) για τη λέξη **οραματίζομαι**.

6. Δημιούργησε προτάσεις, στις οποίες θα φαίνονται οι διαφορετικές σημασίες της λέξης **αίσθημα**, και κατάγραψε **παράγωγα** και **σύνθετα** της λέξης.

7. Εντόπισε στο Κείμενο 1 λέξεις/φράσεις με **μεταφορική** (συνυποδηλωτική) χρήση της γλώσσας. Τι πετυχαίνει με τη χρήση της ο συντάκτης;

Α4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενα 3α, 3β

Κείμενο 3α

«Πρόσληψη οπτικού κειμένου: Γελοιογραφία»

[Πηγή: arkas]

Κρίση αξιών -
Συλλογή εικόνων -
Κόμικ

Δραστηριότητες

1. Ποιος είναι ο πομπός, ο δέκτης και ο σκοπός δημιουργίας του παραπάνω κειμένου;
2. α. Ο άνθρωπος είναι το μόνο σωζόμενο υποείδος του Χόμο Σάπιενς (*Homo Sapiens*), ενώ ο Χόμο Ερέκτους (*Homo Erectus*) είναι ο άμεσος πρόγονος του Χόμο Σάπιενς. Πώς θα χαρακτηρίζατε το σχόλιο της γελοιογραφίας «παλιά οι άνθρωποι είχαν αξίες», με βάση αυτή την πληροφορία; Τι υπονοεί ο Αρκάς;
β. Ποια στάση του Χόμο Ερέκτους απέναντι στις αξίες παρουσιάζεται στη γελοιογραφία;

Κείμενο 3β

[Πηγή: arkas]

Δραστηριότητες

1. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το παραπάνω κείμενο;
2. Ποιοι κώδικες ή/και τρόποι επικοινωνίας συνυπάρχουν σ' αυτό;
3. Ποιο είναι το λεκτικό μήνυμα; Ανάλυσε τις λεξικές επιλογές «κτηνωδία» και «σπαραγμός» σε σχέση με το μήνυμα. Τι πετυχαίνει με τη χρήση τους ο δημιουργός;
4. Με ποιον τρόπο ο δημιουργός χρησιμοποιεί τη Γκερνίκα του Πικάσο, για να εκφράσει το μήνυμά του στο σκίτσο;

Ερωτήσεις για τα Κείμενα 3Α και 3Β

1. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί κάθε εικόνα; Γιατί;
2. Να δώσεις έναν δικό σου τίτλο στην καθεμία.
3. α. Πώς οργανώνει ο Αρκάς τον χώρο στις γελοιογραφίες του; Πώς αυτή η οργάνωση επηρεάζει το μήνυμά τους;
β. Πώς, κατά τη γνώμη σου, τα χρώματα επηρεάζουν το μήνυμα των δυο γελοιογραφιών;
γ. Πώς χρησιμοποιεί ο Αρκάς τη γλώσσα στις γελοιογραφίες του; Με ποιον τρόπο η γλώσσα επηρεάζει το μήνυμά τους;
4. Να γράψεις ένα σύντομο κείμενο ή να δημιουργήσεις μια δική σου γελοιογραφία με εύστοχες γλωσσικές επιλογές, όπου θα παρουσιάζεις το ζήτημα της ηθικής έκπτωσης στην εποχή μας.

Κείμενο 4

«Οπενχάιμερ, ο πατέρας της ατομικής βόμβας»

Έκρηξη
ατομικής βόμβας

Αναζήτηση: [ΟΠΕΝΧΑΪΜΕΡ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΒΟΜΒΑΣ/ΑΚΟΥ ΝΑ ΔΕΙΣ!] και παρακολούθησε το βίντεο για τον Robert Oppenheimer που ανέλαβε να δημιουργήσει ένα όπλο το οποίο θα άλλαζε όχι μόνο την πορεία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά και τον κόσμο για πάντα και συνεχίζει να διαμορφώνει το γεωπολιτικό τοπίο του 21ου αιώνα.

1. α. Πώς χρησιμοποιήθηκε η γλώσσα στο βίντεο, για να δημιουργήσει μια συγκεκριμένη εικόνα για τον Οπενχάιμερ;
β. Με ποιον τρόπο συμβάλλουν οι εικόνες του βίντεο στη μετάδοση πληροφοριών και στη δημιουργία συναισθημάτων;
γ. Πώς χρησιμοποιήθηκε η μουσική στο βίντεο για τη δημιουργία συγκεκριμένης ατμόσφαιρας;
2. Πιστεύεις ότι η ιστορία του Οπενχάιμερ θα ήταν διαφορετική, αν η ατομική βόμβα δεν είχε χρησιμοποιηθεί ποτέ; Συζήτησε τις σκέψεις σου στην τάξη.

3. Να φτιάξεις μία ψηφιακή αφήγηση ή μία σύντομη παρουσίαση με 5-6 διαφάνειες, στις οποίες θα παρουσιάζεις βασικά στοιχεία της δουλειάς ή σημεία του έργου του Οπενχάιμερ που σου κέντρισαν το ενδιαφέρον στο βίντεο που παρακολούθησες.

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

Κρίση ηθικών αξιών
στη σύγχρονη Ελλάδα
- Διαδραστικός
Εννοιολογικός Χάρτης

«Η κρίση των ηθικών αξιών και η σύγχρονη Ελλάδα»

Η πιστή τήρηση των κανόνων Δικαίου και η εφαρμογή τους είναι δύσκολη και συχνά ανεπαρκής. Την ανεπάρκεια αυτή τη συμπληρώνουν οι ηθικές αξίες. Όλες οι ηθικές αξίες είναι παράγωγες των τριών κορυφαίων: της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της αγάπης. Με μια πιο διευρυμένη έννοια, η ηθική είναι το σύστημα αξιών, κανόνων και αρχών γενικώς αποδεκτών. Στο πλαίσιο της ζωής του κάθε άνθρωπος ενεργεί με βάση τις αρχές που θεωρεί αυτονόητες, αρχές που έχει δεχτεί από την κοινωνία και την παράδοση ή τις επινοεί ο ίδιος και τις έχει αποδεχτεί ως κανόνες συμπεριφοράς απέναντι στον εαυτό του και στους άλλους.

Η διαφθορά, η εκμετάλλευση, οι αδικίες και οι διακρίσεις, η βία και η εγκληματικότητα, καθώς επίσης και η αλλαγή του νοήματος των λέξεων που έχουν ηθικό περιεχόμενο (π.χ. στις μέρες μας πολλές φορές ταυτίζουμε το *αγαθός* με το *αφελής*), είναι μερικά παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την αδιαφορία του σύγχρονου ανθρώπου για τις ηθικές αξίες. Πρωταρχικά, η αδυναμία της οικογένειας και του σχολείου να εμπνεύσουν στον άνθρωπο από τη νεαρή του ηλικία την πίστη στο ήθος και στις αξίες είναι σημαντικός παράγοντας αδιαφορίας για τις ηθικές αξίες από τους νέους ανθρώπους. Επιπλέον, η παθολογική προσκόλληση του ανθρώπου στα καταναλωτικά αγαθά και η σύγχρονη αμφισβήτηση έφθειρε τις καθιερωμένες έως σήμερα ηθικές αξίες. Τα πρότυπα που προβάλλονται, η «υποκρισία» κάποιων πνευματικών ανθρώπων, πολιτικών, λειτουργών και κληρικών, οι οποίοι λόγω της θέσης τους θα έπρεπε να αποτελούν παραδείγματα για την άμεμπτη ζωή τους, έρχονται σε αντίθεση προς τους κανόνες ηθικής.

Το σύγχρονο κοινωνικό-πολιτικό σύστημα, κατά τον τρόπο που λειτουργεί, συχνά δεν εμπνέει στους πολίτες υπευθυνότητα, σεβασμό, όπως και συμμετοχή. Όταν το σύστημα δικαιοσύνης υπολειτουργεί, αλλά και γενικότερα οι θεσμοί δεν ανταποκρίνονται στο κοινωνικό τους καθήκον, η εμπιστοσύνη χάνεται, ο πολίτης παύει να πείθεται και η κοινωνική συνείδηση αποδυναμώνεται. Έτσι, συχνά υιοθετούνται συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από απουσία ηθικής και κοινωνικής συνείδησης. Η νεοελληνική κοινωνία ζει έντονα το πνεύμα του ευδαιμονισμού, της καλοπέρασης και της καταναλωτικής υστερίας. Οι κοινωνικές αναταραχές, η αυξανόμενη αβεβαιότητα για το αύριο, το εύκολο κέρδος και η ιδεολογική σύγχυση οδηγούν τη νεολαία σε πνευματικά, ηθικά, ψυχολογικά, κοινωνικά, εθνικά και μεταφυσικά διλήμματα.

Χωρίς ηθική δεν μπορούμε να ζήσουμε, όπως δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς τους άλλους ανθρώπους. Η προσβολή των αξιών αυτών σημαίνει και προσβολή προς την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια. Το βάρος αυτής της ευθύνης πρέπει

Κρίση αξιών
στην Ελλάδα

να το σηκώσουν οι φορείς αγωγής: οικογένεια, σχολείο, εκκλησία, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, πνευματικοί και πολιτικοί ηγέτες. Είναι καιρός να γίνει μια επιτόπου αναστροφή: να γυρίσουμε την πλάτη στα «πρότυπα» που τόσα χρόνια προσπαθούν να μας επιβάλλουν, να ξαναχτίσουμε την παιδεία μας, να αλλάξουμε νοοτροπία. Κάθε κρίση είναι μία ευκαιρία, στην προκειμένη περίπτωση μία ευκαιρία για επαναπροσδιορισμό των αξιών που μας χαρακτηρίζουν ως κοινωνία.

[Πηγή: Α. Χαρακίδα, *PROPAGO*, 6/4/2021 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. **α.** Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου; **β.** Ποιο ζήτημα πραγματεύεται;
2. Ποια αρνητικά φαινόμενα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας αναφέρονται στο κείμενο;
3. Να εντοπίσεις τα παραδείγματα που αναφέρονται στο κείμενο. Ποιος είναι ο ρόλος τους;
4. **α.** Να αναφέρεις γλωσσικές επιλογές του κειμένου (προτροπή για δράση, χρήση συγκεκριμένου προσώπου, παραδείγματα, απλουστευμένη γλώσσα, χρήση τεχνικών όρων κ.ά.) που θεωρείς ότι έχουν ως στόχο να προσελκύσουν την προσοχή του/της αναγνώστη/-στριας.
β. Ποιο είδος σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) κυριαρχεί στο κείμενο και γιατί;

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

«Συλλογική ευθύνη σε ένα έγκλημα: Κριτική για το ρουμανικής καταγωγής ντοκιμαντέρ *Colectiv*»

Το 2015 μια πυρκαγιά στο κλαμπ *Colectiv* στο Βουκουρέστι αφήνει 27 νεκρούς και 180 τραυματίες. Σύντομα οι περισσότεροι από τους τραυματίες αρχίζουν να πεθαίνουν στα νοσοκομεία από τραύματα που δεν θα έπρεπε να είναι θανατηφόρα. Μια γιατρός σπάει τη σιωπή της και μιλάει σε μια ομάδα δημοσιογράφων. Η μία αποκάλυψη οδηγεί στην άλλη, καθώς οι δημοσιογράφοι ανακαλύπτουν μια τεράστια ιατρική απάτη.

Ο γεννημένος στη Ρουμανία Γερμανός σκηνοθέτης Αλεξάντερ Νανάου μετατρέπει το χρονικό της πυρκαγιάς στο κλαμπ Κολεκτίβ του Βουκουρεστίου, που στοίχισε τη ζωή σε 27 ανθρώπους το 2015, σε ένα κινηματογραφικό ρεπορτάζ για την απίστευτη διαφθορά στο δημόσιο σύστημα υγείας: ακόμα περισσότεροι τραυματίες έχασαν τη μάχη στα νοσοκομεία, καθώς τα φάρμακα ήταν νοθευμένα και ένα πλέγμα παράνομης συναλλαγής γιατρών και δημόσιων λειτουργών συγκάλυπτε με ψέματα ένα σύστημα σάπιο και, όπως αποδείχθηκε, φονικό.

Ο Νανάου, ο οποίος επιμελήθηκε επίσης την παραγωγή, το σενάριο και το μοντάζ, αφηγείται και αποκαλύπτει στοιχεία με τη μορφή ενός πολιτικού θρίλερ, αποσπώντας διπλή υποψηφιότητα στα Όσκαρ στις κατηγορίες του ντοκιμαντέρ και της διεθνούς ταινίας.

Το Collective προεκτείνει και εμβαθύνει την τραγωδία, την παράνοια και τη διαπλοκή, σχολιάζοντας μια καταρρέουσα δημοκρατία και, στη συνέχεια, εστιάζει στο πρόσωπο του νέου Υπουργού Υγείας, για να επισφραγίσει το αδιέξοδο μιας χώρας που, όπως υποδεικνύει ο τίτλος, φέρει τη συλλογική ευθύνη μιας μείξης εγκλημάτων και αμέλειας καθόλου τυχαίας.

[Πηγή: Θ. Κουτσογιαννόπουλος, *LIFO*, 8/10/2021 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Αξίες -
Συλλογική
ευθύνη

Δραστηριότητες

1. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το κείμενο που διάβασες;
α. δημοσιογραφικό άρθρο **β.** κριτική ταινίας **γ.** πολιτικό ντοκιμαντέρ **δ.** βιογραφία;
2. Πώς θα χαρακτήριζες το ύφος (επίσημο, ανεπίσημο, ειρωνικό, κριτικό, δημοσιογραφικό, φιλικό, οικείο, επιστημονικό) του κειμένου; Γιατί;
3. Ποια σύνδεση γίνεται στο κείμενο μεταξύ της πυρκαγιάς στο κλαμπ Colectiv και της κατάστασης του δημόσιου συστήματος υγείας;
4. Εντόπισε τις παρακάτω λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται στο κείμενο: «διαφθορά», «παράνομη συναλλαγή», «σάπιο», «τραγωδία», «παράνοια», «διαπλοκή», «καταρρέουσα δημοκρατία», «αδιέξοδο».
α. Ποια συναισθήματα πιστεύεις ότι δημιουργούν στον/στην αναγνώστη/-στρια;
β. Γράψε συνώνυμους τους.

B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

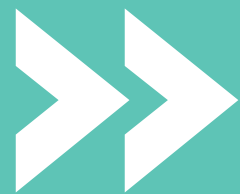
Γλωσσάρι -
Λέξεις από
κείμενα
ενότητας

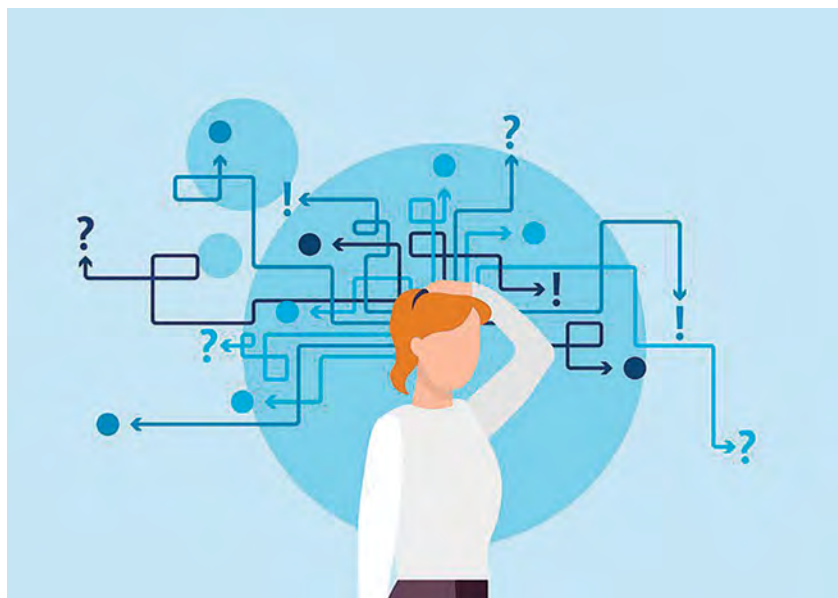
1. Να συγκρίνεις τα Κείμενα 5 και 6 εξετάζοντας πόσες πληροφορίες περιλαμβάνει το καθένα, πόσο αναλυτικές ή σύντομες είναι, και ποιος είναι ο σκοπός τους. Πού οφείλονται οι διαφορές που εντοπίζεις;
2. Ποια είναι τα συμπεράσματα που μπορεί να εξαχθούν για την κοινωνία της Ελλάδας από το Κείμενο 5 και για την κοινωνία της Ρουμανίας από το Κείμενο 6;

«Σύγχρονα προβλήματα και προβληματισμοί των νέων»

07

[Πηγή: commons wikimedia]

- Ποιες σκέψεις σου δημιουργούνται, βλέποντας αυτή την εικόνα; Να τις συζητήσεις με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου.
- Να δώσεις στην εικόνα την κατάλληλη λεζάντα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

Νέοι και
εργασία

«Οι νέοι και το μέλλον της εργασίας»

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε συμπεράσματα για τους νέους και το μέλλον της εργασίας. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα, τα κύρια προβλήματα για τους νέους στο σημερινό και το μελλοντικό εργασιακό περιβάλλον είναι η ανασφάλεια, η έλλειψη κοινωνικής προστασίας και οι επισφαλείς συνθήκες εργασίας.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών προτείνεται μια σειρά μέτρων: συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, εκπαίδευσης και κατάρτισης ικανά να προσαρμόζονται και να απαντούν στις ανάγκες, προώθηση της διά βίου μάθησης, εξασφάλιση της ομαλής μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και από τη μία εργασία στην άλλη, καθώς και ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές θέσεις εργασίας για όλους τους νέους.

Τα συμπεράσματα αναγνωρίζουν, επίσης, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να στηρίξει την προσωπική ανάπτυξη και την αυτονόμηση των νέων, να ενισχύσει την ανθεκτικότητά τους και να τους εξοπλίσει με τους πόρους που χρειάζονται, για να συμμετέχουν στην κοινωνία, συμβάλλοντας έτσι στην εξάλειψη της φτώχειας των νέων.

[Πηγή: Ιστότοπος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 22/5/2019 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου αναφέρονται τα βασικά προβλήματα για τους νέους στο εργασιακό περιβάλλον. Ποια άλλα προβλήματα θα μπορούσες να προσθέσεις;
2. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να αναπτύξετε την επιχειρηματολογία σας για καθένα από τα μέτρα που προτείνονται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των νέων στο εργασιακό περιβάλλον.
3. Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου αναφέρεται ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πώς θα μπορούσε, κατά τη γνώμη σου, να συμβάλει σε ένα ευνοϊκό μελλοντικό εργασιακό περιβάλλον για τους νέους **α)** η οικογένεια **β)** η εκπαίδευση και **γ)** η τοπική αυτοδιοίκηση;

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Κείμενο 2

Απολιτικοποίηση νέων

«Η α-πολιτικοποίηση των νέων»

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως «α-πολιτική». Φαινόμενο της είναι η αποχή των πολιτών από τα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα, καθώς και η εκλογή στα κοινά ανθρώπων που είναι γνωστοί για τις καλλιτεχνικές, αθλητικές, τηλεοπτικές τους ενασχολήσεις και όχι για τις πολιτικές τους απόψεις.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μεγάλη αποχή των πολιτών και κυρίως των νέων από τις εκλογές. Αυτό είναι ένα γεγονός που πρέπει να προβληματίσει όλους, μα περισσότερο τους πολιτικούς και όσους ασχολούνται με την πολιτική. Η νεολαία είναι αυτή που έχει τη δύναμη και τα προσόντα να επέμβει δυναμικά στην εξέλιξη της κοινωνίας, ωστόσο έχει αποστασιοποιηθεί από όλα αυτά. Τι οδήγησε τους νέους να υιοθετήσουν μια τέτοια στάση;

- Το κλίμα της εποχής, στο οποίο κυριαρχούν η αδικία, η ανισότητα, η αναξιοκρατία, η ανηθικότητα, η υποκρισία των πολιτικών και η ασυνέπεια των ενηλίκων.
- Οι ρυθμοί των σύγχρονων υπερκαταναλωτικών κοινωνιών που είναι τόσο γρήγοροι και δεν επιτρέπουν σε κανέναν να σκεφτεί κάτι άλλο πέρα από τα προσωπικά του προβλήματα.
- Η αδιαφορία της πολιτικής για τους νέους. Οι πολιτικοί είτε έχουν ξεχάσει τους λόγους εκλογής τους είτε έχουν απορροφηθεί τόσο πολύ από τις προσωπικές τους φιλοδοξίες, ώστε δεν αντιλαμβάνονται ότι η νεολαία χρειάζεται μέριμνα, για να καταφέρει να εξελιχθεί.
- Οι προσαγές της «μόδας». Οι νέοι συνηθίζουν να ακολουθούν τη μάζα χωρίς να έχουν επίγνωση των ενεργειών τους.
- Η ιδεολογική σύγχυση που επικρατεί στις κοινωνίες. Δεν υπάρχει ξεκάθαρος ιδεολογικός προσανατολισμός των κομμάτων, καθώς πολλά από αυτά αντιμετωπίζουν το θέμα της επιβίωσης και αναζητούν καινούργιους ψηφοφόρους.

Όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν λόγους που οδηγούν τη νεολαία σε «α-πολιτική» συμπεριφορά. Επειδή, όμως, αυτό είναι ένα σοβαρό ζήτημα, θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπισή του. Πρώτα από όλα, για να είναι ενεργή η παρουσία των νέων στην πολιτική ζωή, θα πρέπει αυτοί να αντιληφθούν

Νέοι και Εργασία - Α-πολιτική στάση

την ύπαρξη ηθικής και αξιών. Θα πρέπει να βιώσουν ένα κράτος δικαίου, το οποίο θα τους προσφέρει ασφάλεια και θα τους αντιμετωπίζει με ισοτιμία. Θα πρέπει να αισθανθούν πως οι ίδιοι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και δεν περιορίζονται στην άκριτη εφαρμογή τους.

[Πηγή: Χρ. Χολέβας, *Το Βήμα*, 5/10/2012 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Στο τέλος του κειμένου αναφέρονται κάποια μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την «α-πολιτική» συμπεριφορά της νεολαίας. Ποια μέτρα θα μπορούσες ακόμη να αναφέρεις;
2. Να εντοπίσεις στο κείμενο λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν τρόπο ή στέρηση και να εξηγήσεις με ποιον τρόπο δηλώνεται κάθε φορά η επιρρηματική έννοια.
3. «για να είναι ενεργή η παρουσία των νέων στην πολιτική ζωή, θα πρέπει αυτοί να αντιληφθούν την ύπαρξη ηθικής και αξιών»: Να ξαναγράψεις τις φράσεις (επιφέροντας και όποιες αλλαγές απαιτούνται), ώστε να σχηματίσεις υποθετικό λόγο. Να δηλώσεις το είδος του.
4. Στις επόμενες περιόδους να υπογραμμίσεις και να χαρακτηρίσεις τις **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις**.
 - α. Ενώ το φαινόμενο της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης φαίνεται να υποχωρεί, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα δίκτυο διαμεσολαβητών/-τριών που θα προσεγγίζουν τους/τις μαθητές/-τριες που ενδέχεται να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο και θα τους/τις ενημερώνουν σχετικά με τις επιλογές τους.
 - β. Αν και περιβαλλοντική μέριμνα υπάρχει σε κάθε κράτος, οι προσπάθειές μας να μειώσουμε τα απόβλητα που παράγουμε και να μεταβούμε σε μια πράσινη και κυκλική οικονομία δεν θα πρέπει να σταματούν στα σύνορα κάθε χώρας.
 - γ. Ακόμη και αν η μείωση της ανεργίας των νέων αποτελεί βασική προτεραιότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαθέσει περισσότερα χρήματα σε προγράμματα που διευκολύνουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους ανθρώπους και βοηθούν τους νέους να εισέλθουν στην αγορά εργασίας;
 - δ. Μολονότι γίνονται προσπάθειες για ισχυρότερη οικονομία και περισσότερες θέσεις εργασίας, είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί σε συνεργασία με τις οργανώσεις νεολαίας και τους εργοδότες μια πλατφόρμα που θα βοηθά τους νέους να βρίσκουν θέσεις αμειβόμενης πρακτικής άσκησης σε διάφορους κλάδους.
 - ε. Κι ας εκσυγχρονίσουμε το εκπαιδευτικό σύστημα, εάν δεν ευθυγραμμιστεί με τον παγκοσμιοποιημένο κόσμο και τις διαπολιτισμικές δεξιότητες, δε θα καταφέρουμε να εργαστούμε για την επίτευξη κοινών στόχων και να συνεργαστούμε έμπρακτα με τον υπόλοιπο κόσμο.

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να αντικαταστήσεις τις παρακάτω λέξεις του Κειμένου 2 με **συνώνυμες**: δρώμενα, εκλογή, ενασχολήσεις, απόψεις, έχει αποστασιοποιηθεί, μέριμνα, προσταγές, επίγνωση, σύγχυση, επικρατεί.

2. Να αντικαταστήσεις τις παρακάτω λέξεις του Κειμένου 2 με **αντώνυμες**: *αδικία, αναξιοκρατία, ασυνέπεια, αδιαφορία, άμεσα, ενεργή, ύπαρξη, άκριτη*.
3. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις ή φράσεις της Στήλης Α με τις σημασίες τους στη Στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. πρόβλημα	α. το σύνολο των σκέψεων, ερωτημάτων, ανησυχιών που αναφέρονται σε διάφορα θέματα ή προβλήματα, στοχεύοντας στην αναζήτηση ερμηνειών, προτάσεων ή λύσεων
2. προβληματάκι	β. σκέφτομαι, με απασχολεί ένα θέμα
3. προβληματίζομαι	γ. που παρουσιάζει πολλές δυσκολίες
4. προβληματική	δ. θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, που επιζητεί λύση
5. προβληματικός/-ή/-ό	ε. σύνολο προβλημάτων, ιδεών, ερωτημάτων που αναφέρονται σε ένα θέμα/ο τρόπος που χρησιμοποιεί κάποιος, για να προσεγγίσει ένα πρόβλημα
6. προβληματικότητα	στ. ασήμαντο πρόβλημα
7. προβληματισμός	ζ. η προβληματική κατάσταση

Λεξιλογική
άσκηση
αντιστοίχισης

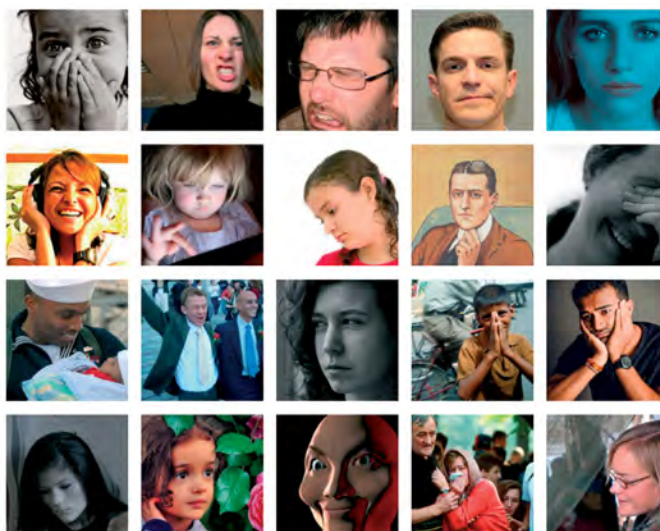
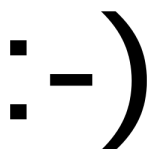

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Emoticons και emojis»

[Πηγή: commons wikimedia]

Δραστηριότητες

1. Παρατήρησε τα παραπάνω emoticons και emojis. Τι δηλώνουν, κατά τη γνώμη σου;
2. Κατά πόσο τα emoticons και emojis πιστεύεις ότι μπορούν να αποτυπώσουν το εύρος και τη δύναμη των συναισθημάτων;
3. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να δημιουργήσετε σύντομα πολυτροπικά κείμενα οποιασδήποτε μορφής και περιεχομένου επιλέ-

ξετε, στα οποία θα εντάξετε τα παραπάνω emoticons και emojis. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τα εργαλεία της e-class ή της e-me ή άλλα ψηφιακά εργαλεία.

4. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να δημιουργήσετε τα δικά σας emoticons ή emojis. Με ποια συναισθήματα σχετίζονται; Ποιες πληροφορίες δίνουν; Να δώσετε στο καθένα μια κατάλληλη λεζάντα.

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 4

Ψυχική Υγεία
Νέων

«Οι νέοι στο επίκεντρο της Παγκόσμιας Ημέρας Ψυχικής Υγείας»

Τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες της Ευρώπης αντιμετώπισαν τις προκλήσεις που επέφερε ο κορονοϊός στην ψυχική και συναισθηματική ευεξία των νέων αναλύει μία νέα έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας.

Το 38,9% των νέων 17-24 και το 25% των νέων 25-39 δηλώνουν ότι η κακή ψυχική υγεία είναι το πρόβλημα που τους ανησυχεί περισσότερο. Η έρευνα αποτελεί μέρος των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτίωση της ψυχικής ευεξίας και τη μείωση του στίγματος λόγω ζητημάτων ψυχικής υγείας. Οι ευρωπαϊκές χώρες υιοθέτησαν μια προληπτική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, όσον αφορά την ψυχική υγεία των νέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Ενίσχυση ψυχολογικής υποστήριξης στα σχολεία

Ένα από τα συνηθέστερα μέτρα που ελήφθησαν ήταν η ενίσχυση της ψυχολογικής υποστήριξης στα σχολεία, τόσο μέσω της αύξησης του αριθμού των ψυχολόγων και των συμβούλων που είναι διαθέσιμοι για τους μαθητές όσο και μέσω της επιμόρφωσης του προσωπικού των σχολείων, για να μπορούν να αναγνωρίζουν τα σημάδια ψυχικής αναστάτωσης και να την αντιμετωπίζουν. [...]

Στοιχεία στην Ελλάδα – Παιδιά ηλικίας 5-14 ετών εμφανίζουν άγχος

Στην Ελλάδα, το ζήτημα της ψυχικής υγείας των νέων, πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, βρίσκεται στο επίκεντρο δράσεων και πολιτικών που στοχεύουν στην προστασία όχι μόνο των εφήβων και των νέων, αλλά και των μικρότερων ηλικιών, καθώς η ΕΛΣΤΑΤ (2021) δίνει στοιχεία για 15,2% των παιδιών ηλικίας 5-14 να εμφανίζουν άγχος, νευρική ή ανησυχία τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Σε μεγαλύτερες ηλικίες το φαινόμενο αυτό γίνεται ακόμα πιο συχνό,

με το 38,9% των νέων 17-24 και το 25% των νέων 25-39 να δηλώνουν ότι η κακή ψυχική υγεία είναι το πρόβλημα που τους ανησυχεί περισσότερο.

Στην Ελλάδα, υπάρχουν εξειδικευμένες Μονάδες Ψυχικής Υγείας σε όλη τη χώρα που απευθύνονται συγκεκριμένα σε παιδιά και εφήβους, όπως για παράδειγμα τα Κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων, τα Ψυχιατρικά Τμήματα Παιδιών και Εφήβων σε νοσοκομεία, οι ψυχιατρικές κλινικές παιδιών και εφήβων και τα παιδοψυχιατρικά νοσοκομεία. Φυσικά, οι αντίστοιχες δομές είναι διαθέσιμες και για ενήλικους, για νέους δηλαδή από 18 ετών και πάνω. Οι δομές αυτές μπορούν να βρεθούν στον ιστοχώρο του Υπουργείου Υγείας και είναι προσβάσιμες σε όλους τους Έλληνες πολίτες.

Πλατφόρμα τηλεσυμβουλευτικής

Παράλληλα, έχει δημιουργηθεί πλατφόρμα τηλεσυμβουλευτικής για παιδιά και εφήβους, σε συνεργασία με παιδοψυχιατρικές κλινικές και κέντρα ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων, ενώ είναι διαθέσιμη και η τηλεφωνική γραμμή 10306 που απευθύνεται σε όλους τους πολίτες, ανήλικους και ενήλικους. Σημαντικές είναι και οι παρεμβάσεις στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με διορισμό ψυχολόγων στα σχολεία και με εξατομικευμένες ή ομαδικές παρεμβάσεις συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης στους μαθητές. [...]

Απασχολεί τους νέους η ψυχική τους υγεία

Μια έρευνα στο πλαίσιο του Έκτακτου Ευρωβαρόμετρου τον Μάιο του 2022 δείχνει ότι οι νέοι σε 16 από τα 27 κράτη μέλη θεωρούν ότι η σημαντικότερη προτεραιότητα για το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας είναι η βελτίωση της ψυχικής και της σωματικής υγείας και ευεξίας των νέων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τους νέους να συμβάλουν στη διαμόρφωση της ΕΕ ως μελλοντικοί ηγέτες της Ευρώπης. Μέσω μιας ειδικής ψηφιακής Φωνητικής Πλατφόρμας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ακούει τι έχουν να πουν οι νέοι και τους ζητά να μοιραστούν τις απόψεις, τις ανησυχίες και τις ιδέες τους. Βάσει όλων των απόψεων που έχουν καταγραφεί στην κατηγορία «Υγεία, ευεξία και αθλητισμός», ο ένας στους τρεις νέους χρησιμοποιεί την πλατφόρμα, προκειμένου να απευθύνει έκκληση για αύξηση της ευαισθητοποίησης, όσον αφορά την ψυχική υγεία, καθώς και οικονομικά προσιτή πρόσβαση στους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας.

[Πηγή: Τα Νέα, 10/10/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποιο στατιστικό στοιχείο του κειμένου ήταν, κατά τη γνώμη σου, πιο αναμενόμενο; Ποιο, αντίθετα, σου προκάλεσε μεγαλύτερη εντύπωση;
2. Ως εκπρόσωπος του Σχολείου σου, να παραθέσεις τα επιχειρήματά σου για «αύξηση της ευαισθητοποίησης, όσον αφορά την ψυχική υγεία και την οικονομικά προσιτή πρόσβαση στους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας», προκειμένου να αξιοποιηθούν στην ψηφιακή Φωνητική Πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Να ηχογραφήσεις το κείμενο της παρέμβασής σου (αξιοποιώντας το «Audio» της e-me ή άλλο ψηφιακό εργαλείο).
3. Εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, δημιουργήστε ένα δραματοποιημένο βίντεο ευαισθητοποίησης για την ψυχική υγεία των νέων και συγκεκριμένα για το θέμα της κατάθλιψης.

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 5

Κλιματική
αλλαγή
και Νέοι

«Έρευνα: Η κλιματική αλλαγή εντείνει το άγχος των νέων παγκοσμίως»

Μια νέα παγκόσμια βρετανική έρευνα αποτυπώνει τον βαθμό άγχους που νιώθουν πολλοί νέοι λόγω της κλιματικής αλλαγής. Σχεδόν το 60% των νέων που συμμετείχαν δήλωσαν ότι ένιωθαν πολύ ανήσυχoi ή εξαιρετικά ανήσυχoi από τα πρόσφατα καταστροφικά για το περιβάλλον γεγονότα, ενώ πάνω από το 45% των συμμετεχόντων ανέφεραν ότι τα συναισθήματά τους για την αλλαγή του κλίματος επηρέασαν την καθημερινότητά τους. Τα τρία τέταρτα αυτών δήλωσαν ότι θεωρούσαν το μέλλον τρομακτικό. Πάνω από τους μισούς (56%) φάνηκε να θεωρούν ότι η ανθρωπότητα είναι καταδικασμένη.

Στην έρευνα συμμετείχαν 10.000 άτομα ηλικίας μεταξύ 16 και 25 ετών που προέρχονταν από 10 διαφορετικές χώρες: Ηνωμένο Βασίλειο, Φινλανδία, Γαλλία, ΗΠΑ, Αυστραλία, Πορτογαλία, Βραζιλία, Ινδία, Φιλιππίνες και Νιγηρία, και διεξήχθη από το Πανεπιστήμιο του Μπαθ στην Αγγλία σε συνεργασία με πέντε ακόμα πανεπιστήμια.

Στην έρευνα κυριάρχησαν τα συναισθήματα του φόβου, του θυμού, της απόγνωσης, της θλίψης και της ντροπής, με «ψήγματα» ελπίδας. Ένας 16χρονος είπε: «Είναι διαφορετικό για τους νέους-για εμάς, η καταστροφή του πλανήτη είναι προσωπική».

Πολλοί νέοι άνθρωποι που έλαβαν μέρος στην έρευνα δεν φάνηκε να αντιμετωπίζουν με αισιοδοξία το μέλλον, δεδομένου του περιβαλλοντικού προβλήματος. Αισθάνονται ότι η ανθρωπότητα είναι καταδικασμένη και ότι οι κυβερνήσεις και οι ενήλικες αδυνατούν να ανταποκριθούν επαρκώς και να εισακούσουν τα αιτήματά τους.

Οι συγγραφείς λένε ότι οι νέοι μπερδεύονται από την αποτυχία των κυβερνήσεων να δράσουν. Λένε ότι οι περιβαλλοντικοί φόβοι «επηρεάζουν βαθιά τεράστιο αριθμό νέων ανθρώπων». Το χρόνιο άγχος για την κλιματική αλλαγή, υποστηρίζουν, αυξάνει τον κίνδυνο ψυχικών και σωματικών προβλημάτων. Και αν επιδεινωθούν τα έντονα καιρικά φαινόμενα, θα ακολουθήσουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία.

Η ερευνητική έκθεση αναφέρει ότι η ψυχολογία των νέων επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τον φόβο για την κλιματική αλλαγή, που εκτείνεται και σε σωματικό επίπεδο. Η επικεφαλής της έρευνας, Κάρολαιν Χίκμαν του Πανεπιστημίου Μπαθ, δήλωσε στο BBC: «Αυτό δείχνει ότι το οικολογικό άγχος δεν είναι μόνο για την καταστροφή του περιβάλλοντος, αλλά συνδέεται άρρηκτα με την αδράνεια για την κλιματική αλλαγή».

Οι συντάκτες της έκθεσης, που θα δημοσιευτεί στο περιοδικό Lancet Planetary Health, λένε ότι τα επίπεδα άγχους φαίνεται να είναι τα μεγαλύτερα σε χώρες όπου οι πολιτικές για το κλίμα θεωρούνται οι πιο αδύναμες. Υπήρχε η μεγαλύτερη ανησυχία στον παγκόσμιο νότο, ιδιαίτερα στην Πορτογαλία, η οποία έχει έρθει αντιμέτωπη με πολλές πυρκαγιές αυτό το καλοκαίρι.

[Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών, 14/9/2021 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποια θα ήταν, κατά τη γνώμη σου, τα αποτελέσματα της έρευνας, αν αυτή διεξαγόταν στη χώρα μας; Σε ποια στοιχεία στηρίζεις τις εκτιμήσεις σου;
2. Με βάση όσα διάβασες, ποιες, κατά τη γνώμη σου, θα ήταν οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα; Με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου να απαντήσετε ανώνυμα με ειλικρίνεια σε αυτές και να καταγράψετε τα αποτελέσματα. Τι παρατηρείς, συγκρίνοντάς τα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο κείμενο;
3. Να ετοιμάσεις μαζί με τους/τις συμμαθητές/-τριές σου ένα ψήφισμα προς τους αρμόδιους φορείς, προκειμένου να εντείνουν τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού προβλήματος.
4. Διάβασε ξανά προσεκτικά το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις. Στην άσκηση αυτή θα πρέπει να χρησιμοποιήσεις υποθετικούς λόγους, για να διατυπώσεις προτάσεις με βάση τις πληροφορίες του κειμένου.
 - α. Υποθέστε ότι οι νέοι δεν έχουν φοβηθεί για την κλιματική αλλαγή. Ποιο θα ήταν το πιθανό αποτέλεσμα για την ψυχολογία τους;
 - β. Υποθέστε ότι η αδράνεια για την κλιματική αλλαγή δεν υπάρχει. Πώς θα μπορούσε αυτό να επηρεάσει το οικολογικό άγχος των νέων;

B3. Εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μας για τα κείμενα και τον κόσμο

1. Να μετασχηματίσεις αποσπάσματα του Κειμένου 5 σε συνέντευξη με τους ερευνητές που διεξήγαγαν την έρευνα. Στις ερωτήσεις και τις απαντήσεις που θα σχηματίσεις φρόντισε **να μην «παραβιάζεται» κανένα «αξίωμα»** όπως η σαφήνεια, η αλήθεια, η συνάφεια και η επαρκής πληροφόρηση.
2. Να μετασχηματίσεις αποσπάσματα του Κειμένου 6 σε συνέντευξη με τους ερευνητές που διεξήγαγαν την έρευνα. Στις ερωτήσεις και τις απαντήσεις που θα σχηματίσεις να φροντίσεις **να «παραβιάζονται» κάποια «αξιώματα»** όπως η σαφήνεια, η αλήθεια, η συνάφεια και η επαρκής πληροφόρηση.

Γλωσσάρι
με λέξεις
των
ενοτήτων

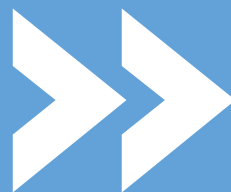
Διασαφήνιση
όρων των
κειμένων

Λεξιλογική
άσκηση
αντιστοίχισης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Επικοινωνία

Η ανθρώπινη επικοινωνία είναι βασικός παράγοντας που καθορίζει τις σχέσεις του ατόμου τόσο με τον εαυτό του όσο και με το κοινωνικό περιβάλλον, συμβάλλοντας στη διαχείριση της καθημερινότητάς του. Επηρεάζεται από το βιοτικό επίπεδο και διαχρονικά αποδεικνύεται ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την εξέλιξη του ανθρώπου (κοινωνική, τεχνολογική, πολιτισμική) στον χώρο και στον χρόνο. Επειδή εξαρτάται από τα προσωπικά βιώματα και την καθημερινότητά του, η επικοινωνία μπορεί να είναι επίσημη, απλή, συναρπαστική και αναπόφευκτη. Χωρίς την επικοινωνία, η επιβίωση θα ήταν δυσχερής, ίσως και αδύνατη, διότι μέσω αυτής ο άνθρωπος μπορεί να μεταδώσει πληροφορίες και σκέψεις, να μοιραστεί γνώσεις και εμπειρίες.

Η επικοινωνία περιλαμβάνει τρία στοιχεία:

- τον **πομπό**
- τον **δέκτη**/τη **δέκτρια**
- το **μήνυμα**
- Ο **πομπός** είναι η πηγή που παράγει και μεταδίδει το μήνυμα.
- Ο **δέκτης**/Η **δέκτρια** είναι το άτομο που προσλαμβάνει το μήνυμα, διαμέσου των αισθητήριων οργάνων, το αποκωδικοποιεί και το αξιολογεί.
- Το **μήνυμα** είναι οι πληροφορίες, ειδοποιήσεις, σκέψεις, νοήματα, στάσεις, αιτήματα, ερωτήσεις, απαντήσεις, απορίες που επιθυμεί ο πομπός να μεταδώσει στον δέκτη ή στη δέκτρια.

Η επικοινωνία μπορεί να πραγματοποιηθεί με **λεκτικά** ή/και **μη λεκτικά** μηνύματα. Τα **λεκτικά** μηνύματα αποτελούν την ακουστική (στον προφορικό λόγο) ή οπτική (στον γραπτό λόγο) μεταφορά των ιδεών, εννοιών, σκέψεων και συναισθημάτων στον ακροατή/στην ακροάτρια. Το λεκτικό μήνυμα προσλαμβάνεται μέσω των αισθήσεων του δέκτη/της δέκτριας και μετασχηματίζεται ανάλογα, βάσει των κοινών ή μη βιωμάτων, εμπειριών και παραστάσεων του δέκτη/της δέκτριας.

Η επικοινωνία, όμως, δε σταματά, όταν ο πομπός σταματήσει να μιλά, διότι, ακόμη και όταν είναι σιωπηλός, συνεχίζει να επικοινωνεί με μη λεκτικά μηνύματα. Τα **μη λεκτικά** μηνύματα μπορούν να αποτελούν υποκατάστατα ή ενισχυτικά των λεκτικών μηνυμάτων. Αυτού του είδους η επικοινωνία είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς απελευθερώνει κρυμμένα συναισθήματα του ανθρώπου.

Το περικείμενο στην επικοινωνία

Η δημιουργία νοήματος στην επικοινωνία σχετίζεται άμεσα με το **περικείμενο**, δηλαδή με το επικοινωνιακό πλαίσιο στο οποίο συντελείται. Πρόκειται για κάθε στοιχείο (γλωσσικό ή εξωγλωσσικό) που σχετίζεται με την επικοινωνία.

Το περικείμενο περιλαμβάνει τον **τόπο** και τον **χρόνο** της επικοινωνίας, την **ταυτότητα**, τους **ρόλους** και τις **σχέσεις**, τις **προθέσεις** του ομιλητή ή της ομιλήτριας, τον **στόχο** και το **θέμα** της επικοινωνίας.

Κάθε φορά που παράγουμε ή ερμηνεύουμε ένα γλωσσικό μήνυμα, λαμβάνουμε υπόψη μας τις συνθήκες, μέσα στις οποίες το παράγουμε ή το ερμηνεύουμε. Για παράδειγμα, στις παρακάτω περιπτώσεις, μολονότι η πρόταση που χρησιμοποιείται είναι ακριβώς η ίδια, η ερμηνεία που αποδίδεται σε αυτήν κάθε φορά αλλάζει, ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο παράγεται:

1ο παράδειγμα:

Στην κουζίνα, μια μητέρα βλέπει το παιδί της να κάθεται στο τραπέζι και να παίζει με ένα μαχαίρι, φέρνοντάς το κοντά στο πρόσωπό του. Του λέει: «**Μην το κάνεις αυτό, γιατί θα κοπείς**».

2ο παράδειγμα:

Μέσα στο αυτοκίνητο μιας σχολής οδηγών, την ώρα του μαθήματος, η μαθήτρια μόλις έχει περάσει ένα STOP, χωρίς να ελέγξει προσεκτικά μήπως έρχεται κάποιο άλλο όχημα. Ο δάσκαλος της λέει: «**Μην το κάνεις αυτό, γιατί θα κοπείς**».

Το γλωσσικό περιεχόμενο βοηθά, επίσης, στην αποσαφήνιση των **αμφίσημων λέξεων**:

Αυτή η γλώσσα είναι απίθανη!

Γλωσσικό περιεχόμενο 1: Τη μαγείρεψα μόλις 10 λεπτά και είναι έτοιμη.

Γλωσσικό περιεχόμενο 2: Έχει ελεύθερη σειρά όρων και υπέροχη προφορά.

Με βάση το περιεχόμενο επιλέγουμε το κειμενικό είδος, το επίπεδο ύφους ή/και τη διάλεκτο που θα χρησιμοποιήσουμε.

Κειμενικοί τύποι -
Κειμενικά είδη -
Εννοιολογικός χάρτης

Κειμενικοί Τύποι

Αφήγηση

Αφήγηση είναι η προφορική ή η γραπτή παρουσίαση ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων, πραγματικών ή φανταστικών. Παρουσιάζει ένα γεγονός και παρέχονται πληροφορίες για τον χρόνο, τον τόπο, την αιτία και τις συνθήκες του γεγονότος. Στοχεύει κυρίως στην πληροφόρηση, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις που διεγείρει συναισθήματα, και στην περίπτωση αυτήν αποσκοπεί στην τέρψη και στην αισθητική απόλαυση. Η **έκταση της αφήγησης ποικίλλει** από μία φράση (π.χ. «Πήγα, υπέγραψα και έφυγα») μέχρι ένα πολυσέλιδο κείμενο (π.χ. η αφήγηση σε ένα μυθιστόρημα).

Η αφήγηση οργανώνεται με βάση τον χρόνο, αλλά και τα γεγονότα που παρουσιάζονται και σχετίζονται μεταξύ τους. Η δομή ενός κειμένου με αφήγηση είναι η ακόλουθη:

- ✓ Παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία της αφήγησης: τα πρόσωπα, ο χρόνος, ο χώρος, η αρχική κατάσταση.
- ✓ Αποτυπώνεται η εξέλιξη της αφήγησης, το πρόβλημα που εμφανίζεται, τα γεγονότα που ανατρέπουν την αρχική κατάσταση, καθώς και η δράση που υλοποιείται, για να επιλυθούν τα εμπόδια και να επιτευχθεί η λύση.
- ✓ Προβάλλεται το τέλος της ιστορίας (η λύση) και οι απόψεις του αφηγητή ή της αφηγήτριας για την έκβαση της αφήγησης οι οποίες μπορεί και να ταυτίζονται μεταξύ τους (λύση και απόψεις του αφηγητή ή της αφηγήτριας). Συχνά, κυριαρχούν φράσεις ή λέξεις που αποτυπώνουν το συμπέρασμα, το επιμύθιο.

Επειδή η αφήγηση παρουσιάζει γεγονότα του παρελθόντος, κυριαρχούν οι παρελθοντικοί χρόνοι (κυρίως ο αόριστος) ή ο ιστορικός ενεστώτας, που δίνει ζωντάνια στα γεγονότα που παρουσιάζονται.

Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν:

- **Χρονική** σειρά γεγονότων (π.χ. *ύστερα, μετά, στη συνέχεια* κ.λπ.)
- **Αιτιολογική** σχέση (π.χ. *επειδή, καθώς, αφού, ενώ, έτσι* κ.λπ.)

Στους **αφηγηματικούς κειμενικούς τύπους** περιλαμβάνεται η **ρεαλιστική** αφήγηση (αφήγηση πραγματικού γεγονότος), η **μυθοπλαστική** αφήγηση (αφήγηση φανταστικού γεγονότος), η **παραδειγματική/κατευθυντική** αφήγηση (αφήγηση με σκοπό την πειθώ, για να συμβουλευόμαστε, να κατευθύνουμε, να πείσουμε κάποιον/-α), η **διαδικαστική** αφήγηση (αφήγηση μιας διαδικασίας). Στα αφηγηματικά κείμενα ρεαλιστικής/παραδειγματικής αφήγησης υπάρχει ο χρονικός άξονας, ενώ στα μυθοπλαστικά ο χωρικός άξονας. Η μυθοπλαστική αφήγηση συντίθεται με βάση την ακολουθία: προσανατολισμός – παρουσίαση των συμβάντων – αποτελέσματα. Στη μυθοπλαστική αφήγηση περιλαμβάνεται και η αξιολόγηση και το επιμύθιο. Στα αφηγηματικά κείμενα υπάρχει η ακόλουθη δομή: προσανατολισμός (τόπος, χρόνος, ήρωες, εξέλιξη γεγονότων) και η χρήση χρονικού άξονα στην παρουσίαση των γεγονότων.

Περιγραφή

Στην περιγραφή ο πομπός παρουσιάζει με παραστατικό και γλαφυρό τρόπο την αναπαράσταση χώρων, προσώπων, αντικειμένων και φαινομένων. Στόχο έχει να προκαλέσει την αισθητική απόλαυση, την τέρψη, τη συγκίνηση και να ενισχύσει την ευαισθησία του δέκτη/της δέκτριας.

Το αντικείμενο που περιγράφεται παρουσιάζεται στατικά μέσα στον χώρο, ενώ ο χρόνος φαίνεται και αυτός να έχει σταματήσει. Ακόμη και όταν περιγράφεται ένα κινούμενο αντικείμενο, δεν περιγράφεται η κίνησή του αλλά αποκλειστικά το αντικείμενο.

Η γλώσσα της περιγραφής διακρίνεται για τη σαφήνεια και την ακρίβειά της. Είναι έντονη η παρουσία επιθετικών προσδιορισμών, που αποδίδουν σταθερές ιδιότητες και ζωντανεύουν το αντικείμενο που περιγράφεται. Ο κυρίαρχος ρηματικός χρόνος είναι ο ενεστώτας αλλά και τα εξακολουθητικά ρήματα που δηλώνουν τη διαχρονικότητα και τη μονιμότητα του αντικειμένου που περιγράφει ο πομπός.

Η δομή ενός κειμένου στο οποίο κυριαρχεί η περιγραφή είναι η ακόλουθη:

- ✓ Αναφέρεται αρχικά το αντικείμενο που περιγράφεται.
- ✓ Ταξινομείται σε κάποια ευρύτερη κατηγορία γένους.
- ✓ Παρουσιάζονται οι ιδιότητες και οι λειτουργίες του με αξιοποίηση επιθέτων, ειδικού λεξιλογίου, επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

Στους **περιγραφικούς κειμενικούς τύπους** εντάσσονται η περιγραφή ενός τοπίου ή κτιρίου, η περιγραφή ενός αντικειμένου, ενός προσώπου ή άλλου έμψυχου όντος, ενός γεγονότος κ.λπ. Κι εδώ υπάρχουν διάφορες μορφές περιγραφής, όπως η **αφηγηματική περιγραφή**, η **κατευθυντική περιγραφή** κ.ά. Η περιγραφή δομείται με βάση την ακολουθία: περιγραφόμενο αντικείμενο ή πρόσωπο – κατηγορία ή γένος στο οποίο εντάσσεται – **γενικά** χαρακτηριστικά – **ειδικά** χαρακτηριστικά. Στα περιγραφικά κείμενα εντοπίζεται ο στόχος της περιγραφής και προβάλλονται οι μορφές εξειδίκευσης του ονόματος με χρήση επιθέτων περιγραφικών και ταξινομικών.

Οδηγίες

Ως κοινωνική διαδικασία οι οδηγίες είναι κάποιες ακολουθίες της λογικής που εξελίσσονται με συγκεκριμένη ιεραρχία και με τις οποίες καθοδηγούνται πράξεις ή συμπεριφορές. Διακρίνονται σε **διαδικαστικά κείμενα** (π.χ. οδηγίες χρήσης) και **μη διαδικαστικά κείμενα** (π.χ. συμβουλές για υποψήφιους/-ες, που μπορεί να ανήκουν και στην επιχειρηματολογία).

Η **γλώσσα** στα κείμενα των οδηγιών έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Άμεσες ή έμμεσες προσφωνήσεις.
- Ρήματα που δηλώνουν δράση.
- Χρήση του ενεστώτα που δίνει διαχρονικότητα στις δράσεις.
- Χρήση προστακτικής ή προτρεπτικής υποτακτικής.
- Χρήση α' πληθυντικού προσώπου.
- Αξιοποίηση επιρρημάτων που διασαφηνίζουν τον τρόπο υλοποίησης της δράσης.
- Χρήση χρονικών, διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων που δηλώνουν προϋπόθεση.
- Φράσεις πιθανολόγησης (*μπορεί, ενδέχεται, ίσως*) και παρουσία ρητορικών ερωτημάτων.
- Παρουσία κοινών ουσιαστικών που ορίζουν τα μέσα, τα υλικά, τα συστατικά κ.λπ.

Στους **διαδικαστικούς κειμενικούς τύπους** εντάσσονται οι οδηγίες χρήσης συσκευής ή κατασκευής αντικειμένου, οι συνταγές, οι κανόνες, τα πρωτόκολλα και οι νόμοι. Στα κείμενα οδηγιών είναι ευδιάκριτη η σειρά των οδηγιών, η χρήση αναφορικής λειτουργίας γλώσσας, η χρήση δεοντικής τροπικότητας και το εξειδικευμένο λεξιλόγιο. Οι πληροφορίες οργανώνονται από τις γενικές στις ειδικές ή το αντίστροφο, από τις υποθετικές στις πραγματικές ή το αντίστροφο.

Εξήγηση

Οι εξηγητικοί κειμενικοί τύποι: παρέχουν εξηγήσεις, αναλύσεις αιτιών ή συνεπειών. Η εξήγηση συναντάται κυρίως σε επιστημονικά κείμενα και σε πραγματείες. Η δομή της εξήγησης έχει την ακόλουθη μορφή:

1. **Εισαγωγικό στάδιο:** Κατηγοριοποιείται και περιγράφεται το φαινόμενο, το γεγονός ή η έννοια.
2. **Κυρίως επεξηγηματικό μέρος:** Παρουσιάζονται τα στάδια που οργανώνονται σε χρονική ή αιτιολογική σειρά (*πώς, γιατί*).
3. **Τελευταίο στάδιο (προαιρετικό):** Παρουσιάζονται οι προσωπικές παρατηρήσεις, οι κρίσεις και οι ερμηνείες του πομπού.

Στις γλωσσικές επιλογές της εξήγησης κυριαρχούν:

- ✓ Τα **κοινά ουσιαστικά** (συνήθως *αφηρημένα*), καθώς η εξήγηση αναφέρεται σε διαδικασίες που αφορούν ευρύτερες κατηγορίες φαινομένων, γεγονότων ή εννοιών.
- ✓ Τα **ρήματα** που βρίσκονται συνήθως σε ενεστωτικό χρόνο και δηλώνουν δράση ή σκέψη.
- ✓ Οι **συνδετικές/διαρθρωτικές λέξεις** ή **φράσεις** που δηλώνουν χρονικές και αιτιολογικές σχέσεις.
- ✓ Οι φράσεις που εκφράζουν πιθανότητα (π.χ. *μπορεί, ενδέχεται, ίσως*). Χρησιμοποιούνται λέξεις που δηλώνουν το **πώς**, το **γιατί**, καθώς συχνά η εξήγηση χρησιμοποιείται στις οδηγίες, αλλά και παραδείγματα, όταν συναντάται και στην επιχειρηματολογία.

Στους **εξηγητικούς κειμενικούς τύπους** περιλαμβάνεται:

α) η **ακολουθιακή εξήγηση**, η παρουσίαση, δηλαδή, μιας ακολουθίας συμβάντων που προσδιορίζουν ή οδηγούν σε ένα φαινόμενο.

β) η **παραγοντική εξήγηση**, θεωρούμενη ως ανάλυση των αιτιών και των παραγόντων ενός φαινομένου και

γ) η **συνεπαγωγική εξήγηση**, νοούμενη ως ανάλυση των συνεπειών ενός φαινομένου.

Εάν είναι παραγοντική εξήγηση, ακολουθεί το δομικό σχήμα του τύπου αυτού (φαινόμενο – αίτια), αν είναι συνεπαγωγική εξήγηση, ακολουθεί το σχήμα φαινόμενο – αποτελέσματα και εάν είναι ακολουθιακή εξήγηση, παρουσιάζει την ακολουθία γεγονότων που οδηγούν σε συγκεκριμένο φαινόμενο. Στα εξηγητικά κείμενα είναι διακριτά τα αίτια ή τα αποτελέσματα ενός φαινομένου.

Επιχειρήματα - Αντεπιχειρήματα

Στην καθημερινότητά μας υιοθετούμε τη διαλογική αντιπαράθεση, με σκοπό να αναδείξουμε τις θέσεις μας και να αντικρούσουμε (αφού τα επισημάνουμε) τα αντεπιχειρήματα των άλλων.

Επιχείρημα είναι ένα σύνολο ιδεών που συγκροτείται από μία ή περισσότερες βάσιμες υποθέσεις/προκείμενες, οι οποίες με τεκμηριωμένο και σαφή τρόπο οδηγούν σε μια διατύπωση.

Δεν είναι όμως πάντα αποδεκτά όλα τα επιχειρήματα και γι' αυτό υπάρχουν και αυτά που αμφισβητούν κάποιο προηγούμενο, τα **αντεπιχειρήματα**. Αυτά είτε αντικρούουν το επιχείρημα που παρουσιάστηκε και αμφισβητούν την εγκυρότητα και την ορθότητά του είτε υποσκάπτουν ορισμένες πτυχές του συλλογισμού (υποθέσεις/προκείμενες). Κάθε επιχείρημα μπορεί να λειτουργήσει ως η βάση για μια νέα προκείμενη και κατ' επέκταση να δομήσει ένα νέο επιχείρημα. Γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει και ο/η δέκτης/δέκτρια του μηνύματος να επισημάνει τα επιχειρήματα και τα αντεπιχειρήματα όλων των πλευρών.

Η επισήμανση των επιχειρημάτων και των αντεπιχειρημάτων γίνεται και στην περίπτωση που ο πομπός παρουσιάζει εκτός από τη θέση του και τις θέσεις και τα αντεπιχειρήματα των αντίθετων σε αυτόν συνομιλητών/-τριών. Αφήνει δηλαδή τον/την αναγνώστη/-στρια να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα, όταν ακούσει επιχειρήματα και των δύο πλευρών.

Ο πομπός οφείλει να προβλέψει πιθανά αντεπιχειρήματα κατά της θέσης του και ανάλογα να τα απορρίψει άμεσα ή έμμεσα. Ο πομπός προσπαθεί να πείσει τον/τη δέκτη/δέκτρια να υιοθετήσει τη σκέψη και την άποψή του και κάποιες φορές να τον/την κάνει να αλλάξει την επιλογή του/της. Τα επιχειρηματολογικά κείμενα περιγράφουν αφηρημένες έννοιες, καταστάσεις, δεδομένα, ιδιότητες, μορφές, αιτίες, αποτελέσματα. Το επιχείρημα ως τρόπος πειθούς συναντάται σε κάθε κειμενικό είδος και δεν εξαντλείται μόνο με λογικά επιχειρήματα ή τεκμήρια. Είναι δυνατόν ένα σύνθημα, μια εικόνα, μια διαφήμιση και άλλα μέσα να υποστηρίζουν και να ενισχύουν τα επιχειρήματα του/της δέκτη/δέκτριας.

Στους **επιχειρηματολογικούς κειμενικούς τύπους** εκτίθενται επιχειρήματα για την υποστήριξη μιας συγκεκριμένης θέσης, μιας ανάλυσης/συζήτησης, μιας θέσης που έχει τη μορφή παρουσίασης υποστηρικτικών επιχειρημάτων και αποσκοπούν στην ανασκευή των αντίθετων απόψεων. Εάν είναι επιχειρηματολογικό κείμενο (**έκθεση**), πρέπει να ακολουθεί το πιο κάτω δομικό σχήμα: θέση συγγραφέα – επιχειρήματα – συμπέρασμα. Εάν είναι επιχειρηματολογικό κείμενο (**ανάλυση/συζήτηση**), πρέπει να περιλαμβάνει και την ανασκευή της επιχειρηματολογίας όσων υποστηρίζουν αντίθετες ιδέες

ή απόψεις. Στα επιχειρηματολογικά κείμενα οργανώνονται τα επιχειρήματα και τα πληροφοριακά δεδομένα με διάταξη αύξουσας ή φθίνουσας σπουδαιότητας. Τα επιχειρηματολογικά κείμενα εστιάζουν στον εντοπισμό του ισχυρισμού, των πληροφοριακών δεδομένων (προκειμένων) και των μαρτυριών.

Κειμενικά σχήματα

Κειμενικά σχήματα είναι οι οργανωτικές δομές των κειμένων που επαναλαμβάνονται σε διαφορετικά κείμενα. Τα κειμενικά σχήματα είναι βασικός άξονας κατανόησης, ανάλυσης και ερμηνείας του κειμένου και αντιστοιχούν στις ρητορικές τεχνικές με τις οποίες δηλώνονται οι νοηματικές σχέσεις μεταξύ των εννοιών ενός κειμένου και οι λειτουργίες τους (π.χ. σύνοψη, συμπέρασμα). Στην ουσία, είναι οργανωτικά σχήματα, όπως τα γενικό-ειδικό, ισχυρισμός-ανασκευή, υποθετικό-πραγματικό, αντιπαραβολή εννοιών ή στοιχείων, αίτιο-αποτέλεσμα, πρόβλημα-επίλυση-αξιολόγηση, τα οποία συναντώνται σε όλα τα κειμενικά είδη, διασφαλίζουν τη συνοχή και τη συνεκτικότητα ενός κειμένου και περιλαμβάνουν κειμενικούς τύπους (όπως η περιγραφή αντικείμενου, η αφήγηση γεγονότος κ.λπ.). Συχνά, ταυτίζονται με τα λεξικογραμματικά στοιχεία (π.χ. χρήση της παθητικής έναντι της ενεργητικής σύνταξης για την ενίσχυση της αποδεικτικής ισχύος ενός επιχειρήματος ή για την αποσιώπηση της οπτικής του ομιλητή/της ομιλήτριας ή του/της συγγραφέα), καθώς και τα δύο αποτελούν επιλογές του πομπού/δημιουργού ενός κειμένου με συγκεκριμένο επικοινωνιακό στόχο.

Ενδεικτικά, με κειμενικά σχήματα ο πομπός του μηνύματος μπορεί να:

- ✓ περιγράφει εξωτερικά τόπο, αντικείμενο ή πρόσωπο,
- ✓ δίνει οδηγίες σε σχέση με μια διαδικασία,
- ✓ ορίζει μια έννοια,
- ✓ κατηγοριοποιεί ή ταξινομεί (διαίρεση),
- ✓ διευκρινίζει, αναδιατυπώνει, παραφράζει,
- ✓ προτείνει λύσεις ή συμβουλεύει,
- ✓ αιτιολογεί τη θέση του,
- ✓ παραθέτει αποτελέσματα (σχήμα αίτιου-αποτελέσματος),
- ✓ δηλώνει προσθήκη, εισάγει μια νέα ιδέα ή θέση, επιχειρεί μια επιμέρους επισήμανση,
- ✓ συμπεραίνει,
- ✓ παραθέτει αριθμητικά ή στατιστικά δεδομένα,
- ✓ παραπέμπει σε δεδομένα άλλων κειμένων ή σχετική βιβλιογραφία,
- ✓ εκφράζει μια αξιολογική κρίση,
- ✓ επικαλείται ηθικά ή λογικά αξιώματα (αυταπόδεικτες αλήθειες),
- ✓ δηλώνει τη συμφωνία-επιδοκιμασία ή τη διαφωνία-αποδοκιμασία του κ.λπ.

Με τον όρο κειμενικά σχήματα αποδίδονται έτσι οι επιλογές του ομιλητή/της ομιλήτριας ή του/της συγγραφέα στο επίπεδο της οργάνωσης του κειμένου όπως πραγματοποιούνται με διαφορετικούς συνδυασμούς και σε διαφορετικές αναλογίες σε όλα τα κειμενικά είδη. Στον όρο αυτόν συνενώνονται οι ρητορικές τεχνικές, τα συστατικά της επιχειρηματολογίας, οι κειμενικοί τύποι, οι τρόποι ανάπτυξης μιας παραγράφου, οι νοηματικές σχέσεις κ.λπ.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ενδεικτικά ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να συνδέονται τα λεξικογραμματικά στοιχεία με τα κειμενικά σχήματα και με το περικείμενο:

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
Ο ομιλητής/Η ομιλήτρια ή ο/η συγγραφέας:		
Τι επιλέγει;	Τι κάνει;	Σε τι στοχεύει;
- χρονικούς προσδιορισμούς, χρονικές προτάσεις, - χρονικές μετοχές, - γραμματικός χρόνος του ρήματος	- κάνει ιστορική αναδρομή, παρουσιάζει ένα φαινόμενο/στοιχείο στη διαχρονία του	- να ενημερώσει, - να διδάξει (π.χ. σε μια επιστημονική αναφορά, σε ένα σχολικό εγχειρίδιο)
- περιγραφικά επίθετα	- περιγράφει ένα άτομο (προσωπικότητα)	- να αυτοπροβληθεί, - να επιτεθεί στο ήθος του αντιπάλου (π.χ. σε ένα νομικό κείμενο)
- ρηματικούς τύπους, όπως: <i>σημαίνει, εννοούμε, ως..., ορίζεται το...</i>	- ορίζει	- να ενημερώσει (π.χ. σε ένα άρθρο), - να πείσει με επιχειρήματα
- λέξεις/φράσεις, όπως: <i>αρκεί να, υπό προϋποθέσεις</i>	- θέτει προϋποθέσεις ή περιορισμούς	- να προλάβει τον αντίλογο, - να διατυπώσει ενστάσεις στο πλαίσιο ενός επιχειρήματος

Γλωσσικοί και Σημειωτικοί πόροι

1. Σώματα κειμένων

Η εμφάνιση και η ευρεία χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα έχει επιτρέψει να ανακαλύψουμε μια επιπλέον πτυχή της γλώσσας, την ποσοτική της διάσταση, το γεγονός δηλαδή ότι η οργάνωση της γλώσσας προκύπτει σε σημαντικό βαθμό από τη συσσώρευση ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών που επαναλαμβάνονται με σημαντική συχνότητα.

Τα σώματα κειμένων μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για να αναζητηθεί αυθεντικό υλικό για τη διδασκαλία ενός λεξικογραφματικού στοιχείου ή για να ελεγχθεί έτοιμο διδακτικό υλικό.

Μπορούν, επίσης, να εισαγάγουν τους μαθητές/τις μαθήτριες στην αναζήτηση στοιχείων από σώματα κειμένων, για να ελέγξουν τη γλωσσική τους διαίσθηση, για να πληροφορηθούν για μια χρήση ή για να μάθουν περισσότερα για μια γλωσσική ποικιλία. Στην περίπτωση αυτή, υιοθετείται μια ανακαλυπτική διαδικασία, στην οποία οι μαθητές/μαθήτριες αναλαμβάνουν την κύρια πρωτοβουλία για την αναζήτηση και την ανάλυση των γλωσσικών δεδομένων.

Τα σώματα κειμένων μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλα τα επίπεδα ανάλυσης της γλώσσας (λεξιλόγιο, μορφολογία, σύνταξη κ.ά.).

2. Παγκόσμιος Ιστός

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την κυριαρχία του παγκόσμιου ιστού, οι γλωσσικοί πόροι είναι αυτοί που συνδέονται με τη γλώσσα, αποκτούν άλλη δυναμική και μπορούν να αξιοποιηθούν στην επεξεργασία της. Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι μια τεράστια συλλογή από ψηφιακά έγγραφα (τις ιστοσελίδες), που βρίσκονται αποθηκευμένα σε υπολογιστές του Διαδικτύου. Οι περισσότερες πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι δωρεάν. Οι ιστοσελίδες στον παγκόσμιο ιστό είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους και μπορεί να πλοηγηθεί ο/η χρήστης/-στρια εύκολα ανάμεσά τους.

Οι γλωσσικοί πόροι μπορεί να είναι:

1. πόροι με **πρωτογενές** περιεχόμενο (λόγος σε ψηφιακή ή ψηφιοποιημένη μορφή, βιβλία, κείμενα, διάφορες σημειώσεις, σημειώσεις από τα μαθήματα, κείμενα που προέρχονται από το διαδίκτυο, εφημερίδες, συνεντεύξεις, εκπομπές, βιντεοσκοπημένο υλικό, περιγραφές μαθημάτων κ.λπ.) και
2. **επεξεργασμένοι** πόροι (υποσημειώσεις που έχουν δημιουργηθεί αυτόματα ή από τον χρήστη/τη χρήστρια, μεταγραφές ηχογραφημένων ή βιντεοσκοπημένων αρχείων, ηλεκτρονικά εγχειρίδια κ.λπ.), πόροι οργανωμένης μορφής της γνώσης (μονόγλωσσα ή πολύγλωσσα λεξικά, γλωσσάρια, λίστες λέξεων, θησαυροί κ.λπ.) ή διάφορες εφαρμογές και εργαλεία γλωσσικής τεχνολογίας.

Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι ιδανικός για την άντληση αυθεντικού υλικού, όπως κειμένων, εικόνων, ήχων, video clips, παρουσιάσεων εικονικής πραγματικότητας. Εκτός από την αναζήτηση πληροφοριών, το διαδίκτυο παρέχει τη δυνατότητα να προβληθούν δραστηριότητες και μηνύματα των μαθητών/-τριών μέσα από σχολικές ιστοσελίδες.

3. Συστήματα επεξεργασίας της γλώσσας

Από τα πιο σύγχρονα και αξιόλογα συστήματα επεξεργασίας της γλώσσας είναι τα Εργαλεία Γλωσσικού Ελέγχου. Επιτρέπουν στους χρήστες και τις χρήστριες (δακτυλογράφους, στοιχειοθέτες/-τριες, συγγραφείς, μεταφραστές/-στριες, επιμελητές/-τριες κ.λπ.) να διεξαγάγουν αυτόματα μια σειρά ενεργειών επεξεργασίας κειμένου, όπως συλλαβισμό, διόρθωση ορθογραφικών λαθών, διόρθωση γραμματικών και υφολογικών λαθών, εξαγωγή περιλήψεων, μετάφραση από μια φυσική γλώσσα σε μια άλλη κ.λπ.

Εργαλεία γλωσσικού ελέγχου **[neurolingo]** για την επεξεργασία νεοελληνικών κειμένων είναι:

1. **Συλλαβιστής:** Υποδεικνύει τα σημεία συλλαβισμού μιας λέξης, ώστε να μπορεί το σύστημα στοιχειοθεσίας να συλλαβίσει αυτόματα αυτήν τη λέξη, όταν τείνει να υπερβεί το εκτυπώσιμο περιθώριο. Οι κανόνες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που υλοποιήθηκαν με ανθρώπινη επιμέλεια σε αντιστοιχία με τους κανόνες συλλαβισμού της Νέας Ελληνικής και σε εκείνους που παρήχθησαν αυτόματα με βάση την πληροφορία συλλαβισμού που υπήρχε σε ένα Ηλεκτρονικό Υπολογιστικό Λεξικό. Το σύνολο των κανόνων της δεύτερης κατηγορίας εκφράζει την «εκπαίδευση» που έχει υποστεί ο Συλλαβιστής, για να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει με ορθότητα 24 συνδυασμούς φωνηέντων, οι οποίοι άλλοτε χωρίζονται κατά τον συλλαβισμό και άλλοτε όχι (φαινόμενο συνίζησης).
2. **Ορθογράφος:** Εντοπίζει λέξεις με ορθογραφικά λάθη και προτείνει στον/στη χρήστη/-στρια εναλλακτικές, ορθογραφικά σωστές λέξεις. Συμβουλευεται περισσότερα του ενός λεξικά, γενικού και ειδικού λεξιλογίου, καθώς και ξενόγλωσσα. Το κυρίως λεξικό προέρχεται από το Μορφολογικό Λεξικό (~1.200.000 λεκτικοί τύποι), το οποίο εμπλουτίζεται διαρκώς, παράλληλα με τον εμπλουτισμό του σώματος δημοσιογραφικών και λογοτεχνικών κειμένων, καθώς επίσης και με τη βοήθεια αναφορών από τους χρήστες του Ορθογράφου.
3. **Θησαυρός:** Προτείνει συνώνυμα και αντίθετα για περισσότερες από 22.000 λέξεις (ανεξάρτητα από την κλιτική μορφή των λέξεων αυτών). Είναι ένα ειδικού τύπου λεξικό, το οποίο επιχειρεί να αποδώσει τη σημασία λέξεων ή εκφράσεων της νέας ελληνικής μέσω συνωνύμων, αντωνύμων και παραδειγμάτων χρήσης. Οι λημματικοί τύποι, οι σημασίες τους και τα συνώνυμα/αντίθετα (ανά σημασία) συνοδεύονται από υφολογικές και πραγματολογικές πληροφορίες. Ο Περιηγητής του Θησαυρού επιτρέπει την αναζήτηση λημμάτων και την πλοήγηση στην ηλεκτρονική έκδοση του Θησαυρού. Το λήμμα κάθε λέξης είναι προσπελάσιμο μέσω οποιουδήποτε κλιτικού της τύπου, ακόμα και αν αυτός εισάγεται ανορθόγραφα.
4. **Λημματοποιητής:** Είναι το γλωσσικό εργαλείο που δέχεται ως είσοδο έναν οποιοδήποτε λεκτικό τύπο και επιστρέφει τον λημματικό τύπο στον οποίο αντιστοιχεί, π.χ. για τον τύπο *κατέστη* επιστρέφει τον λημματικό τύπο *καθιστώ*. Στην περίπτωση που ο τύπος που έχει δοθεί για αναζήτηση αντιστοιχεί σε περισσότερους του ενός λημματικούς τύπους, ο Λημματοποιητής τούς επιστρέφει όλους, π.χ. για τον τύπο *απαντήσεις* επιστρέφει *απαντώ* και *απάντηση*. Η λειτουργία του Λημματοποιητή της Neurolingo βασίζεται σε ευρετήριο που περιέχει όλους τους λεκτικούς τύπους όλων των λημμάτων του Μορφολογικού Λεξικού.

5. **Γραμματικός Διορθωτής:** Ο Γραμματικός Διορθωτής είναι ένα ηλεκτρονικό εργαλείο σχολιασμού των σημείων του κειμένου στα οποία ενδέχεται:
- α.** να υπάρχει απόκλιση από κανόνα του τελικού -ν, π.χ. στη χρήση του τελικού -ν στον γραπτό λόγο ή στον τονισμό (*ο δάσκαλος μας αντί του ορθού ο δάσκαλός μας*)
 - β.** να χρησιμοποιείται λανθασμένη γραμματική μορφή λέξης, π.χ. ο τύπος του επιθέτου να μη συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει (π.χ. *το αγχώδη άτομο αντί το αγχώδες*)
 - γ.** να εμφανίζεται λανθασμένη χρήση μιας λέξης λόγω σύγχυσης με άλλη (π.χ. *πραγματεύομαι – διαπραγματεύομαι*)
 - δ.** να υπάρχει λανθασμένη χρήση λέξης στο εσωτερικό μιας φράσης (π.χ. *απορώ και εξανίσταμαι αντί του ορθού εξίσταμαι*)
 - ε.** να αποκλίνει από μια συντακτική δομή (π.χ. *αποποιήθηκε της περιουσίας αντί την περιουσία*)
 - στ.** να μην ταιριάζει ένας γλωσσικός τύπος με το ύφος του κειμένου (π.χ. *θεωρούσανε σε επίσημο ύφος αντί για θεωρούσαν*)

4. Εικόνα

Σε ένα πολυτροπικό κείμενο υπάρχει συνδυασμός εικόνας και λόγου. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σχολιασμός της εικόνας και να παρουσιαστεί το μήνυμα του/της συγγραφέα, μπορούμε να ακολουθήσουμε ενδεικτικά τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1ο: Περιγραφικό στάδιο στο οποίο εντοπίζουμε τους οπτικούς δείκτες της εικόνας/του σκίτσου/της γελοιογραφίας και παρουσιάζουμε τον συμβολισμό τους. Με προσοχή παρατηρούμε τις λεπτομέρειες της εικόνας, τα πρόσωπα, τα αντικείμενα, τα σχήματα, τα χρώματα, το μέγεθος, το ύφος, την έκφραση του προσώπου, τους μορφασμούς, την αμφίεση, προσπαθώντας να ανακαλύψουμε τις πληροφορίες της εικόνας και να διαβάσουμε το μήνυμά της.

Βήμα 2ο: Παρουσίαση της γενικής ιδέας, του θεματικού κέντρου με βάση τα δεδομένα που παρουσιάζονται.

Βήμα 3ο: Προβολή του στόχου, της πρόθεσης του πομπού (να παροτρύνει, να καταγγείλει, να σατιρίσει, να καυτηριάσει, να επιβραβεύσει, να ευαισθητοποιήσει, να αποτρέψει, να αναδείξει κ.ά.).

Βήμα 4ο: Αποκαλύπτουμε τον απώτερο στόχο, τη βαθύτερη επιδίωξη του/της δημιουργού/πομπού.

Για τη μελέτη και κατανόηση των κειμένων, δεν εστιάζουμε μόνο στα γλωσσικά στοιχεία αλλά και στα μη γλωσσικά. Στο κείμενο που υπάρχει εικόνα ένα μεγάλο μέρος του γραπτού και προφορικού λόγου έχει αντικατασταθεί από εικόνα, για να δώσει τη δυνατότητα μετάδοσης μεγάλου αριθμού «εύκολων» μηνυμάτων με χαμηλό «πληροφοριακό φορτίο».

Κειμενικά είδη, όπως οι γελοιογραφίες, είναι υβρίδια λόγου και εικόνας. Στη γελοιογραφία η εικόνα μπορεί να είναι σκίτσο ή φωτομοντάζ και ο λόγος να είναι τίτλος, μονόλογος ή διάλογος. Όταν απουσιάζει ο λόγος, το μήνυμα του κειμένου απαιτεί τη γνώση του κόσμου, των περιστάσεων και των υπονοουμένων μεταφορών.

5. Σχήμα

Τα σχήματα είναι τα δομικά στοιχεία για όλα όσα βλέπουμε. Οι περισσότεροι καλλιτέχνες μαθαίνουν πρώτα πώς να σχεδιάζουν μέσα από την κατασκευή ή να διασπούν εικόνες σε βασική γεωμετρία. Τα σχήματα είναι κάτι περισσότερο από πρακτικά εργαλεία κι αυτό γιατί οι έννοιές τους είναι αυτές που επιτρέπουν στους/στις σχεδιαστές/-στριες να επικοινωνούν οπτικά. Έτσι, επιτρέπουν στον/στη σχεδιαστή/-στρια να μεταφέρει πολύ ουσιαστικά και σημαντικά μηνύματα με μη λεκτικό τρόπο. Υπάρχουν διάφοροι τύποι σχημάτων και, κατά συνέπεια, μηνυμάτων.

Απλά σχήματα είναι αυτά που διαμορφώνονται από βασικές γεωμετρικές μορφές (τρίγωνο, κύκλος, τετράγωνο) ή από τις αντίστοιχες τρισδιάστατες (κύβος, κύλινδρος, κώνος, σφαίρα). Ο συμβολισμός τους είναι καθοριστικός στην πρόσληψη του μηνύματος ενός κειμένου. Τα τετράγωνα συνεπάγονται τόσο αξιοπιστία όσο και αυστηρότητα. Οι κύκλοι υποδηλώνουν ότι είναι πάντα σε κίνηση και είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Το γεγονός ότι δεν έχουν αρχή ή τέλος τούς κάνει να συνδέονται με υψηλές έννοιες, όπως η αιωνιότητα. Το τρίγωνο κυρίως συνδέεται με τον κίνδυνο.

Σύνθετα είναι αυτά που είναι μεγαλύτερα και πιο πολύπλοκα σχήματα και έχουν στη σύνθεσή τους από λίγα, έως αρκετά απλά σχήματα.

Οργανικά είναι τα σχήματα που εμφανίζονται τακτικά στη φύση (το άκρο ενός δέντρου, μια πλαγιά). Αποτελούνται από πιο χαλαρές γραμμές και είναι λιγότερο συμμετρικά από τα απλά σχήματα. Καθώς συνήθως δεν είναι συμμετρικά, δίνουν έναν πιο ελεύθερο τόνο σε ό,τι αποτυπώνουν και δημιουργούν την εντύπωση ότι μπορούν εύκολα να ανατραπούν.

Τα **αφηρημένα** σχήματα, ενώ συχνά είναι γεωμετρικά και σύνθετα, τείνουν να λειτουργούν ως συμβολική αναφορά. Βασίζονται, συνήθως, σε συμβολισμούς ή αναφορές που αφορούν εξωτερικές γνώσεις, ενώ η σημασία τους μπορεί να ποικίλει σημαντικά ανάλογα με την ψυχολογία του/της δέκτη/δέκτριας ή τις εμπειρίες που έχει ο αναγνώστης ή η αναγνώστριά τους.

6. Γράφημα

Το γράφημα –ως σημειωτικός πόρος– είναι μια οπτική αναπαράσταση δεδομένων που δείχνει πληροφορίες σε μορφή εικόνας, χρησιμοποιώντας συνήθως πίτες, στήλες ή ράβδους, για να συγκρίνει και να παρουσιάσει δεδομένα. Τα γραφήματα, συνήθως, χρησιμοποιούνται, για να εμφανίσουν και να συγκρίνουν πληροφορίες σε σχέση με τη συνολική αξία ή την ποσοστιαία αύξηση ή μείωση των δεδομένων. Τα γραφήματα είναι εύληπτα και λειτουργούν υποστηρικτικά στο κείμενο, για να τεκμηριώσουν και να επιβεβαιώσουν τα στοιχεία του.

Είναι μια αντικειμενική και αξιόπιστη πηγή και με τον κατάλληλο χρωματισμό δίνει μια απλοποιημένη και δομημένη οπτική παρουσίαση εννοιών, ιδεών, κατασκευών, σχέσεων, στατιστικών δεδομένων, ανατομίας κ.λπ. Τα γραφήματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο, όταν είναι απαραίτητα, για να αποφευχθεί η υπερφόρτωση του κοινού με πολλές πληροφορίες. Τα διαγράμματα είναι χρήσιμα, γιατί μπορούμε να διακρίνουμε στοιχεία που δε φαίνονται με την πρώτη ματιά και για να μελετάμε καταστάσεις εκεί που δεν μπορούμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει. Παράλληλα, είναι αυτά που προσελκύουν τον/την αναγνώστη/-στρια και τον/την ωθούν να μελετήσει το κείμενο και να διατηρήσει το ενδιαφέρον της ανάγνωσης αμείωτο.

7. Πίνακες

Οι πίνακες είναι συλλογές δεδομένων ή στατιστικών στοιχείων που είναι τοποθετημένα με εύληπτο τρόπο, ώστε ο/η αναγνώστης/-στρια να συγκρίνει και να λάβει την πληροφορία. Κάθε πίνακας πρέπει να έχει τα παρακάτω στοιχεία:

- τον τίτλο, που γράφεται, συνήθως, στο επάνω μέρος του πίνακα και δηλώνει το περιεχόμενό του,
- την κεφαλίδα σε κάθε στήλη που περιγράφει συνοπτικά τα στοιχεία των μετρήσεων,
- το κύριο σώμα (κορμό), που περιέχει τα δεδομένα,
- την πηγή, που γράφεται στο κάτω μέρος του πίνακα και δείχνει την προέλευση των στατιστικών στοιχείων, ώστε ο/η αναγνώστης/-στρια να μπορεί να ανατρέχει σ' αυτήν και να επαληθεύσει τα δεδομένα ή να λάβει περισσότερα στοιχεία. Η πηγή είναι το στοιχείο που τεκμηριώνει την αξιοπιστία του πίνακα.

Οι πίνακες διακρίνονται σε:

α) **γενικούς** πίνακες, οι οποίοι περιέχουν όλες τις πληροφορίες που προκύπτουν από μια έρευνα (συνήθως με αναλυτικά και λεπτομερή στοιχεία)

β) **ειδικούς** πίνακες, οι οποίοι είναι συνοπτικοί και σαφείς. Τα στοιχεία τους συνήθως έχουν ληφθεί από τους γενικούς πίνακες.

Και ο πίνακας ως σημειωτικός πόρος λειτουργεί και αυτόνομα αλλά και υποστηρικτικά του λόγου. Ο/Η αναγνώστης/-στρια πρέπει στη σύγχρονη εποχή να είναι ικανός/-ή να αντιληφθεί τις νέες μορφές που ενδέχεται να έχουν οι σημειωτικοί τρόποι των κειμένων, ώστε να μπορεί να επεξεργάζεται αποτελεσματικά και κριτικά τις πληροφορίες τους.

Κλιτικά παραδείγματα

1. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ								
	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική
ΑΡΘΡΑ								
Αρσενικό	ο	του	τον	-	οι	των	τους	-
Θηλυκό	η	της	τη(ν)	-	οι	των	τις	-
Ουδέτερο	το	του	το	-	τα	των	τα	-
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ								
Αρσενικά								
αρσ. σε -ας ισοσύλλ.	ο κανόνας	του κανόνα	τον κανόνα	κανόνα	οι κανόνες	των κανόνων	τους κανόνες	κανόνες
	ο μήνας	του μήνα	τον μήνα	μήνα	οι μήνες	των μηνών	τους μήνες	μήνες
	ο κήρυκας	του κήρυκα	τον κήρυκα	κήρυκα	οι κήρυκες	των κηρύκων	τους κήρυκες	κήρυκες
αρσ. σε -άς ανισοσύλλ.	ο αμαξάς	του αμαξά	τον αμαξά	αμαξά	οι αμαξάδες	των αμαξάδων	τους αμαξάδες	αμαξάδες
αρσ. σε -ης ισοσύλλ.	ο πολίτης	του πολίτη	τον πολίτη	πολίτη	οι πολίτες	των πολιτών	τους πολίτες	πολίτες
αρσ. σε -ής ισοσύλλ.	ο μαθητής	του μαθητή	τον μαθητή	μαθητή	οι μαθητές	των μαθητών	τους μαθητές	μαθητές
αρσ. σε -τής με διπλό πληθ.	ο βουλευτής	του βουλευτή	τον βουλευτή	βουλευτή	οι βουλευτές βουλευτάδες	των βουλευτών βουλευτάδων	τους βουλευτές βουλευτάδες	βουλευτές βουλευτάδες
αρσ. σε -ής ανισοσύλλ.	ο ατζαμής	του ατζαμή	τον ατζαμή	ατζαμή	οι ατζαμήδες	των ατζαμήδων	τους ατζαμήδες	ατζαμήδες
αρσ. σε -ης ανισοσύλλ.	ο νοικοκύρης	του νοικοκύρη	τον νοικοκύρη	νοικοκύρη	οι νοικοκύρηδες	των νοικοκύρηδων	τους νοικοκύρηδες	νοικοκύρηδες
	ο φούρναρης	του φούρναρη	τον φούρναρη	φούρναρη	οι φουρνάρηδες	των φουρνάρηδων	τους φουρνάρηδες	φουρνάρηδες
αρσ. σε -ές ανισοσύλλ.	ο λεκές	του λεκέ	τον λεκέ	λεκέ	οι λεκέδες	των λεκέδων	τους λεκέδες	λεκέδες
αρσ. σε -ούς ανισοσύλλ.	ο παππούς	του παππού	τον παππού	παππού	οι παππούδες	των παππούδων	τους παππούδες	παππούδες
αρσ. σε -ός ισοσύλλ.	ο καιρός	του καιρού	τον καιρό	καιρέ	οι καιροί	των καιρών	τους καιρούς	καιροί
αρσ. σε -ος ισοσύλλ.	ο τόπος	του τόπου	τον τόπο	τόπε	οι τόποι	των τόπων	τους τόπους	τόποι
	ο ανήφορος	του ανήφορου	τον ανήφορο	ανήφορε	οι ανήφοροι	των ανήφορων	τους ανήφορους	ανήφοροι
	ο έμπορος	του εμπόρου	τον έμπορο	έμπορε	οι έμποροι	των εμπόρων	τους εμπόρους	έμποροι
αρσ. σε -έας ιδιόκλιτα	ο κουρέας	του κουρέα	τον κουρέα	κουρέα	οι κουρείς	των κουρέων	τους κουρείς	κουρείς

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Θηλυκά								
θηλ. σε -ά ισοσύλλ.	η αγκαλιά	της αγκαλιάς	την αγκαλιά	αγκαλιά	οι αγκαλιές	των αγκαλιών	τις αγκαλιές	αγκαλιές
θηλ. σε -α ισοσύλλ.	η πένα	της πένας	την πένα	πένα	οι πένες	των πενών	τις πένες	πένες
	η μέλισσα	της μέλισσας	τη μέλισσα	μέλισσα	οι μέλισσες	των μελισσών	τις μέλισσες	μέλισσες
	η ακτίνα	της ακτίνας	την ακτίνα	ακτίνα	οι ακτίνες	των ακτίνων	τις ακτίνες	ακτίνες
	η αθλιότητα	της αθλιότητας	την αθλιότητα	αθλιότητα	οι αθλιότητες	των αθλιότητων	τις αθλιότητες	αθλιότητες
θηλ. σε -ά ανισοσύλλ.	η γιαγιά	της γιαγιάς	τη γιαγιά	γιαγιά	οι γιαγιάδες	των γιαγιάδων	τις γιαγιάδες	γιαγιάδες
θηλ. σε -ή ισοσύλλ.	η τιμή	της τιμής	την τιμή	τιμή	οι τιμές	των τιμών	τις τιμές	τιμές
θηλ. σε -η ισοσύλλ.	η γνώμη	της γνώμης	τη γνώμη	γνώμη	οι γνώμες	των γνωμών	τις γνώμες	γνώμες
	η ζέστη	της ζέστης	τη ζέστη	ζέστη	οι ζέστες	-	τις ζέστες	ζέστες
θηλ. σε -η αρχαιοκλ.	η φύση	της φύσης φύσεως	τη φύση	φύση	οι φύσεις	των φύσεων	τις φύσεις	φύσεις
	η αίτηση	της αίτησης αιτήσεως	την αίτηση	αίτηση	οι αιτήσεις	των αιτήσεων	τις αιτήσεις	αιτήσεις
θηλ. σε -ος αρχαιοκλ.	η διάλεκτος	της διαλέκτου	τη διάλεκτο	(διάλεκτε)	οι διάλεκτοι	των διαλέκτων	τις διαλέκτους	διάλεκτοι
θηλ. σε -ού ανισοσύλλ.	η μαϊμού	της μαϊμούς	τη μαϊμού	μαϊμού	οι μαϊμούδες	των μαϊμούδων	τις μαϊμούδες	μαϊμούδες

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική
Ουδέτερα								
ουδ. σε -ό ισοσύλλ.	το γλυκό	του γλυκού	το γλυκό	γλυκό	τα γλυκά	των γλυκών	τα γλυκά	γλυκά
ουδ. σε -ο ισοσύλλ.	το φρούτο	του φρούτου	το φρούτο	φρούτο	τα φρούτα	των φρούτων	τα φρούτα	φρούτα
	το σίδερο	του σίδηρου	το σίδερο	σίδηρο	τα σίδερα	των σίδερων	τα σίδερα	σίδερα
	το θέατρο	του θεάτρου	το θέατρο	θέατρο	τα θέατρα	των θεάτρων	τα θέατρα	θέατρα
ουδ. σε -ί ισοσύλλ.	το αυτί	του αυτιού	το αυτί	αυτί	τα αυτιά	των αυτιών	τα αυτιά	αυτιά
ουδ. σε -ι ισοσύλλ.	το αμπέλι	του αμπελιού	το αμπέλι	αμπέλι	τα αμπέλια	των αμπελιών	τα αμπέλια	αμπέλια
ουδ. σε -ος ισοσύλλ.	το βάθος	του βάθους	το βάθος	βάθος	τα βάθη	των βαθών	τα βάθη	βάθη
	το έλεος	του ελέους	το έλεος	έλεος	τα ελέη	των ελεών	τα ελέη	ελέη
ουδ. σε -μα ανισοσύλλ.	το αίμα	του αίματος	το αίμα	αίμα	τα αίματα	των αιμάτων	τα αίματα	αίματα
	το άγαλμα	του αγάλματος	το άγαλμα	άγαλμα	τα αγάλματα	των αγαλμάτων	τα αγάλματα	αγάλματα
ουδ. σε -ιμο ανισοσύλλ.	το ράψιμο	του ραψίματος	το ράψιμο	ράψιμο	τα ραψίματα	των ραψιμάτων	τα ραψίματα	ραψίματα
ουδ. σε -ας ανισοσύλλ.	το τέρας	του τέρατος	το τέρας	τέρας	τα τέρατα	των τεράτων	τα τέρατα	τέρατα
ουδ. σε -ως ανισοσύλλ.	το φως	του φωτός	το φως	φως	τα φώτα	των φώτων	τα φώτα	φώτα
ουδ. σε -ον ιδιόκλιτα	το ον	του όντος	το ον	ον	τα όντα	των όντων	τα όντα	όντα
	το μέλλον	του μέλλοντος	το μέλλον	μέλλον	τα μέλλοντα	των μελλόντων	τα μέλλοντα	μέλλοντα
ουδ. σε -αν ιδιόκλιτα	το παν	του παντός	το παν	παν	τα πάντα	των πάντων	τα πάντα	πάντα
ουδ. σε -έν ιδιόκλιτα	το μηδέν	του μηδενός	το μηδέν	μηδέν				
ουδ. σε -εν ιδιόκλιτα	το φωνήεν	του φωνήεντος	το φωνήεν	φωνήεν	τα φωνήεντα	των φωνηέντων	τα φωνήεντα	φωνήεντα
ουδ. σε -ύ ιδιόκλιτα	το οξύ	του οξέος	το οξύ	οξύ	τα οξέα	των οξέων	τα οξέα	οξέα
ουδ. σε -υ ιδιόκλιτα	το δόρυ	του δόρατος	το δόρυ	δόρυ	τα δόρατα	των δοράτων	τα δόρατα	δόρατα

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Επίθετα								
Επίθ. σε -ός, -ή, -ό	ο ξηρός η ξηρή το ξηρό	του ξηρού της ξηρής του ξηρού	τον ξηρό την ξηρή το ξηρό	ξηρέ ξηρή ξηρό	οι ξηροί οι ξηρές τα ξηρά	των ξηρών των ξηρών των ξηρών	τους ξηρούς τις ξηρές τα ξηρά	ξηροί ξηρές ξηρά
Επίθ. σε -ος, -η, -ο	ο άβαφος η άβαφη το άβαφο	του άβαφου της άβαφης του άβαφου	τον άβαφο την άβαφη το άβαφο	άβαφε άβαφη άβαφο	οι άβαφοι οι άβαφες τα άβαφα	των άβαφων των άβαφων των άβαφων	τους άβαφους τις άβαφες τα άβαφα	άβαφοι άβαφες άβαφα
Επίθ. σε -ος, -α, -ο	ο νέος η νέα το νέο	του νέου της νέας του νέου	τον νέο τη νέα το νέο	νέε νέα νέο	οι νέοι οι νέες τα νέα	των νέων των νέων των νέων	τους νέους τις νέες τα νέα	νέοι νέες νέα
Επίθ. σε -ος, -ια, -ο	ο νότιος η νότια το νότιο	του νότιου της νότιας του νότιου	τον νότιο τη νότια το νότιο	νότιε νότια νότιο	οι νότιοι οι νότιες τα νότια	των νότιων των νότιων των νότιων	τους νότιους τις νότιες τα νότια	νότιοι νότιες νότια
Επίθ. σε -ός, -ιά, -ό	ο γλυκός η γλυκιά το γλυκό	του γλυκού της γλυκιάς του γλυκού	τον γλυκό τη γλυκιά το γλυκό	γλυκέ γλυκιά γλυκό	οι γλυκοί οι γλυκιές τα γλυκά	των γλυκών των γλυκών των γλυκών	τους γλυκούς τις γλυκιές τα γλυκά	γλυκοί γλυκιές γλυκά
Επίθ. σε -ύς, -ιά, -ύ	ο βαρύς η βαριά το βαρύ	του βαριού της βαριάς του βαριού	τον βαρύ τη βαριά το βαρύ	βαρύ βαριά βαρύ	οι βαριοί οι βαριές τα βαριά	των βαριών των βαριών των βαριών	τους βαριούς τις βαριές τα βαριά	βαριοί βαριές βαριά
Επίθ. σε -ής, -ιά, -ί	ο σταχτής η σταχτιά το σταχτί	του σταχτιού της σταχτιάς του σταχτιού	τον σταχτή τη σταχτιά το σταχτί	σταχτή σταχτιά σταχτί	οι σταχτιοί οι σταχτιές τα σταχτιά	των σταχτιών των σταχτιών των σταχτιών	τους σταχτιούς τις σταχτιές τα σταχτιά	σταχτιοί σταχτιές σταχτιά
Επίθ. σε -ης, -α, -ικο	ο γκρινιάρης η γκρινιάρα το γκρινιάρικο	του γκρινιάρη της γκρινιάρας του γκρινιάρικου	τον γκρινιάρη τη γκρινιάρα το γκρινιάρικο	γκρινιάρη γκρινιάρα γκρινιάρικο	οι γκρινιάρηδες οι γκρινιάρες τα γκρινιάρικα	των γκρινιάρηδων ----- των γκρινιάρικων	τους γκρινιάρηδες τις γκρινιάρες τα γκρινιάρικα	γκρινιάρηδες γκρινιάρες γκρινιάρικα
Επίθ. σε -ής, -ής, -ές	ο διεθνής η διεθνής το διεθνές	του διεθνούς της διεθνούς του διεθνούς	τον διεθνή τη διεθνή το διεθνές	διεθνή διεθνής διεθνές	οι διεθνείς οι διεθνείς τα διεθνή	των διεθνών των διεθνών των διεθνών	τους διεθνείς τις διεθνείς τα διεθνή	διεθνείς διεθνείς διεθνή
Επίθ. σε -ος, -ος & -η, -ο	ο διάδικος η διάδικος διάδικη το διάδικο	του διαδίκου της διαδίκου της διάδικης του διαδίκου διαδίκου	το διάδικο την διάδικη το διάδικο	διάδικε διάδικη διάδικο	οι διάδικοι οι διάδικες οι διάδικες τα διάδικα	των διαδίκων διαδίκων των διαδίκων των διαδίκων διαδίκων	τους διαδίκους διαδίκους τις διαδίκους διάδικες τα διάδικα	διάδικοι διάδικες διάδικα
Επίθετο πολύς, πολλή, πολύ	ο πολύς η πολλή το πολύ	του πολύ/ πολλού της πολλής του πολύ/ πολλού	τον πολύ την πολλή το πολύ		οι πολλοί οι πολλές τα πολλά	των πολλών των πολλών των πολλών	τους πολλούς τις πολλές τα πολλά	(πολλοί) (πολλές) (πολλά)

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Αριθμητικά								
	ένας μία ένα	ενός μίας, μιας ενός	ένα(ν) μία, μια ένα					
					τρεις τρεις τρία	τριών τριών τριών	τρεις τρεις τρία	
					τέσσερις τέσσερις τέσσερα	τεσσάρων τεσσάρων τεσσάρων	τέσσερις τέσσερις τέσσερα	

Αντωνυμίες								
	εγώ	εμένα, μου	εμένα, με		εμείς	εμάς, μας	εμάς, μας	
	εσύ	εσένα, σου	εσένα, σε	εσύ	εσείς	εσάς, σας	εσάς, σας	εσείς
	αυτός, τος	αυτού, του	αυτόν, τον		αυτοί, τοι	αυτών, των	αυτούς, τους	
	αυτή, τη	αυτής, της	αυτή(ν), τη(ν)		αυτές, τες	αυτών, των	αυτές, τις	
	αυτό, το	αυτού, του	αυτό, το		αυτά, τα	αυτών, των	αυτά, τα	

Ρηματικό Σύστημα							
		είμαι					
ενεστ.	ορ./υπ.	είμαι	είσαι	είναι	είμαστε	είστε	είναι
	μτχ.	όντας					
πρτ.	οριστ.	ήμουν	ήσουν	ήταν	ήμαστε & ήμασταν	ήσαστε & ήσασταν	ήταν
μέλλ.	οριστ.	θα είμαι	θα είσαι	θα είναι	θα είμαστε	θα είστε & θα είσαστε	θα είναι
		έχω					
ενεστ.	ορ./υπ.	έχω	έχεις	έχει	έχουμε	έχετε	έχουν
	μτχ.	έχοντας					
πρτ.	οριστ.	είχα	είχες	είχε	είχαμε	είχατε	είχαν
μέλλ.	οριστ.	θα έχω	θα έχεις	θα έχει	θα έχουμε	θα έχετε	θα έχουν
		βάφω					
ενεστ.	ορ./υπ.	βάφω	βάφεις	βάφει	βάφουμε	βάφετε	βάφουν(ε)
	προστ.		βάφε			βάφετε	
	μτχ.	βάφοντας					

πρτ.	οριστ.	έβαφα	έβαφες	έβαφε	βάφαμε	βάφατε	έβαφαν βάφανε
αόρ.	οριστ.	έβαψα	έβαψες	έβαψε	βάψαμε	βάψατε	έβαψαν βάψανε
	υποτ.	βάψω	βάψεις	βάψει	βάψουμε	βάψτε βάψετε	βάψουν
	προστ.		βάψε			βάψτε	
εξακολ. μέλλ.		θα βάφω	θα βάφεις	θα βάφει	θα βάφουμε	θα βάφετε	θα βάφουν
συνοπτ. μέλλ.		θα βάψω	θα βάψεις	θα βάψει	θα βάψουμε	θα βάψετε	θα βάψουν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω βάψει	έχεις βάψει	έχει βάψει	έχουμε βάψει	έχετε βάψει	έχουν βάψει
υπερσ.		είχα βάψει	είχες βάψει	είχε βάψει	είχαμε βάψει	είχατε βάψει	είχαν βάψει
μέλλ. συντελ.		θα έχω βάψει	θα έχεις βάψει	θα έχει βάψει	θα έχουμε βάψει	θα έχετε βάψει	θα έχουν βάψει
ντύνομαι							
ενεστ.	ορ./υπ.	ντύνομαι	ντύνεσαι	ντύνεται	ντυνόμαστε	ντύνεστε	ντύνονται
	προστ.					(ντύνεστε)	
πρτ.	οριστ.	ντυνόμουν	ντυνόσουν	ντυνόταν	ντυνόμασταν	ντυνόσασταν, -αστε	ντύνονταν
αόρ.	οριστ.	ντύθηκα	ντύθηκες	ντύθηκε	ντυθήκαμε	ντυθήκατε	ντύθηκαν
	υποτ.	ντυθώ	ντυθείς	ντυθεί	ντυθούμε	ντυθείτε	ντυθούν
	προστ.		ντύσου			ντυθείτε	
εξακολουθ. μέλλ.		θα ντύνομαι	θα ντύνεσαι	θα ντύνεται	θα ντυνόμαστε	θα ντύνεστε	θα ντύνονται
συνοπτ. μέλλ.		θα ντυθώ	θα ντυθείς	θα ντυθεί	θα ντυθούμε	θα ντυθείτε	θα ντυθούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω ντυθεί (ή είμαι ντυμένος)	έχεις ντυθεί	έχει ντυθεί	έχουμε ντυθεί	έχετε ντυθεί	έχουν ντυθεί
	μτχ.	ντυμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα ντυθεί (ή ήμουν ντυμένος)	είχες ντυθεί	είχε ντυθεί	είχαμε ντυθεί	είχατε ντυθεί	είχαν ντυθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω ντυθεί (ή θα είμαι ντυμένος)	θα έχεις ντυθεί	θα έχει ντυθεί	θα έχουμε ντυθεί	θα έχετε ντυθεί	θα έχουν ντυθεί
δηλώνω							
ενεστ.	ορ./υπ.	δηλώνω	δηλώνεις	δηλώνει	δηλώνουμε	δηλώνετε	δηλώνουν
	προστ.		δήλωνε			δηλώνετε	
	μτχ.	δηλώνοντας					
πρτ.	οριστ.	δήλωνα	δήλωνες	δήλωνε	δηλώναμε	δηλώνατε	δήλωναν
αόρ.	οριστ.	δήλωσα	δήλωσες	δήλωσε	δηλώσαμε	δηλώσατε	δήλωσαν
	υποτ.	δηλώσω	δηλώσεις	δηλώσει	δηλώσουμε	δηλώσετε	δηλώσουν
	προστ.		δήλωσε			δηλώστε	
εξακολ. μέλλ.		θα δηλώνω	θα δηλώνεις	θα δηλώνει	θα δηλώνουμε	θα δηλώνετε	θα δηλώνουν
συνοπτ. μέλλ.		θα δηλώσω	θα δηλώσεις	θα δηλώσει	θα δηλώσουμε	θα δηλώσετε	θα δηλώσουν

πρκ.	ορ./υπ.	έχω δηλώσει (ή έχω δηλωμένο)	έχεις δηλώσει	έχει δηλώσει	έχουμε δηλώσει	έχετε δηλώσει	έχουν δηλώσει
υπερ.		είχα δηλώσει (ή είχα δηλωμένο)	είχες δηλώσει	είχε δηλώσει	είχαμε δηλώσει	είχατε δηλώσει	είχαν δηλώσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω δηλώσει (ή θα έχω δηλωμένο)	θα έχεις δηλώσει	θα έχει δηλώσει	θα έχουμε δηλώσει	θα έχετε δηλώσει	θα έχουν δηλώσει
δηλώνομαι							
ενεστ.	ορ./υπ.	δηλώνομαι	δηλώνεσαι	δηλώνεται	δηλώνομαστε	δηλώνεστε	δηλώνονται
	προστ.					(δηλώνεστε)	
πρτ.	οριστ.	δηλωνόμουν	δηλωνόσουν	δηλωνόταν	δηλωνόμασταν, -αστε	δηλωνόσασταν, -αστε	δηλώνονταν
αόρ.	οριστ.	δηλώθηκα	δηλώθηκες	δηλώθηκε	δηλωθήκαμε	δηλωθήκατε	δηλώθηκαν
	υποτ.	δηλωθώ	δηλωθείς	δηλωθεί	δηλωθούμε	δηλωθείτε	δηλωθούν
	προστ.		δηλώσου			δηλωθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα δηλώνομαι	θα δηλώνεσαι	θα δηλώνεται	θα δηλωνόμαστε	θα δηλώνεστε	θα δηλώνονται
συνοπτ. μέλλ.		θα δηλωθώ	θα δηλωθείς	θα δηλωθεί	θα δηλωθούμε	θα δηλωθείτε	θα δηλωθούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω δηλωθεί (ή είμαι δηλωμένος)	έχεις δηλωθεί	έχει δηλωθεί	έχουμε δηλωθεί	έχετε δηλωθεί	έχουν δηλωθεί
	μτχ.	δηλωμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα δηλωθεί (ή ήμουν δηλωμένος)	είχες δηλωθεί	είχε δηλωθεί	είχαμε δηλωθεί	είχατε δηλωθεί	είχαν δηλωθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω δηλωθεί (θα είμαι δηλωμένος)	θα έχεις δηλωθεί	θα έχει δηλωθεί	θα έχουμε δηλωθεί	θα έχετε δηλωθεί	θα έχουν δηλωθεί
καταδιώκω							
ενεστ.	ορ./υπ.	καταδιώκω	καταδιώκεις	καταδιώκει	καταδιώκουμε	καταδιώκετε	καταδιώκουν
	προστ.		καταδίωκε			καταδίωκετε	
	μτχ.	καταδιώκοντας					
πρτ.	οριστ.	καταδίωκα	καταδίωκες	καταδίωκε	καταδίωκαμε	καταδίωκατε	καταδίωκαν
αόρ.	οριστ.	καταδίωξα	καταδίωξες	καταδίωξε	καταδίωξαμε	καταδίωξατε	καταδίωξαν
	υποτ.	καταδίωξω	καταδίωξεις	καταδίωξει	καταδίωξουμε	καταδίωξετε	καταδίωξουν
	προστ.		καταδίωξε			καταδίωξετε	
εξακολ. μέλλ.		θα καταδιώκω	θα καταδιώκεις	θα καταδιώκει	θα καταδιώκουμε	θα καταδιώκετε	θα καταδιώκουν
συνοπτ. μέλλ.		θα καταδίωξω	θα καταδίωξεις	θα καταδίωξει	θα καταδίωξουμε	θα καταδίωξετε	θα καταδίωξουν

πρκ.	ορ./υπ.	έχω καταδιώξει	έχεις καταδιώξει	έχει καταδιώξει	έχουμε καταδιώξει	έχετε καταδιώξει	έχουν καταδιώξει
υπερσ.		είχα καταδιώξει	είχες καταδιώξει	είχε καταδιώξει	είχαμε καταδιώξει	είχατε καταδιώξει	είχαν καταδιώξει
μέλλ. συντελ.		θα έχω καταδιώξει	θα έχεις καταδιώξει	θα έχει καταδιώξει	θα έχουμε καταδιώξει	θα έχετε καταδιώξει	θα έχουν καταδιώξει
		καταδιώκομαι					
ενεστ.	ορ./υπ.	καταδιώκομαι	καταδιώκεσαι	καταδιώκεται	καταδιωκόμαστε	καταδιώκεστε	καταδιώκονται
	προστ.		-----			(καταδιώκεστε)	
πρτ.	οριστ.	καταδιωκόμουν	καταδιωκόσουν	καταδιωκόταν	καταδιωκόμασταν	καταδιωκόσασταν	καταδιώκονταν
αόρ.	οριστ.	καταδιώχτηκα	καταδιώχτηκες	καταδιώχτηκε	καταδιωχτήκαμε	καταδιωχτήκατε	καταδιωχτήκανε
	υποτ.	καταδιωχτώ	καταδιωχτείς	καταδιωχτεί	καταδιωχτούμε	καταδιωχτείτε	καταδιωχτούν(ε)
	προστ.		καταδιώξου			καταδιωχτείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα καταδιώκομαι	θα καταδιώκεσαι	θα καταδιώκεται	θα καταδιωκόμαστε	θα καταδιώκεστε	θα καταδιώκονται
συνοπτ. μέλλ.		θα καταδιωχτώ	θα καταδιωχτείς	θα καταδιωχτεί	θα καταδιωχτούμε	θα καταδιωχτείτε	θα καταδιωχτούν(ε)
πρκ.	ορ./υπ.	έχω καταδιωχτεί (ή είμαι καταδιωγμένος)	έχεις καταδιωχτεί	έχει καταδιωχτεί	έχουμε καταδιωχτεί	έχετε καταδιωχτεί	έχουν(ε) καταδιωχτεί
	μτχ.	καταδιωγμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα καταδιωχτεί (ή ήμουν καταδιωγμένος)	είχες καταδιωχτεί	είχε καταδιωχτεί	είχαμε καταδιωχτεί	είχατε καταδιωχτεί	είχαν καταδιωχτεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω καταδιωχτεί (ή θα είμαι καταδιωγμένος)	θα έχεις καταδιωχτεί	θα έχει καταδιωχτεί	θα έχουμε καταδιωχτεί	θα έχετε καταδιωχτεί	θα έχουν καταδιωχτεί
		χτενίζω					
ενεστ.	ορ./υπ.	χτενίζω	χτενίζεις	χτενίζει	χτενίζουμε	χτενίζετε	χτενίζουν(ε)
	προστ.		χτενίζε			χτενίζετε	
	μτχ.	χτενίζοντας					
πρτ.	οριστ.	χτένιζα	χτένιζες	χτένιζε	χτενίζαμε	χτενίζατε	χτενίζανε
αόρ.	οριστ.	χτένισα	χτένισες	χτένισε	χτενίσαμε	χτενίσατε	χτενίσανε
	υποτ.	χτενίσω	χτενίσεις	χτενίσει	χτενίσουμε	χτενίσετε	χτενίσουν
	προστ.		χτένισε			χτενίστε	
εξακολ. μέλλ.		θα χτενίζω	θα χτενίζεις	θα χτενίζει	θα χτενίζουμε	θα χτενίζετε	θα χτενίζουν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα χτενίσω	θα χτενίσεις	θα χτενίσει	θα χτενίσουμε	θα χτενίσετε	θα χτενίσουν(ε)
πρκ.	ορ./υπ.	έχω χτενίσει (ή έχω χτενισμένο)	έχεις χτενίσει	έχει χτενίσει	έχουμε χτενίσει	έχετε χτενίσει	έχουν χτενίσει

υπερσ.		είχα χτενίσει (ή είχα χτενισμένο)	είχεσ χτενίσει	είχε χτενίσει	είχαμε χτενίσει	είχατε χτενίσει	είχαν χτενίσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω χτενίσει (θα έχω χτενισμένο)	θα έχεις χτενίσει	θα έχει χτενίσει	θα έχουμε χτενίσει	θα έχετε χτενίσει	θα έχουν χτενίσει
χτενίζομαι							
ενεστ.	ορ./υπ.	χτενίζομαι	χτενίζεσαι	χτενίζεται	χτενιζόμαστε	χτενίζεστε	χτενίζονται
	προστ.		(χτενίζου)			(χτενίζεστε)	
πρτ.	οριστ.	χτενιζόμουν	χτενιζόσουν	χτενιζόταν	χτενιζόμασταν, -αστε	χτενιζόσασταν, -αστε	χτενιζόνταν
αόρ.	οριστ.	χτενίστηκα	χτενίστηκες	χτενίστηκε	χτενιστήκαμε	χτενιστήκατε	χτενιστήκανε
	υποτ.	χτενιστώ	χτενιστείς	χτενιστεί	χτενιστούμε	χτενιστείτε	χτενιστούν
	προστ.		χτενίσου			χτενιστείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα χτενίζομαι	θα χτενίζεσαι	θα χτενίζεται	θα χτενιζόμαστε	θα χτενίζεστε	θα χτενίζονται
συνοπτ. μέλλ.		θα χτενιστώ	θα χτενιστείς	θα χτενιστεί	θα χτενιστούμε	θα χτενιστείτε	θα χτενιστούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω χτενιστεί (ή είμαι χτενισμένος)	έχεις χτενιστεί	έχει χτενιστεί	έχουμε χτενιστεί	έχετε χτενιστεί	έχουν χτενιστεί
	μτχ.	χτενισμένος, - η , -ο					
υπερσ.		είχα χτενιστεί (ή ήμουν χτενισμένος)	είχεσ χτενιστεί	είχε χτενιστεί	είχαμε χτενιστεί	είχατε χτενιστεί	είχαν χτενιστεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω χτενιστεί (ή θα είμαι χτενισμένος)	θα έχεις χτενιστεί	θα έχει χτενιστεί	θα έχουμε χτενιστεί	θα έχετε χτενιστεί	θα έχουν χτενιστεί
κρατώ							
ενεστ.	ορ./υπ.	κρατώ	κρατάς	κρατά (ή κρατάει)	κρατάμε (ή κρατούμε)	κρατάτε	κρατούν, -άν(ε)
	προστ.		κρατείς	κράτα		κρατάτε	
	μτχ.	κρατώντας					
πρτ.	οριστ.	κρατούσα	κρατούσες	κρατούσε	κρατούσαμε	κρατούσατε	κρατούσαν
αόρ.	οριστ.	κράτησα	κράτησες	κράτησε	κρατήσαμε	κρατήσατε	κρατήσανε
	υποτ.	κρατήσω	κρατήσεις	κρατήσει	κρατήσουμε	κρατήσετε	κρατήσουν
	προστ.		κράτησε			κρατήστε	
εξακολ. μέλλ.		θα κρατώ	θα κρατάς	θα κρατά	θα κρατάμε	θα κρατάτε	θα κρατούν, -άν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα κρατήσω	θα κρατήσεις	θα κρατήσει	θα κρατήσουμε	θα κρατήσετε	θα κρατήσουν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω κρατήσει (ή έχω κρατημένο)	έχεις κρατήσει	έχει κρατήσει	έχουμε κρατήσει	έχετε κρατήσει	έχουν κρατήσει

υπερσ.		είχα κρατήσει (ή είχα κρατημένο)	είχες κρατήσει	είχε κρατήσει	είχαμε κρατήσει	είχατε κρατήσει	είχαν κρατήσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω κρατήσει (ή θα έχω κρατημένο)	θα έχεις κρατήσει	θα έχει κρατήσει	θα έχουμε κρατήσει	θα έχετε κρατήσει	θα έχουν κρατήσει
κρατιέμαι							
ενεστ.	ορ./υπ.	κρατιέμαι	κρατιέσαι	κρατιέται	κρατιόμαστε	κρατιέστε	κρατιούνται
	προστ.						
πρτ.	οριστ.	κρατιόμουν	κρατιόσουν	κρατιόταν	κρατιόμασταν (ή κρατιόμαστε)	κρατιόσασταν (ή κρατιόσαστε)	κρατιόνταν (ή κρατιόντουσαν, κρατιούνταν)
αόρ.	οριστ.	κρατήθηκα	κρατήθηκες	κρατήθηκε	κρατηθήκαμε	κρατηθήκατε	κρατήθηκαν
	υποτ.	κρατηθώ	κρατηθείς	κρατηθεί	κρατηθούμε	κρατηθείτε	κρατηθούν
	προστ.		κρατήσου			κρατηθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα κρατιέμαι	θα κρατιέσαι	θα κρατιέται	θα κρατιόμαστε	θα κρατιέστε	θα κρατιούνται
συνοπτ. μέλλ.		θα κρατηθώ	θα κρατηθείς	θα κρατηθεί	θα κρατηθούμε	θα κρατηθείτε	θα κρατηθούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω κρατηθεί (ή είμαι κρατημένος)	έχεις κρατηθεί	έχει κρατηθεί	έχουμε κρατηθεί	έχετε κρατηθεί	έχουν κρατηθεί
	μτχ.	κρατημένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα κρατηθεί (ή ήμουν κρατημένος)	είχες κρατηθεί	είχε κρατηθεί	είχαμε κρατηθεί	είχατε κρατηθεί	είχαν κρατηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω κρατηθεί (ή θα είμαι κρατημένος)	θα έχεις κρατηθεί	θα έχει κρατηθεί	θα έχουμε κρατηθεί	θα έχετε κρατηθεί	θα έχουν κρατηθεί
θεωρώ							
ενεστ.	ορ./υπ.	θεωρώ	θεωρείς	θεωρεί	θεωρούμε	θεωρείτε	θεωρούν(ε)
	προστ.					θεωρείτε	
	μτχ.	θεωρώντας					
πρτ.	οριστ.	θεωρούσα	θεωρούσες	θεωρούσε	θεωρούσαμε	θεωρούσατε	θεωρούσαν(ε)
αόρ.	οριστ.	θεώρησα	θεώρησες	θεώρησε	θεωρήσαμε	θεωρήσατε	θεώρησαν (ή θεωρήσανε)
	υποτ.	θεωρήσω	θεωρήσεις	θεωρήσει	θεωρήσουμε	θεωρήσετε	θεωρήσουν
	προστ.		θεώρησε			θεωρήστε	
εξακολ. μέλλ.		θα θεωρώ	θα θεωρείς	θα θεωρεί	θα θεωρούμε	θα θεωρείτε	θα θεωρούν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα θεωρήσω	θα θεωρήσεις	θα θεωρήσει	θα θεωρήσουμε	θα θεωρήσετε	θα θεωρήσουν(ε)
πρκ.	ορ./υπ.	έχω θεωρήσει (ή έχω θεωρημένο)	έχεις θεωρήσει	έχει θεωρήσει	έχουμε θεωρήσει	έχετε θεωρήσει	έχουν θεωρήσει
υπερσ.		είχα θεωρήσει (ή είχα θεωρημένο)	είχες θεωρήσει	είχε θεωρήσει	είχαμε θεωρήσει	είχατε θεωρήσει	είχαν θεωρήσει

μέλλ. συντελ.		θα έχω θεωρήσει (ή θα έχω θεωρημένο)	θα έχεις θεωρήσει	θα έχει θεωρήσει	θα έχουμε θεωρήσει	θα έχετε θεωρήσει	θα έχουν θεωρήσει
		θεωρούμαι					
ενεστ.	ορ./υπ.	θεωρούμαι	θεωρείσαι	θεωρείται	θεωρούμαστε	θεωρείτε	θεωρούνται
	προστ.						
πρτ.	οριστ.	θεωρούμουν	θεωρούσουν	θεωρούνταν	θεωρούμαστε θεωρούμασταν	θεωρείτε θεωρούσατε θεωρούσασταν	θεωρούνταν
αόρ.	οριστ.	θεωρήθηκα	θεωρήθηκαν	θεωρήθηκε	θεωρηθήκαμε	θεωρηθήκατε	θεωρήθηκαν(ε)
	υποτ.	θεωρηθώ	θεωρηθείς	θεωρηθεί	θεωρηθούμε	θεωρηθείτε	θεωρηθούν
	προστ.		θεωρήσου			θεωρηθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα θεωρούμαι	θα θεωρείσαι	θα θεωρείται	θα θεωρούμαστε	θα θεωρείτε	θα θεωρούνται
συνοπτ. μέλλ.		θα θεωρηθώ	θα θεωρηθείς	θα θεωρηθεί	θα θεωρηθούμε	θα θεωρηθείτε	θα θεωρηθούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω θεωρηθεί (ή είμαι θεωρημένος)	έχεις θεωρηθεί	έχει θεωρηθεί	έχουμε θεωρηθεί	έχετε θεωρηθεί	έχουν θεωρηθεί
	μτχ.	θεωρημένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα θεωρηθεί (ή ήμουν θεωρημένος)	είχες θεωρηθεί	είχε θεωρηθεί	είχαμε θεωρηθεί	είχατε θεωρηθεί	είχαν θεωρηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω θεωρηθεί (ή θα είμαι θεωρημένος)	θα έχεις θεωρηθεί	θα έχει θεωρηθεί	θα έχουμε θεωρηθεί	θα έχετε θεωρηθεί	θα έχουν θεωρηθεί
		κοιμούμαι					
ενεστ.	ορ./υπ.	κοιμούμαι & κοιμάμαι	κοιμάσαι	κοιμάται	κοιμόμαστε & κοιμούμαστε	κοιμάστε	κοιμούνται
πρτ.	οριστ.	κοιμόμουν	κοιμόσουν	κοιμόταν	κοιμόμασταν (ή κοιμόμαστε)	κοιμόσασταν (ή κοιμόσατε)	κοιμόνταν & κοιμόνταν
αόρ.	οριστ.	κοιμήθηκα	κοιμήθηκαν	κοιμήθηκε	κοιμηθήκαμε	κοιμηθήκατε	κοιμήθηκαν
	υποτ.	κοιμηθώ	κοιμηθείς	κοιμηθεί	κοιμηθούμε	κοιμηθείτε	κοιμηθούν
	προστ.		κοιμήσου			κοιμηθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα κοιμάμαι	θα κοιμάσαι	θα κοιμάται	θα κοιμόμαστε	θα κοιμάστε	θα κοιμούνται
συνοπτ. μέλλ.		θα κοιμηθώ	θα κοιμηθείς	θα κοιμηθεί	θα κοιμηθούμε	θα κοιμηθείτε	θα κοιμηθούν
πρκ.	ορ./υπ.	έχω κοιμηθεί	έχεις κοιμηθεί	έχει κοιμηθεί	έχουμε κοιμηθεί	έχετε κοιμηθεί	έχουν κοιμηθεί
υπερσ.		είχα κοιμηθεί	είχες κοιμηθεί	είχε κοιμηθεί	είχαμε κοιμηθεί	είχατε κοιμηθεί	είχαν κοιμηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω κοιμηθεί	θα έχεις κοιμηθεί	θα έχει κοιμηθεί	θα έχουμε κοιμηθεί	θα έχετε κοιμηθεί	θα έχουν κοιμηθεί

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαλιαντή, Σ. & Νεοφύτου, Λ. (2017).** *Διαφοροποιημένη διδασκαλία*. Αθήνα: Πεδίο.
- Γούτσος, Δ. (2020).** *Γλώσσα. Κείμενο, ποικιλία, σύστημα* (2η έκδοση). Αθήνα: Κριτική.
- Γούτσος, Δ. (2012).** Αφήγηση. Γλωσσάρι γλωσσολογικών όρων που χρησιμοποιούνται στα σχολικά εγχειρίδια. *Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα* (Νέα Ελληνικά). Ανακτήθηκε από greek-language.gr.
- Κανάκης, Κ. (2002).** *Πραγματολογία και γνωστική σημασιολογία. Συλλογή κειμένων* (στην αγγλική). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.
- Κλαίρης, Χ. & Μπαμπινιώτης, Γ. (σε συνεργασία με Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού, Σ. Σκοπετέα) (2005).** *Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κουτσογιάννης, Δ., Παυλίδου, Μ. & Χαλσιάνη, Ι. (2012).** *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσ/νικη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μιχάλης, Α. (2019).** Γραμματική της παραγράφου: άξονας της κειμενικής γραμματικής ή κενή περιεχομένου έννοια της παραδοσιακής διδασκαλίας; *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 39, 671-687. Ανακτήθηκε από [ins web auth gr](http://ins.web.auth.gr).
- Μιχάλης, Α. (2020).** *Γλωσσική Διδασκαλία και Πρακτικές Γραμματισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Χαραλαμπίδης, Μ. & Α., Χατζησαββίδης, Σ. (1997).** *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
- Tomlinson, C.-A. (2014).** *Πώς να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ικανότητας* (Ε. Κορρέ, επιμ., μτφρ.). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Wilson, S. M. & Peterson, P. L. (2006).** *Theories of learning and teaching: what do they mean for educators?*. Washington, DC: National Education Association.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

